

de florijn

**nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van numismatische kringen**

1

januari 1972

voorlopig (redactie: P.C. Korteweg, Enkstraat 10, Zwolle, tel. 05200-14739
(advertenties en abonnementen: T. Kuik, De Bruynstraat 2, Kampen, tel. 05202-4180
postgiro nr. 80.59.02 van de Algemene Bank Nederland te Kampen
(banknummer 59.69.28.688) t.n.v. T. Kuik, inzake De Florijn te Kampen.

abonnementsprijs f 10,— per jaar

het abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari

losse nummers f 3,—

advertenties f 75,— per kwart pagina per jaar (4 nummers) excl. B.T.W.

TEN GELEIDE

Aan de numismatische verzamelaars in Nederland.

In de komende jaren zult U de "6e november" als een soort verjaardag kunnen vieren! Het was namelijk op die dag - in 1971 - dat bijna alle voorzitters (dan wel hun vervangers) van de Numismatische Kringen in Nederland, bijeen kwamen in Amersfoort. De vergadering werd geleid door dr. H.J. van der Wiel, voorzitter van het Koninklijk Genootschap voor Munt- en Penningkunde.

De aanleiding tot deze vergadering was een bespreking van enige op de voorjaarsvergadering ingediende initiatieven van de Numismatische Kring "Moneta Campensis" te Kampen, en wel deze:

Ten eerste - De mogelijkheid tot het in organisatorisch verband bijeen brengen van de tot dan toe vrijwel geheel los van elkaar werkende Numismatische Kringen.

Ten tweede - De mogelijkheid van het uitgeven van een tijdschrift, uitsluitend voor munten-verzamelaars, waaraan behoefte blijkt te bestaan.

In de vergadering van 6 november werden de volgende twee principe-besluiten genomen:

Ten eerste - Het oprichten van een Federatie van Numismatische Kringen in Nederland en

ten tweede - het door deze Federatie uitgeven van het "Nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars, genaamd "De Florijn" (waarvan U nu het eerste nummer onder ogen hebt!)

De bedoeling van de Federatie is om op numismatisch gebied samen te werken (in binnen- en buitenland), teneinde bepaalde activiteiten te bundelen.

Nadat in de tussentijd de leden van de resp. Kringen de gelegenheid zullen hebben gekregen hun mening over e.e.a. te geven, zullen de voorzitters van alle Numismatische Kringen in Nederland, op 8 januari 1972 opnieuw bijeenkomen in Amersfoort. Dan om de genomen besluiten uit te werken en deze gestalte te geven.

E. TEN KATE JZN.

ANTIQUAIR

ZWOLLE

Sassenstraat 72

Tel.: 05200-15759

oude munten

boeken en catalogi

oude land- en stedekaarten

topografische prenten

antiquiteiten

Merius & Hirschhorn

INTERNATIONAL

UTRECHTSESTRAAT 33, tel. 020-66990
munten, boeken, albums etc.

UTRECHTSESTRAAT 115, tel. 238.968
bankbiljetten, gouden munten.

Vertegenwoordigers van talloze uitgevers,
o.a. Whitman, Malter-Westerfield,
Bonanza-Press, Seaby, Spink,
Beckenbauer e.v.a.,
alsmede van „Coindex”.

Munten- en/of boekenlijsten op aanvraag.
Vraag inlichtingen betr. onze
abonnement-service op nieuwe munten met 10 % korting!

munten en postzegelhandel

Inkoop - Verkoop - Taxatie

A. ASSINK

Nobelstraat 16 - Utrecht

Tel.: 030-15098

VAN DE REDACTIE

Het ligt in de bedoeling van de redactie, zo mogelijk alle nummers van "De Florijn" te voorzien van een goed hoofdartikel. Dus ook het eerste nummer.

De aanlooptijd bleek daarvoor echter wat te kort. Toch moet de trein op tijd vertrekken, of anders gezegd: het eerste nummer van "De Florijn" moet op tijd verschijnen, jammer genoeg dus zonder hoofdartikel. Wij vragen hiervoor enig begrip van de lezers.

In de komende nummers van "De Florijn" zal drs. A.T. Puister te Wassenaar in 3 afleveringen een artikelen reeks verzorgen (voorzien van illustraties) die is getiteld: "De munten van de Oost-Nederlandse heerlijkheden".

Wij hopen, dat het goede voorbeeld van de heer Puister wordt nagevolgd.

Overigens: elke bijdrage is welkom! Een eenvoudige mededeling reeds, kan van belang zijn voor ons allen, munten-verzamelaars.

Wij wensen u allen een voorspoedig 1972.

Red.

de florijn

nederlands tijdschrift voor
munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van
numismatische kringen

RUBRIEKEN:

1. populair en/of wetenschappelijke artikelen over numismatische onderwerpen
2. nieuwtjes op numismatisch gebied
3. mededelingen
4. nieuws van de Numismatische Kringen, agenda's en verslagen van bijeenkomsten
5. aankondigingen van beurzen en veilingen
6. buitenlandse tijdschriften
7. boekbesprekingen
8. nieuws van de Rijksmunt
9. gegevens over muntvondsten
10. meldingen van nieuwe munt-uitgaven
11. vragenrubriek
12. „muntjes”, kleine advertenties

Wenst U zich te abonneren op „De Florijn”?

Dat kan!

De prijs van een abonnement bedraagt f 10,— per jaar.

Opgave aan de heer T. Kuik, De Bruynstraat 2, Kampen.

Telefoon 05202-4180. Gironummer 80.59.02 van de

Algemene Bank Nederland te Kampen t.n.v. T. Kuik, inzake

De Florijn te Kampen (banknummer 59.69.28.688).

Ten aanzien van "De Florijn" werd besloten om het eerste nummer te doen verschijnen in januari 1972. Teneinde dit financieel mogelijk te maken, werd besloten tot een éénmalige bijdrage uit iedere Kring van zoveel guldens als de resp. Kringen leden hebben. Opgenomen zullen worden artikelen van verschillende aard (zowel populair als wetenschappelijk) terwijl er meerdere rubrieken zijn, zoals nieuwe meldingen, boek- en tijdschriftrecensies, "vraag en antwoord" en dergelijke.

Middels kleine advertenties, de zogenaamde "Muntjes", zal men bijvoorbeeld "dubbelen" te koop of te ruil kunnen aanbieden. Ook zal er gelegenheid zijn voor het plaatsen van grotere advertenties.

Gezien het "te Amersfoort" bestaande enthousiasme, de inmiddels reeds ontvangen reacties van diverse kanten, alsmede de zeer duidelijk in Nederland bestaande behoefte aan een algemeen numismatisch tijdschrift als "De Florijn", kan worden vertrouwd op het welslagen van dit eerste initiatief van de jonge, maar springlevende Federatie van Numismatische Kringen.

Dat een verjaardag als bedoeld in het begin van dit voorwoord, tot in lengte van jaren zal mogen worden gevierd, wens ik iedere "numismatische verzamelaar" gaarne en van harte toe.

T. Kuik,
voorzitter van Moneta Campensis.

WELKOM

Toen Kampen en Zwolle zo'n driehonderd vijftig jaar geleden besloten om florijnen te gaan slaan, en deze weldra in al onze gewesten opdoken, was niet iedereen daar gelukkig mee. Maar het stuk voldeed in een behoefte en de uitgave werd jarenlang voortgezet. De huidige muntverzamelaars ontvangen hem graag.

Nu er in dezelfde contreien een nieuwe Florijn is ontstaan, verwacht ik een dergelijke ontwikkeling. Naast Jaarboek en Geuzenpenning ligt er nog een gebied braak op de numismatische akker.

Dat dit ontgonnen wordt door de gemeenschappelijke arbeid van leden van de Numismatische Kringen in Nederland juich ik toe, want braakliggend terrein valt anders ten prooi aan onkruid.

Ik wil dan ook de redactie van de Florijn van harte gelukwensen met de bekroning van hun initiatief, en de hoop uitspreken dat het nieuwe blad zal bijdragen tot de bloei van de numismatiek in het Nederlandse taalgebied.

H.J. van der Wiel.

"De bronzen munten zullen geheel in het Staatsmuntbedrijf worden vervaardigd. Voor de nikkel munten zal het materiaal in de vorm van plaatjes worden aangekocht", aldus de krant.

Over aluminium wordt dus niet gesproken.

Het ziet er wel naar uit, dat het advies van de Muntcommissie 1968, voor wat betreft de totale vernieuwing van ons geldstelsel, voorlopig niet wordt opgevolgd. Gezien de betrekkelijk kleine hoeveelheden, is hier slechts sprake van het bijmaken van pasmunt. Er worden immers "maar" 40 miljoen (blijkbaar toch bronzen) centen bijgeslagen, hetgeen zelfs niet wijst in de richting van een begin met de voorgestelde verandering van 1500 miljoen centen, die reeds in omloop zijn. Men gaat dus door met het bestaande systeem.

P.C.K.

Juist voor het drukken van dit artikel, bevestigden de kranten deze theorie.

Red.

NEDERLANDSE ANTILLEN

Ten behoeve van de Nederlandse Antillen, zijn nieuwe munten geslagen met het jaartal 1970. En reeds in omloop gebracht. In de nieuwe Yeoman 1970 worden ze echter nog niet vermeld.

Op de nieuwe ontwerpen komt het portret van koningin Juliana niet meer voor. Dit zal, naar ik aanneem, wel om politieke redenen zijn nagelaten. Zo herinner ik me, dat het sommige jongere Antillianen een doorn in het oog is, dat het woord "Nederlandse" nog steeds aan het opschrift Nederlandse Antillen vooraf gaat. In dit opzicht is het ontwerp dus, wellicht terecht, nog niet aangepast. Immers, hoever gaat de zelfstandigheid?

De voorzijde van de munten vertoont nu een gekroond (ja, dat nog wel!) wapenschild, waarin 6 sterren. Ook op de keerzijde van de munt komen deze 6 sterren voor, twee links, twee bovenaan en twee rechts.

Vreemd genoeg komen deze sterren dus voor in groepjes van twee. De sterren symboliseren de 6 eilanden, die tezamen de Ned. Antillen vormen en deel uitmaken van de Kleine Antillen in Midden-Amerika.

(Ter memorie dient hier even gesteld, dat de Grote Antillen o.a. de eilanden Cuba, Haïti, Portorico en Jamaica omvat.)

De Kleine Antillen zijn onderverdeeld in twee groepen tot Nederland behorende eilanden, namelijk de 3 "Eilanden onder de Wind" (Curaçau, Aruba en Bonaire) en de 3 "Eilanden boven de Wind" (Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba).

Omdat hier dus sprake is van 2 groepen van 3 eilanden, komt mij de 3 groepen van 2 sterren, wat vreemd voor. Niettemin is dit weinig ter zake doend: het symbool is op zichzelf aardig.

Behoudens het wapen en het jaartal 1970, het muntmeestersteken haantje en de mercuriusstaf, bevindt zich onder het wapen nog een lint met spreuk: "Libertate Unanimus" hetgeen wil zeggen "Door vrijheid één van geest".

Wat betreft de op de nieuwe munten aangegeven waarde, zijn twee feiten op te merken. In de eerste plaats blijkt het $2\frac{1}{2}$ centstuk een taai leven te hebben op de Nederlandse Antillen.

WAT GEBEURT ER MET ONZE CENT?

De Muntcommissie 1968 heeft rapport uitgebracht aan de Tweede Kamer, zo meldden de dagbladen van 12 augustus 1971.

Het rapport is zeer de moeite waard, doch het volledig opnemen zou een extra-nummer van "De Florijn" vereisen. Zodat wij zullen volstaan met het aanstippen van enkele punten daaruit.

1. De aanmaak van onze huidige bronzen cent kost de Staat 1,4 cent. De aanmaakkosten liggen dus hoger dan de waarde die de munt in het betalingsverkeer vertegenwoordigt. De oorzaak hiervan is in hoofdzaak gelegen in de hoge materiaalprijs van het roodkoper.
2. De commissie denkt daarom aan de vervaardiging van centen uit een goedkoper metaal, bijvoorbeeld een aluminium-cent. Een gat in het midden van die cent zal dienen ter onderscheiding van andere munten.
3. Sinds de bevrijding zijn zo'n 1500 miljoen bronzen centen aangeemaakt.
4. De commissie zegt het niet met zoveel woorden, maar haar conclusie komt erop neer, dat de geldontwaarding zal blijven aanhouden. Hierdoor wordt de cent op den duur zelfs geheel overbodig. In dit verband wordt genoemd 1985.
5. De behoefte aan grotere munten (= grotere waarden) wordt over het algemeen wel gevoeld. De invoering daarvan wordt echter tegengehouden door praktische bezwaren, want grotere waarden vereisen grotere afmetingen.
6. En nu komt het: als de cent mettertijd verdwenen is, wordt de stuiver onze kleinste muntwaarde, maar bepaald niet de kleinste munt in grootte. Daarom wordt door de Muntcommissie voorgesteld een drastische herziening van de opbouw van ons muntstelsel, wat de grootte van de munten betreft. Aan de hand van fraaie getekende voorbeelden wordt e.e.a. duidelijk gemaakt.

Welke conclusie mogen wij uit het bovenstaande trekken?

- a. Het blijven aanmaken van bronzen centen is een (veel te) dure aan gelegenheid.
- b. Loont het de moeite om 1500 miljoen bronzen centen te vervangen door eenzelfde aantal aluminium exemplaren met gat?
- c. Is het mogelijk om munten van grotere waarden te vervaardigen van andere metalen en/of van andere vormen, waardoor deze niet zo onhandelbaar groot van afmeting behoeven te worden?
- d. Is, rekening houdend met bovenstaande punten, een totale vernieuwing van ons muntstelsel eigenlijk wel nodig en zo ja, is dit niet veel en veel duurder dan het doorgaan met slaan van te dure centen in het bestaande systeem?

Op 7 november 1971, dus 3 maanden na het wereldkundig maken van het rapport van de Muntcommissie 1968, lezen wij in de krant, dat het Staatsmuntbedrijf in 1972 voor een bedrag van f 130.150.000,-- munten gaat slaan en wel als volgt:

20 miljoen stuks	rijksdaalders
60 "	" guldens
50 "	" kwartjes
60 "	" dubbeltjes
25 "	" stuivers
40 "	" centen.

"De bronzen munten zullen geheel in het Staatsmuntbedrijf worden vervaardigd. Voor de nikkel munten zal het materiaal in de vorm van plaatjes worden aangekocht", aldus de krant.

Over aluminium wordt dus niet gesproken.

Het ziet er wel naar uit, dat het advies van de Muntcommissie 1968, voor wat betreft de totale vernieuwing van ons geldstelsel, voorlopig niet wordt opgevolgd. Gezien de betrekkelijk kleine hoeveelheden, is hier slechts sprake van het bijmaken van pasmunt. Er worden immers "maar" 40 miljoen (blijkbaar toch bronzen) centen bijgeslagen, hetgeen zelfs niet wijst in de richting van een begin met de voorgestelde verandering van 1500 miljoen centen, die reeds in omloop zijn. Men gaat dus door met het bestaande systeem.

P.C.K.

Juist voor het drukken van dit artikel, bevestigden de kranten deze theorie.

Red.

NEDERLANDSE ANTILLEN

Ten behoeve van de Nederlandse Antillen, zijn nieuwe munten geslagen met het jaartal 1970. En reeds in omloop gebracht. In de nieuwe Yeoman 1970 worden ze echter nog niet vermeld.

Op de nieuwe ontwerpen komt het portret van koningin Juliana niet meer voor. Dit zal, naar ik aanneem, wel om politieke redenen zijn nagelaten. Zo herinner ik me, dat het sommige jongere Antillianen een doorn in het oog is, dat het woord "Nederlandse" nog steeds aan het opschrift Nederlandse Antillen vooraf gaat. In dit opzicht is het ontwerp dus, wellicht terecht, nog niet aangepast. Immers, hoever gaat de zelfstandigheid?

De voorzijde van de munten vertoont nu een gekroond (ja, dat nog wel!) wapenschild, waarin 6 sterren. Ook op de keerzijde van de munt komen deze 6 sterren voor, twee links, twee bovenaan en twee rechts.

Vreemd genoeg komen deze sterren dus voor in groepjes van twee. De sterren symboliseren de 6 eilanden, die tezamen de Ned. Antillen vormen en deel uitmaken van de Kleine Antillen in Midden-Amerika.

(Ter memorie dient hier even gesteld, dat de Grote Antillen o.a. de eilanden Cuba, Haïti, Portorico en Jamaica omvat.)

De Kleine Antillen zijn onderverdeeld in twee groepen tot Nederland behorende eilanden, namelijk de 3 "Eilanden onder de Wind" (Curaçau, Aruba en Bonaire) en de 3 "Eilanden boven de Wind" (Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba).

Omdat hier dus sprake is van 2 groepen van 3 eilanden, komt mij de 3 groepen van 2 sterren, wat vreemd voor. Niettemin is dit weinig ter zake doend: het symbool is op zichzelf aardig.

Behoudens het wapen en het jaartal 1970, het muntmeestersteken haantje en de mercuriusstaf, bevindt zich onder het wapen nog een lint met spreuk: "Libertate Unanimus" hetgeen wil zeggen "Door vrijheid één van geest".

Wat betreft de op de nieuwe munten aangegeven waarde, zijn twee feiten op te merken. In de eerste plaats blijkt het $2\frac{1}{2}$ centstuk een taai leven te hebben op de Nederlandse Antillen.

In de tweede plaats is de oude nominatie 1/10 en 1/4 Gulden vervangen door 10 cent en 25 cent. Een verdere doorvoering van het decimale stelsel, zou men dus kunnen zeggen.

In de munten-serie van de Nederlandse Antillen zijn van geheel nieuw ontwerp: 1 cent, $2\frac{1}{2}$ cent, 10 cent en 25 cent.

Het oorspronkelijke ontwerp van de gulden werd iets gewijzigd. Op de achterzijde werd het Nederlandse wapen vervangen door dat van de Ned. Antillen. De afbeelding van koningin Juliana op de voorzijde werd gehandhaafd.

De stuiver en de rijksdaalder werden tot nu toe (nog) niet vervangen door exemplaren van een ander ontwerp.

Het uiterlijk van de nieuwe munten doet vertrouwd aan. Ze hebben iets weg van onze tegenwoordige geldstukken. En, als ik het zeggen mag, gelukkig is men niet verder gegaan op de mijns inziens ietwat griezelige ontwerpen van de Surinaamse munten 1962. Men is nu gekomen met een rustig, zakelijk en vertrouwd muntbeeld.

Dan zijn er nog enige bijzonderheden te vermelden.

De $2\frac{1}{2}$ gulden wordt op de Nederlandse Antillen in feite beschouwd als de plaatselijke dollar. Eigenlijk is dat nog niet eens zo gek. Kijk maar naar de grootte. Vandaar dat het (nog steeds gehandhaafde) $2\frac{1}{2}$ centstuk, zijnde één honderdste van deze "Antilliaanse dollar", in de wending de benaming "cent" heeft, waarmee men dus eigenlijk "dollar-cent" bedoelt.

Met de benaming "two cents piece" bedoelt men dan ook een stuiver. Dat wil zeggen, dat tweemaal een "dollarcent" van in werkelijkheid $2\frac{1}{2}$ cent, samen een stuiver ofwel 5 cent oplevert.

De wezenlijk-bestaande, officiële cent, doet dus in het betalingsverkeer slechts als een soort halfje mee.

P.C.K.

NUMISMAAT & KUNSTHANDEL „DE SNEEKER VLIAGER”

J. B. WESTERHOF

munten
prenten
antiquiteiten

Wij hopen medio februari te kunnen
openen, tot dan Nolensstraat 9, Sneek.

Zie ook onze volgende advertentie.

BOEKEN-RECENSIE

- Speciale catalogus van de munten van het koninkrijk der Nederlanden, met Suriname, Curaçau, Nederlandse Antillen - door Johan Mevius - 3e herziene en verbeterde druk 1972.

Iets dikker dan de vorige druk, maar voor dezelfde prijs verkrijgbaar (f 7,50) is de inmiddels vertrouwde uitvoering van de Mevius-catalogus met, als voorheen, op de voorzijde de afbeelding van het zgn. kroningstype van Wilhelmina, ontworpen door Pier Pander.

Werden in de tweede druk opgenomen, de munten van Lodewijk Napoleon en van Napoleon, de munten van Suriname, Curaçau en de Nederlandse Antillen, thans bij de derde druk werd de Mevius-catalogus uitgebreid met de munten van Nederlands West-Indië.

Overigens is hieraan niet alleen de grotere dikte van het boekje te danken, want op vele plaatsen zijn belangrijke aanvullingen toegevoegd. De prijzen van munten, welke in de nieuwe druk zijn vermeld, zijn tevens zo goed mogelijk aangepast, ingedeeld naar vijf groepen van kwaliteiten.

Gesteld mag worden, dat de Mevius-catalogus een onmisbare plaats heeft ingenomen.

HOE WERD IK MUNTEN-VERZAMELAAR?

Toen de Kring "Moneta Campensis" in februari 1970 een munten-tentoonstelling hield, waren er mensen nodig om tijdens de openingsuren toezicht te houden. Dat was ook wel nodig, want er lag voor een bedrag van 132 duizend gulden. Daar ik als gepensioneerde over veel vrije tijd beschik, heb ik dat ook gedaan.

Er kwamen heel wat mensen naar me toe met de vraag: "Meneer, hier heb ik wat munten. Zijn dat nogal bijzondere munten en wat zijn ze waard?" En dan kwamen uit een oude portemonnaie of een doosje wat munten te voorschijn, die we dan samen bekeken.

Op mijn vraag: "Spaart u munten en wilt u lid worden van onze Kring?" volgde dan altijd een ontkennend antwoord. "Wilt u ze dan verkopen?" Neen, ook dat niet. "Och, ik heb ze nu eenmaal en ik bewaar ze liever." De meeste vragers waren teleurgesteld, als ze hoorden, dat er niet veel waarde in zat.

In al die vragers, herkende ik mijzelf. Ook ik had in de loop der jaren munten verzameld. Ze lagen in mijn bureau en ik keek er eigenlijk nooit naar om. Een paar maal per jaar kwamen er één of twee muntjes bij. Je kreeg eens een paar duiten of maakte een buitenlandse reis en de overgeschoten munten kwamen in het doosje terecht.

Juist toen ik met pensioen ging, kreeg ik van een collega een munten-album te zien, waarin z'n zoon munten verzamelde. Dat werkte aanstekelijk! Bovendien moedigde mijn vrouw mij aan, zodat ik een album kocht en mijn muntjes begon te sorteren en in te voegen.

Toen kwam de vraag: hoe kom ik aan meerdere munten?

Nu was mijn zwager juist opgehouden met varen. Op mijn vraag: "Zeg, hebben jullie soms nog wat buitenlands geld?" kwam het antwoord: "O, een heel zakje vol." Ze waren al van plan geweest om het op de laatste reis over boord te gooien. En zo kreeg ik enkele honderden munten uit de landen rondom de Noordzee. Later vonden ze nog een blikken tabaksdoos vol.

Toevallig las ik in een plaatselijk blad, dat er in Kampen een numismatische kring was opgericht. Op de eerste vergadering die ik bijwoonde, waren wij met z'n negenen. Er lagen heel wat munten op tafel en ik hoorde namen, waarvan ik nog nooit had gehoord: leeuwendaalder, dukaten, zilveren ridders, drieguldenstukken, scheepjesschellingen, enz., enz.

In de loop van de jaren ben ik wel wat wijzer geworden op dit gebied. Van één ding heb ik geweldig spijt: ik had op 20-jarige leeftijd moeten beginnen. Dan had ik nu een prachtverzameling gehad. Inmiddels heb ik nu wel een kleine verzameling van het Koninkrijk opgebouwd. Daarnaast heb ik mijn eerste liefde niet verlaten: buitenlandse munten.

Onze Kring telt momenteel een zestigtal leden. Vrij spoedig na de oprichting werd ik tot secretaris gekozen. De drukke werkzaamheden hiervoor, geven mij naast mijn munten-hobby, veel voldoening.

P. Kale, Kampen.

NIEUWS IN HET KORT

De nieuwe Euro-munt

De eerste Euro-munt is aangeboden aan de voormalige Britse minister van Buitenlandse Zaken, George Brown, tijdens een lunch-bijeenkomst in Den Haag. Een mooi gebaar. En wellicht een stapje op de weg naar een Verenigd Europa. Blijkens een afbeelding van de nieuwe Euro-munt o.a. in de Zwolsche Courant van 10 december 1971, is het ontwerp dat door het Amsterdamse reclamebureau Prad werd gemaakt, zeker geslaagd te noemen. Al menen wij enige kritiek te mogen hebben. De waarde-zijde van de munt is kloek van aanzien, doch niettemin vertrouwd. De andere zijde vertoont een ietwat penningachtig aanzien. De afbeelding van drie spelende kinderen echter, is ronduit ontwapenend. Jammer, dat het omschrift: "Europa Filiorum Nostrorum Domus" (Europa Huis Onze Kinderen) op zo'n storende wijze geïnterpuncteerd is. Wellicht was dit bij draaiing ten opzichte van elkaar, beter uitgevallen. De letter E vinden wij minder geslaagd.

Critiek van geheel andere aard, dus losstaand van het ontwerp, is het feit dat met het invoeren van de Euro-munt, alle bestaande pasmunten van de diverse landen van Europa, met één slag komen te vervallen. Met andere woorden: de verscheidenheid valt weg. En al is dit in het betalingsverkeer weliswaar een plezierige aangelegenheid, het betekent tevens een verarming voor de numismatische verzamelaars.

Kopieën van de delen van de Chijs
Vraag vrijblijvend folder aan bij

J. HOLLEMAN

Weverstraat 27
Overdinkel 7831

Tevens zenden wij U op aanvraag
onze gratis prijslijsten
van munten toe.

Valse 2½ centstukken!

Gemeld wordt, dat in Amsterdam zinken 2½ centstukken van 1942 (het zeldzame jaartal) in de handel worden gebracht voor de prijs van f 500,--. Perfect nageslagen, dus vals. Men zij dus gewaarschuwd.

Canadese dollar

In Canada worden de laatste tijd nikkelen dollars geslagen, i.p.v. de vroegere zilveren exemplaren. En, net als in Nederland bij de rijksdaalders het geval is, zijn ook de Canadese nikkelen dollars kleiner van diameter dan de zilveren.

Moçambique

Tobben wij Nederlanders al met de verkleinde nikkelen rijksdaalders, in Moçambique is het zo mogelijk nog erger. Daar worden n.l. nieuwe (eveneens nikkelen!) munten van 10 Escudos geslagen, echter met een grotere diameter dan de oude zilveren munten.

De nieuwe munt ligt, wat diameter betreft, tussen de oude zilveren 10 en 20 Escudos in. Dat lijkt mij nogal verwarrend.

Wist u...?

dat volgens het Oude Testament door Aartsvader Abraham de spelonk Machpelah van de zonen van Chet werd gekocht en dat wat betreft het betalen van de overeengekomen prijs er staat geschreven: "En Abraham woog het zilver"? Toen waren er n.l. nog geen munten om mee te betalen en werden o.a. klompjes zilver gebruikt, die dan bij de transactie werden gewogen.

dat er een gezegde bestaat dat handelt over "nog een ijzer in het vuur te hebben"? Maar wist u ook dat een "Vuurijzer" een zilveren munt is, geslagen in de Bourgondische Nederlanden van 1474-1492, met een zittende leeuw, dat er dubbele vuurijzers zijn met twee leeuwen?

dat - voorzover bekend - de Lydische stater, vervaardigd van een natuurlijk goud-zilver mengsel en geslagen onder Koning Gijges (685-652 voor Chr.), de oudste munt ter wereld is?

dat er ééns munten werden geslagen, voorzien van het opschrift "der armen penning", n.l. door de stad Utrecht omstreeks 1380-1385 en wel ter waarde van ¼ groot (z.g. brabantse) en 1/8 groot (z.g. hollandsen)?

dat o.m. onze gulden zijn naam dankt aan een omstreeks 1255 verschenen goudstuk van de Italiaanse handelsstad Florence? Dat deze munt die een waarde had van 1 pond (of 240 zilveren penningen), al vrij spoedig een grote bekendheid kreeg in onze streken, waar hij echter ook zeer bekend werd onder de naam "gulden" (gouden)?

dat - voorzover betreft het huidige Nederland - het vermelden van een jaartal op de munten dit het eerst werd gedaan door Groningen en wel sinds 1435?

NIEUWS VAN DE NUMISMATISCHE KRINGEN

Numismatische Kring Amsterdam

Secretariaat: Keizersgracht 448, tel. 020-23.33.80

Agenda : niet bekend.

Numismatische Kring Brabant

Secretariaat: Le Sage ten Broeklaan 57, Eindhoven.

Agenda : niet bekend.

Numismatische Kring Groningen

Secretariaat: Hertenlaan 69, Haren (Gr.), tel. 050-45086.

Agenda:

21 jan. '72: jaarvergadering.

18 febr. : de heer v.d.Dussen uit Maastricht: lezing en materiaal voor de verkoop.

17 maart : onze oud-secretaris dr. Mook uit Haren: lezing "Van betaalmiddel tot verzamelstuk".

april, mei, juni: nog niet bekend.

Numismatische Kring Den Haag

Secretariaat: Zeestraat 71B, tel. 070-180957.

Agenda : nog niet bekend.

Numismatische Kring „Moneta Campensis”

Secretariaat: Wilhelminalaan 3, Kampen.

Vergaderplaats: elke tweede maandag van de maand, behalve in juli, Broederweg 4, Kampen.

Agenda voor het eerste halfjaar van 1972:

10 jan. '72: spreker de heer G.J. van Gelder.

onderwerp: Numismatische catechismus.

14 febr. : spreker de heer J.Schulman. Tevens veiling.

13 maart : spreker mevr. Maaskant-Kleibrink.

onderwerp: Muntslag in de Griekse steden van Z-Italië.

10 april : onderlinge veiling.

8 mei : spreker de heer P.J.Soetens.

onderwerp: "De Kamper muntslag".

12 juni : gezellige sluitingsavond met onderlinge verloting.

Numismatische Kring Limburg

Secretariaat: dr. J.Springer, p/a Bonnefanten Museum, Maastricht, tel. 043-19300.

Vergaderplaats: Kleine Komedie, Tongersestraat 23, Maastricht.

Agenda:

22 jan. '72: kienmiddag, met vele numismatische prijzen (alleen voor leden toegankelijk).

26 febr. : ruilbijeenkomst (voor iedereen toegankelijk).

25 maart : jaarvergadering (alleen voor leden toegankelijk).

Voor de eerste twee bijeenkomsten worden de leden van deze Kring geen afzonderlijke convocaties meer toegezonden, voor de jaarvergadering volgen de benodigde stukken t.z.t.

Numismatische Kring Oost-Nederland

Secretariaat: Weverstraat 27, Overdinkel, tel. 05420-62536.

Agenda:

25 jan. '72: lezing mr. Rueb uit Velp.

29 febr. : lezing Pater Elbers uit Mook - Griekse munten.

28 maart : veiling fa. Schulman, Amsterdam (niet toegankelijk voor niet-leden).

25 april : lezing dhr. Bemolt van Loghem Slaterus, Amsterdam.

30 mei : gezamenlijke ruilavond met de kringen Twente en Kampen in het IJsselhotel te Deventer.

Behalve op 30 mei vinden de bijeenkomsten plaats in hotel 's Gravenhof te Zutphen.

Numismatische Kring Rotterdam

Secretariaat: Kralingse Plaslaan 36, Rotterdam, tel. 010-12.74.20
Agenda : nog niet bekend.

Numismatische Kring Twente

Secretariaat: Weverstraat 27, Overdinkel 7831.
Vergaderplaats: elke tweede dinsdag in de maand,
in het Rijksmuseum van Twente te Enschede.

Agenda:

januari: ruilavond

3 febr.: prof. Berghaus over "Duitse Gedenkmunten".

maart : veiling Schulman.

april : de heer Evers over "muntvervalsing".

mei : ruilavond.

juni : nog niet bekend.

Numismatische Kring Zeeland

Secretariaat: J.Roelse, Anton Mauvelaan 6, Vlissingen,
tel. 01184-6887.

Agenda : nog niet bekend.

Numismatische Kring Hoogeveen

Secretariaat: Dahliastraat 22, Hoogeveen.

De Numismatische Kring Hoogeveen organiseert op zondag 26 maart 1972 een Internationale Ruilbeurs.

Deze manifestatie wordt gehouden in het kader van de Internationale Hobby tentoonstelling "Hobby 70", in de Expansiehal te Hoogeveen.

Deze dag staat tevens open voor handelaren, die worden verzocht, het reserveren van een tafel schriftelijk in te dienen bij het secretariaat van de Kring, Dahliastraat 22, Hoogeveen. Prijs per tafel f 10,--.

Agenda: overigens nog niet bekend.

Numismatische Kring Noordoostpolder

Secretariaat:

Numismatische Kring Alblasserwaard

Op 17 november 1971 is opgericht de Numismatische Kring Alblasserwaard. Het secretariaat is gevestigd: Peulenlaan 223 te Hardinxveld-Giessendam. Tel. voorzitter 01846-2826.

Vergaderplaats:

Federatie

De vergadering van de Federatie van Numismatische Kringen zal plaatsvinden op 8 januari 1972 om 10.30 uur in hotel Monopole te Amersfoort.

* MUNTIES *

Advertentiekosten f2,50 per vier regels per nummer. Iedere regel meer f0,65. Bij vooruitbetaling te storten op giro 80.59.02 van Algemene Bank Nederland Kampen banknr. 596928688 t.n.v. T.Kuik, inzake De Florijn te Kampen. Tekst zenden aan T.Kuik, De Bruynstr. 2, Kampen. Tel.05202-4180.	U wenst ook een abonnement op het tijdschrift "De Florijn"? Stort even f10,-- op giro 805902 van Algemene Bank Nederland te Kampen banknr. 596928688 t.n.v. T.Kuik, inzake De Florijn te Kampen. Het abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari.
Postzegelh. "De Veluwe" Apeldoorn Nieuwstr. 66 tel. 05760-16281-31043 geeft munten Koninkrijk in ruil v. oudere ansichtkaarten Nederland.	R u i m e k e u z e i n A N T I E K e n c u r i o s i t e i t e n Rietberg - Burgwal 30 - Kampen telefoon 05202 - 3071
TE KOOP GEVRAAGD: Arendrijksdaalder, halve Leeuwendaalder, halve florijn, achtstuiver en rooschelling van DEVENTER. J.Fortuyn Droogleever, Twelloseweg A 19, Deventer tel. 05700-15311.	Aangeboden gouden Byzantijnse munten in ruil voor Middeleeuwen, steden Kampen, Zwolle, Deventer. B.J.Rigterink, tel.: 05202-4861
Te koop Engelse munten, vanaf Farthing t/m Half Crown. Diverse jaren aanwezig. F.Dijkstra, Eperweg 50, Heerde. Tel.05782-1828.	Te koop aangeboden Nederlandse en buitenlandse munten, Grieks en Romeins. Faber, Geldersesluis 3, Noordeinde post Elburg, tel. 05252-417.
Aangeboden diverse soorten oudere ansichtkaarten, in ruil voor munten van Overijssel, Gelderland of Koninkrijk. T.Kuik, De Bruynstr.2 Kampen. Tel. 05202-4180.	
Te koop of te ruil Duitse munten tegen Nederlandse. T.Kuik, De Bruynstr.2 Kampen, tel.05202-4180	

INKOOP - VERKOOP G. C. J. M. HOLMAN

Ned. Gouden en Zilveren Munten

GAGELSTRAAT 10 OISTERWIJK

Bank - Boerenleenbank Oisterwijk

Giro - 954534 - Tel. 04242-6133.

Wij verheugen ons op het verschijnen van de eerste FLORIJDN en maken van de gelegenheid gebruik om onderstaand een aantal zeer verzamelwaardige munten te vermelden, welke ook in onze eerste muntenkwartaallijst van 1972 zullen voorkomen.

1	8-Realenstuk Philips III	1588-1617	Muntplaats Potosi	Zeet Fraai/Fraai	RR	187,50
2	8-Realenstuk Philips IV	1621-1665	Muntplaats Mexico	Fraai	RR	165,--
3	8-Realenstuk Philips IV	1621-1665	Muntplaats Mexico	Zeet Fraai/Fraai	RR	187,50
4	8-Realenstuk Philips IV	1633	Muntplaats Sevilla	Zr. Fraai/Fraai	RR	190,--
5	8-Realenstuk Philips IV	1621-1665	Muntplaats Sevilla	Zr. Fraai/Fraai	RR	150,--

SPAANSE MATTEN of 8-Realenstukken zijn de grondstof geweest voor onze provinciale muntslag. Piet Hein heeft destijds reeds de nodige moeite gedaan om ze te bemachtigen. Geschiedkundig in elke Nederlandse zilvertverzameling op hun plaats.

6	GELDERLAND. Gouden Duk.	1802 D. 1171	Bataafse Rep. Zeet Fraai/Fraai	RR	330,--
7	" Nederlandse Rijkssd.	1610 D. 938	Ruimschoots Zr. Fraai		312,50
8	" Nederlandse 2-Gulden	1694 D. 1155	Ruimschoots Fraai	RRR	825,--
9	" Nederlandse ½-Gulden	1694 D. 1192	Bijna Zr. Fraai	RR	225,--
10	NIJMEGEN. Karel V daalder	Z.J.D. 633 (1555)	Fr./Zr.Fr.	RR	550,--
11	ZUTPHEN. Prov. 1-Gulden	1687 D. 1169	Mmt.Gewei +Zeet Fraai	RR	187,50
12	's-HEERENBERG. Oswaldalder	Z.J.D. 575	Mmt.Hoeken +Zeet Fraai	RR	450,--
13	HOLLAND. Dubb.Goud.Duk. 1750	D. 773	Nieuw Type Ruimschoots Fraai	RR	700,--
14	" Gouden Scheepjesshell.	1782 D. 816	Holl. en West Fr. Stempelglans	RR	900,--
15	" Prov. Leeuwendldr.	Z.J.D. 829	2e Bekende exemplaar. Fraai	RRRR	2500,--
16	" Zilv. Dukaat	1673 D. 969	Nieuw Type Bijna Zr. Fraai		200,--
17	" Prov. 3-Gulden	1681 D. 1126	Pr./Zr.Fr.	RR	750,--
18	W.FR. ½ Nederl.Rijkssd.	1624 D. 956	Hoofd gesleten.Bijna Zr. Fraai	RR	225,--
19	" Zilv. Rijder	1670 D. 1019	Oud Type Bijna Prachtig		285,--
20	ZEELAND. ½ Ned.Leeuwend.	1623?D. 876	Zeet Fraai	RRR	225,--
21	" Zilv. Rijder	1759 D. 1028	Zware mooie slag.Bijna Prachtig		275,--
22	" ½ Zilv. Rijder	1792 D. 1052	Zr.Fr./Fr.	RR	185,--
23	" X-Stuiverstuk V.O.C.	1791 D. 1205	Jaartal voorzijde Zeet Fraai		122,50
24	" Scheepjesschelling	1753	Dubbele zwaarte Zeet Fraai		160,--
25	UTRECHT Gehelmd Rijkssd.	1591 D. 928	"Prinsendaalder" Zr.Fr./Fr.	RR	425,--
26	" Zilv. Rijder	1659 D. 1029	Eerste jaar.Oud Type Zr. Fraai	RR	350,--
27	" Zilv. Rijder	1739 D. 1031	E.J.kabelrd.N.T.Penningkwal.Pr.	RR	425,--
28	" Zilv. Dukaat	1693 D. 981	Oud Type Ruimschoots Zr. Fraai	RR	225,--
29	" Prov. 3-Gulden	1682 D. 1132	Beter dan no.235Schv.Pr./Zr.Fraai	RR	600,--
30	" Ned. 1-Gulden	1765 D. 1182	Slechts 1740 st.gesl.Zr. Fraai	RR	112,50
31	FRIESLAND. Daalder	1618 D. 1073	Slechts 13175 st.gesl.Zr.Fraai	RR	440,--
32	" Florijn	1665 D. 1100	Friese Boer.Vz.kl.HOL.+Zr.Fr.		225,--
33	" Nederlandse Leeuwend.	1615?D. 852	Mmt.leeuw op voorzijde Zr.Fraai		262,50
34	" Nederlandse Rijkssd.	1620 D. 947	Zr.Fr./Fr.		262,50
35	OVERIJSEL. Ned.Leeuwend.	1606 D. 856	Eerste jaar Ruim Fraai	RRR	225,--
36	DEVENTER. Ned. Leeuwend.	1640 D. 857	Zeet Fraai	RR	225,--
37	" Dubb. Daalder	1689 D. 1070	Fr./Zr.Fr.	RR	500,--
38	" Zilv. Rijder	1662 D. 1038	Oud Type Zr.Fr./Fr.	RR	225,--
39	" Zilv. Dukaat	1666 D. 990	Oud Type Fraai	RR	250,--
40	KAMPEN. Arendrijksdaalder	Z.J.D. 700	Mooi patin. Zeet Fraai		325,--
41	" Arendrijksdaalder	1649 D. 705	Aanz.zeldz.dan no.41.Ruim Fr.	RR	375,--
42	" Velddaalder	1672 D. 710	Tijdens het beleg. Zeet Fraai	RRR	750,--
43	" Arendschelling	1675	Onder Leopold Ignatius Zr.Fr.	RR	150,--
44	ZWOLLE. Zilv. Rijder	1659 D. 1039	Eerste jaar Zr.Fr./Fr.	RR	275,--
45	GRONINGEN. Florijn	1674?D. 1116	Groot borstbeeld. Bijna Zr. Fr.		250,--
46	BRABANT - BRUSSEL Ducaton	1619 D. 249	Albert en Isabella Bijna Zr.Fr.	RR	300,--
47	LUIK Ducaton	1676 D. 473	Max.Hendrik v.Beieren+Prachtig		240,--
48	" Patagon	1679 D. 471	Max.Hendrik v.Beieren+Prachtig		250,--
49	LOD.NAP. 50 Stuiverstuk.	1808	Kleine bij +Prachtig		600,--
50	" 50 Stuiverstuk.	1808	Grote bij Zeet Fraai		500,--

A. G. van de Dussen

Hondstraat 5 Maastricht Tel. 043-15119

munten (zowel antieke als moderne);
penningen, eretekenen en numis-
matische boeken

aan serieuze verzamelaars zenden
wij gratis onze maandelijkse prijslijst
en onze literatuurlijst

v.d. 512

de florijn

nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van numismatische kringen

E. TEN KATE JZN.

ANTIQUAIR

ZWOLLE

Sassenstraat 72

Tel.: 05200-15759

oude munten

boeken en catalogi

oude land- en stedekaarten

topografische prenten

antiquiteiten

Mevius & Hirschhorn INTERNATIONAL
AMSTERDAM

UTRECHTSESTRAAT 33, tel. 020-66990
munten, boeken, albums etc.

UTRECHTSESTRAAT 115, tel. 238.968
bankbiljetten, gouden munten.

Vertegenwoordigers van talloze uitgevers,
o.a. Whitman, Malter-Westerfield,
Bonanza-Press, Seaby, Spink,
Beckenbauer e.v.a.,
alsmede van „Coindex”.

Munten- en/of boekenlijsten op aanvraag.
Vraag inlichtingen betr. onze
abonnement-service op nieuwe munten met 10 % korting!

NUMISMAAT & KUNSTHANDEL
„DE SNEEKER VLIAGER”

JILLIE B. WESTERHOF

munten
prenten
antiquiteiten

Wij hopen in maart onze nieuwe zaak te openen:
Nauwe Noorderhorne 18, tot dan Nolensstraat 9, Sneek.

het geheel of gedeeltelijk overnemen van de inhoud, ook in gewijzigde vorm, is verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van de redactie.

redactie: P. C. Korteweg, Enkstraat 10, Zwolle, tel. 05200-14739 (huis),
ir. J. Koning, T. Kuik, mr. J. R. Voûte,
J. C. v. d. Wis, Kornalijnlaan 64, Groningen, tel. 778000 (bureau)

advertenties en abonnementen: T. Kuik, Postbus 39 Kampen, tel. 05202-4180
postgirorekening 80.59.02 van de Algemene Bank Nederland te Kampen, t. n. v.
T. Kuik, inzake De Florijn te Kampen (banknummer 59.69.28.688)

abonnementsprijs f 10,— per jaar (een abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari)
losse nummers f 3,—
advertenties f 75,— per kwart pagina excl. B.T.W.

verschijnt 5 x per jaar, te weten in januari, maart, mei, september, november

REAKTIES...

Na de verschijning van het eerste nummer van DE FLORIJN stroomden de reakties binnen, reakties die varieerden van laaiend enthousiasme tot genadeloze kritiek.

DE FLORIJN is dus niet ongelezen, gelijk een reclamefolder, in de prullemand verdwenen!

De redactie is dankbaar voor de geleverde kritiek.

Laten wij evenwel DE FLORIJN niet te gauw vergelijken met tijdschriften van een geheel ander karakter, zoals bijvoorbeeld de uitstekende "Geuzenpenning". (U bent hierop, naar wij hopen, toch ook geabonneerd?)

Een vooraanstaand Nederlands numismaat leverde naast enige kritiek, tevens een tweetal artikelen ter publikatie in DE FLORIJN.

Kijk, dát is nog eens een positieve bijdrage!

Het is een voorbeeld ter navolging.

Ook Uw artikelen kunnen de kwaliteit van DE FLORIJN verbeteren!

Laten wij niet vergeten, leden van de Nederlandse Numismatische Kringen: HET IS UW BLAD.

Wij hopen dat U ons helpt, van ons blad een goed blad te maken.

de redactie.

MUNTEN DER OOST-NEDERLANDSE HEERLIJKHEDEN (I) door drs. A. T. Puister

Inleiding

Gaarne voldoe ik aan het verzoek van de redactie een serie artikelen te schrijven over bovenstaand onderwerp, waarover ik vorig jaar voor diverse Numismatische Kringen in Nederland reeds een lezing hield.

Men kan de Nederlandse munten (evenals trouwens de buitenlandse) onderverdelen in munten, geslagen op gezag van:

- a. keizer of koning
- b. landsheren (zoals bisschoppen, hertogen of graven)
- c. kleinere heren
- d. steden.

Deze autoriteiten verwierven, in bovenstaande volgorde, in de loop der eeuwen het muntrecht.

Het zijn de munten van de kleinere heren, die hier zullen worden behandeld. De stukken zijn geslagen in alle Nederlandse provincies uitgezonderd Friesland, Utrecht en Zeeland. In het onderhavige opstel zal achtereenvolgens worden gesproken over de munten van de heerlijkheden in de provincies Groningen, Drente, Overijssel en Oostelijk Gelderland.

Van alle te behandelen heerlijkheden kan worden gezegd dat de muntslag, op enkele uitzonderingen na, een 14e eeuwse aangelegenheid is geweest. Voorts zij opgemerkt dat de meeste slechts een beperkt aantal munttypen opleveren; slechts Koevorden en Kuinre treden naar voren met een omvangrijker reeks en meerdere elkaar opvolgende muntheren.

De geslagen munttypen zijn steeds navolgingen van elders bekende contemporaine (gelijktijdige) stukken op wier debiet zij steunden. De munten in kwestie zullen ongetwijfeld in de 14e eeuw hebben gecirculeerd in de omgeving van de heerlijkheden waar ze werden geslagen. Uiteraard zal men ze minder aangetroffen hebben naarmate de afstand tot het atelier van vervaardiging toenam, temeer daar koers- en circulatiedwang alleen konden worden geëffectueerd binnen het terrotoir der heerlijkheid. Men mag dan ook niet aannemen dat deze munten in de genoemde periode de geldcirculatie in Oost-Nederland hebben beheerst. Muntvondsten bevestigen dit; botdragers van Kuinre of Koevorden bijv. plegen slechts dan in muntvondsten voor te komen zodra ettelijke honderden van dit munttype aanwezig zijn en dan nog slechts in hoeveelheden van 1 à 2% op de Vlaamse, Gelderse en Hollandse stukken.

Ten slotte zij nog vermeld dat uitsluitend zilveren munten in de te behandelen heerlijkheden zijn geslagen. Bronzen of koperen munten werden in de 14e eeuw nog niet geslagen, terwijl goudstukken hier niet werden aangemunt. Dit laatste in tegenstelling tot diverse Zuid-Nederlandse heerlijkheden waar wel goud werd vermint.

Van elk der te behandelen heerlijkheden zullen de hoofdtypen worden vermeld en kort beschreven, terwijl van de meeste een foto, gemaakt naar originelen aanwezig op het Koninklijk Penningkabinet (Zeestraat 71b, 's Gravenhage), zal worden gegeven. Dat niet alle stukken worden afgebeeld vindt zijn oorzaak in het feit dat de kwaliteit van diverse munten fotografische weergave daarvan onmogelijk maakte.

Tevens zal van elk stuk een verwijzing naar de gebruikelijke literatuur worden gegeven; (v.d.Ch. = P.O. van der Chijs, Jbk = Jaarboek voor Munt- en Penningkunde).

Heerlijkheden, munten en muntheren

A. De heerlijkheid Selwerd (prov. Groningen).

Selwerd was een heerlijkheid met een eigen gerecht, gelegen op enkele kilometers van de poorten van de stad Groningen, thans opgeslokt door

deze stad. De stadswijk "Selwerd" houdt nog de herinnering aan de aloude heerlijkheid levend.

De heren van Selwerd waren vrij machtig, vooral doordat de leden dezer familie de functie van Utrechts-bisschoppelijke-prefectuur erfelijk in de stad Groningen uitoefenden.

Van Selwerd zijn twee munttypen bekend. Beide dragen op voor- en keerzijde de aanduiding dat het stuk te Selwerd is geslagen, terwijl de naam van de heer ontbreekt.

Te oordelen naar de typen zullen de stukken in de periode van 1310-1335 moeten worden geplaatst.

1. Halve ruiter groot.
v.z.: een naar links galopperende ruiter met schild en lans.
k.z.: een kort glad kruis binnen twee randschriften.
v.d.Ch. (Gron., Fr., Dr.,) XVIII 1

2. Halve groot met leeuw.
v.z.: een links gewende leeuw in zespas.
k.z.: een lang glad kruis met 2 arenden en 2 leeuwen.
v.d.Ch. (Gron., Fr., Dr.,) XVIII 2 en 3.

No. 1 is een slaafse nabootsing van Henegouwse stukken, aldaar voor het eerst geslagen onder graaf Jan (1280 - 1304).

No. 2 is een dito nabootsing van de Vlaamse stukken van graaf Lodewijk van Nevers (1322 - 1346).

De vaak geopperde gedachte dat de arenden en leeuwen in de hoeken van het kruis op de keerzijde wapenfiguren uit het wapen der heren van Selwerd zouden zijn, is niet juist. Ook deze figuren zijn klakkeloos van het voorbeeld overgenomen!

B. De heerlijkheid (?) Fivelgo (Prov. Groningen).

Fivelgo was de naam voor een streek maar of er in de middeleeuwen een juridisch zelfstandige eenheid genaamd Fivelgo heeft bestaan, sterk genoeg om een eigen munt te slaan, is en blijft een open vraag. Een andere vraag is of het opschrift op de keerzijde der te beschrijven munt, "Moneta Fivlgoie" betekent:

munt van (d.w.z. geslagen door) Fivelgo
munt (geslagen) in Fivelgo, of
munt (geslagen) voor Fivelgo.

Zoals gezegd de eerste dezer mogelijkheden betwijfel ik.

De tweede zou dan kunnen duiden op een in Appingedam, de hoofdstad van Fivelgo, geslagen stuk. Het zou dan eerder een stedelijke munt kunnen zijn, hoewel dit laatste voor het kleine, tamelijk onbelangrijke Appingedam wel een gewaagde veronderstelling is. Het betreft n.l. een periode waarin het grote en machtige Groningen pas schoorvoetend zijn muntslag begint. Er rest ons dan de laatste mogelijkheid: geslagen te.....? vòòr (gebruik in) Fivelgo. Als muntplaats lijkt dan Groningen

het waarschijnlijkst, de machtige koopstad die de hele middeleeuwen door poogde alle handel en stapel voor de ommelanden te monopoliseren. Men moet in dit verband onwillekeurig denken aan de door de Utrechse bisschop Jan van Verneburg (1364 - 1371) te Deventer geslagen munten met het opschrift: "Moneta Zalandie".

1. Tourse groot.

v.z.: rand van lelieornamenten om kasteeltje.

k.z.: kort glad kruis binnen twee randschriften.

v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.)

XVIII en XXII, 9.

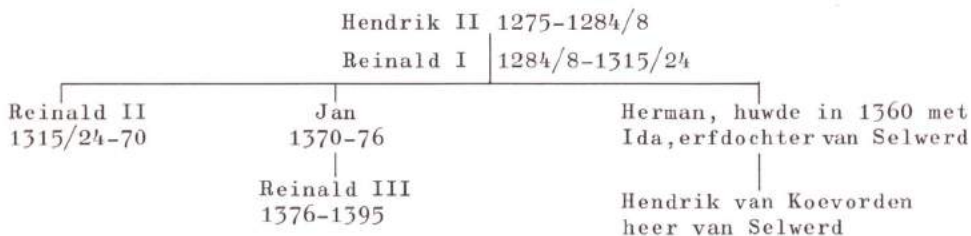

Deze munt is een nabootsing van de beroemde Franse munt die voor het eerst werd geslagen onder Lodewijk de Heilige in 1266 en die in de tweede helft der 14e eeuw in het Oosten van ons land (en elders) wederom een grote populariteit genoot. Ook ons onderhavige stuk moet blijkens muntvondsten tussen ca. 1375 en 1400 worden gedateerd. Een naam van een heerser is op deze munt niet vermeld zodat - evenals bij Selwerd - dit hulpmiddel bij de datering ontbreekt.

C. De heerlijkheid Koevorden (Prov. Drente).

Koevorden, thans een aantrekkelijk oud stadje dat geen aanspraak kan maken op een hoge plaats op de ranglijst van belangrijke en grote Nederlandse steden, was eertijds het centrum van een rechtsgebied. Een heerlijkheid, die zich zelf en zijn heersers onder anderen aan de vergetelheid ontrukte door een lange reeks munten te slaan onder vijf elkaar opvolgende Heren.

Het oude huis der kasteelheren van Koevorden sterft uit met Roelof (1195-1230) wiens dochter de heerlijkheid door haar huwelijk met Hendrik van Borculo aan deze brengt. Met hun zoon Hendrik II, vangt het geslacht van muntheren van Koevorden aan. Een korte stamboom volgt waarin jaartallen gescheiden door een schuine streep aanduiden dat begin of eindpunt van een regeringsperiode niet nauwkeurig bekend is doch tussen de genoemde jaartallen moet liggen.

De munten van de heerlijkheid Koevorden zullen achtereenvolgens per heer worden besproken.

Hendrik II 1275 - 1284/8

1. Halve ruiter groot

v.z.: een naar rechts galopperende ruiter met getrokken zwaard.

k.z.: een kort glad kruis binnen twee randschriften.

Jbk. 52/53 (1965/6) p. 43.

Deze munt is een uiterst slaafse nabootsing van de stukken van Margaretha van Henegouwen (1244 - 1280). Alle randschriften zijn

zelfs van dit voorbeeld overgenomen, een losstaande letter K in het binnen randschrift op de keerzijde ondersteunt - mede - de toeschrijving aan Koevorden.

Dit is de enige Koevordense munt waarop de naam van de muntheer niet is vermeld, alle volgende stukken dragen deze naam wel!

Reinald I 1284/8 - 1315/24

2. Halve adelaars groot
v.z.: een dubbelkoppige adelaar
binnen vierpas.
k.z.: een lang versierd kruis.
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) XXI 8

Hier een navolging van de Vlaamse stukken geslagen onder gravin Margaretha van Constantinopel (1244 - 1280), zelfs de letters A, L, O, S, in de hoeken van het kruis op de keerzijde zijn zonder meer overgenomen van het voorbeeld waar zij de Vlaamse muntplaats Alost (Aalst) aanduiden.

3. Halve ruiter groot,
als Koevorden No. 1
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) XXI 9

4. Halve ruiter groot,
als Selverd No. 1
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) XXI 10-13

Reinald II 1315/24 - 1370

5. Halve groot met leeuw,
als Selverd No. 2
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) XXI 15,16,
XXII 17

6. Kwart groot
v.z.: wapenschild met leeuw
k.z.: lang glad kruis
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) XXI 6

7. Kopje
v.z.: linksgewend hoofd
k.z.: lang glad kruis
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) XXI 1-5

Dit munttype is een imitatie van de bekende kopjes van Holland, geslagen door Floris V (1266-1296) en diens opvolgers tot en met Willem III (1304-1337).

Jan 1370-1376

8. Plak (bekend onder de naam
botdrager)
v.z.: een zittende gehelm-
de leeuw.
k.z.: kort kruis binnen 2
randschriften.
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.)
XXII 20

Dit zeer populaire munttype is van Vlaamse oorsprong waar het voor het eerst werd geslagen in 1365 door Lodewijk van Male (1346-1384).

9. Halve groot
v.z.: schuinstaand wapenschild on-
der helm
k.z.: middellang kruis en twee
randschriften
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) XXII 18

Dit stuk is een navolging van de Utrechtse, geslagen onder bisschop Jan van Verneburg (1364 - 1371).

10. Kopje, als Koevorden No. 7
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) XXII 19

Reinold III 1376 - 1395

11. Plak,
als Koevorden No. 8
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.)
XXII 21

12. Tourse groot,
als Fivelgo No. 1
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) XXI 7

13. Kwart groot
v.z.: een links gewende leeuw
k.z.: een lang glad kruis
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) ontbreekt

14. Kwart groot,
als Koevorden No. 9
v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) ontbreekt.

15. Halve groot met "gans"
 v.z.: links gewende adelaar
 k.z.: lang glad kruis met C.O.V.E.
 v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) XXI 14

16. Leeuwengroot
 v.z.: een links gewende leeuw binnen omschrift en een ornamentrand met lelies
 k.z.: middellang glad kruis binnen twee randschriften
 v.d.Ch. (Gron.,Fr.,Dr.) ontbreekt

Een nabootsing van de Vlaamse leeuwengroot van 1339 die blijkens de opschriften te Groningen is geslagen. Met welk recht een Koe-vordense heer op zijn naam te Groningen munt kon laten slaan, is niet geheel duidelijk. De meest plausibele verklaring lijkt mij aan te nemen dat Reinald van Koevorden deze munt sloeg in zijn hoedanigheid van voogd over zijn neef Hendrik van Koevorden, heer van Selverd (en dus rechthebbend op de prefectuur over Groningen). Deze neef geboren na 1360 was (zie stamboom) de zoon van Ida van Selverd die voor 1371 overleed.

Het minderjarige neefje had een voogd nodig, waartoe bij het ontbreken van broers van Ida, zijn oudere neef, heer Reinald van Koevorden, geroepen kan zijn geweest.

(wordt vervolgd)

NIEUW VERSCHENEN MUNTEN

Regelmatig zult u onder deze betiteling een korte beschrijving van nieuw verschenen of te verschijnen munten vinden, met hierop, om er geen droge opsomming van te maken, wat commentaar en toelichting.

Het ligt niet in de bedoeling om alle verschenen munten op te nemen, maar wel de belangrijkste en meest interessante.

Pseudo-munten worden in het algemeen niet opgenomen, alhoewel ze soms wel van commentaar worden voorzien.

Uw commentaar wordt natuurlijk zeer op prijs gesteld.

Columbia: gaf een 5 pesos uit t.g.v. de Pan-Amerikaanse Spelen in 1971; een klein nikkel muntje van 28 mm.

Duitsland: De Bondsrepubliek heeft tot op heden 3 van de 5 herdenkingsmunten van de Olympische Spelen uitgegeven. Iedere munt wordt in 4 munthuizen geslagen in 5.000.000 exemplaren. Kunt u uitrekenen wat de verzamelaar mee gaat betalen aan de Olympische Spelen, als ze tenminste allemaal verkocht worden.

De DDR gaf een nikkelen 20-Mark uit met de beeldenaar van Thälmann.

Gibraltar: is nu ook decimaal, vandaar een crown van 25 new pence in nikkel. Vz. Koningin Elizabeth. Kz. Een aap!

Iran: 200 rials in zilver, 50mm, en 2000 rials in goud, 40mm, ter gelegenheid van het 2500 jarig bestaan van de dynastie. De bank in Iran verwijst naar een firma in Duitsland die naar een fabriek in Italië verwijst.

India: een nieuwe 10 paise 1971, aluminium; het Yeoman nummer wordt Y.A86.

Isle of Man: is nu ook op het decimaal systeem overgegaan - een hele serie met leuke motieven ($\frac{1}{2}$ penny t/m 50 new pence). De nieuwe Yeoman nummers zijn No. 2 t/m 7.

Israël: De 1972 (nieuw type) Pidyon Haben is in voorbereiding. Een mooie zilveren crown van 37mm.

Korea: Yeoman 5, 6 en 7 - nu ook met het jaartal 1971.

Mauritius: Een 10 rupees in nikkel met, op de Kz. de uitgeroeide Dodo vogel. Op de gouden 200 rupees kunt u de geliefden Paul en Virginia uit het boek van Bernadin de St. Pierre zien.

Panama: 20 Balbaos 1971, zilver, 61 mm!!! gewicht 129,6 gram, ter gelegenheid van de 150 j. onafhankelijkheid - leuk om er 10 van in je portemonnaie te hebben. De fabriek is in de U.S.A.

De U.S. Mint maakt voor Panama een zilveren 10 Balbaos waarvan het agio in het kader van FAO Coin Plan (een andere keer meer hierover) voor financiering van landbouwontwikkeling wordt aangewend.

Polen: 10 zloty 1971, nikkel, ter herinnering dat vijftig jaar geleden de 3e Silezische opstand plaats vond. Deze munt vindt men in de circulatie.

Hieronder nog een plaatje van een FAO muntje, met twee proeven.

Western Samoa:

heeft een nieuwe munt in voorbereiding met de beeldenaar van Roggeveen, de ontdekker.

Vorig jaar werd er een munt geslagen ter gelegenheid van het bezoek van de Paus.

AGvdD

MUNTHANDEL HABETS

Munten
Penningen
Medailles

Van Anrooystr. 7.
Geleen
Tel.: 04494-7810

Boeken
Catalogi
Albums

Aanbiedingslijsten sturen wij op verzoek gratis.
Nederlands leverancier Coinholders en accessoires

"VALSE GOUDEN TIENTJES VOOR 25 GULDEN"

(uit een dagblad van 4 januari 1972)

Ede - Een aantal Edenaren is gedupeerd geraakt doordat steeds meer nagemaakte gouden tientjes in de omgeving van die plaats voor echte worden verkocht. Men betaalt 25 gulden per stuk voor dergelijke munten, die in feite vrijwel niets waard zijn. Onlangs dacht een Edese koopman zijn slag te kunnen slaan, door in Apeldoorn gekocht vee te betalen met 80 van deze gouden tientjes. Het was J.deK. (43) die beweerde de hele 'voorraad' valse munten op het Amsterdamse Waterlooplein te hebben gekocht.

De Edese politie zegt machteloos te staan tegenover deze goudstroom, waarvan zij vermoedt dat de bron Amsterdam is. Waar de munten uiteindelijk worden gemaakt is onbekend. "De fabrikant kan niet vervolgd worden, omdat het oorspronkelijke gouden tientje geen wettig betaalmiddel meer is. Slechts de gebruiker kan worden gestraft, wanneer er wordt voorgewend dat de munten echt zijn", aldus een woordvoerder van de Edese politie.

Op de munt - onder de beeltenis van een nog jonge koningin Wilhelmina anno 1897 - staat met minuscule kleine lettertjes het woordje 'Kopie!' slechts leesbaar voor iemand met zeer goede ogen. "Men wordt vaak tot het kopen van zo'n waardeloos muntje verleid door eigen hebzucht. Een antiek gouden tientje is wel 70 tot 80 gulden waard. Een zogenaamd naslag tientje, gemaakt in Italië, kost 40 tot 50 gulden. Een prijs van 20 tot 25 gulden lijkt dus een buitenkansje. Een juwelier, die zijn vak verstaat, behoeven wij niet te waarschuwen. Die ziet direct wel dat de munten onecht zijn", aldus de politie.

Op 19 januari j.l. kocht in Groningen een beginnend verzamelaar voor f 50,- een gouden tientje van het type "Wilhelmina met hangend haar" (1897) en dacht voor weinig geld een schaarse munt gekocht te hebben. Volgens de verkoper waren de tientjes, die hij te koop aanbood, uit de nalatenschap van zijn grootouders en dus oud en origineel. Het gekte verhaaltje!

Bij bestudering thuis rezen bij de verzamelaar twijfels omtrent de echtheid, waarna hij schrijver dezes raadpleegde. Het tientje bleek vals te zijn. Enkele kenmerkende verschillen t.o.v. de echte tientjes waren:

a. de vervalsing had een gele, doublé-achtige kleur;

**Kopieën van de delen van der Chijs
Vraag vrijblijvend folder aan bij**

J. HOLLEMAN

Weverstraat 27
Overdinkel 7831

Tevens zenden wij U op aanvraag
onze gratis prijslijsten
van munten toe.

- b. het gewicht was aanmerkelijk lager;
- c. zowel letters als beelden waren iets grover van uitvoering en minder scherp;
- d. de vervalsing was iets dikker;
- e. in het wapen op de keerzijde zat linksboven een punt;
- f. de letter "j" in "zij" (uit de spreuk "God zij met ons") was afwijkend van vorm, de verticale poot loopt door tot voorbij de afslag van de ronding naar links.

Men zij gewaarschuwd!!

Voor verzamelaars van goudstukken is er in de handel een losbladig boekwerk verkrijgbaar met beschrijvingen van naslagen van moderne gouden munten. Het werk wordt regelmatig aangevuld. De titel: A. Diefenbacher - Counterfeit Gold Coins, Montreal 1963 (aangevuld met later verschenen supplementen).

VALSE 2½ CENTSTUKKEN

Rectificatie van een zinssnede over dit onderwerp uit het vorige nummer, waarbij werd gesproken over "perfekt nageslagen, dus vals". Naslag geschiedt met de originele stempels.

In dit geval, dus de zinken 2½ centstukken, is geen sprake van naslag, doch van namaak. En namaak is vals. Vaak is dan nog een antidatering toegepast, hetgeen ons inziens ook een vorm van vervalsing is.

munten en postzegelhandel

Inkoop - Verkoop - Taxatie

A. ASSINK

Nobelstraat 16 - Utrecht

Tel.: 030-15098

'NIEUWE' DRIEGULDENSTUKKEN

Er is in Nederland een tweetal munthandelaren, die d.m.v. advertenties drieguldenstukken aanbieden voor niet teveel geld en waarbij wordt gesproken van "een zuivere naslag".

Een kenmerkend verschil met de originele drieguldenstukken is bij deze "naslagen" opzettelijk aangebracht. Het ene exemplaar heeft namelijk een gladde rand en meet 2 mm minder in diameter dan het origineel, terwijl het andere exemplaar een gekartelde rand heeft, in plaats van het "God zij met ons" bij het originele drieguldenstuk.

Voor een kenner zijn er dus duidelijke verschillen.

Wij kunnen ons voorstellen, dat verzamelaars op deze manier een open plaats in hun verzameling willen opvullen, zoals de folder vermeldt.

Naar onze mening is echter de kans, zeker niet denkbeeldig, dat bij dóórverkoop van deze "naslagen", argeloze verzamelaars worden gedupeerd. Om deze reden betreuren wij het verschijnen van deze soort munten.

BELGISCHE MUNTEN UIT DE CIRCULATIE

De Nationale Bank van België deelt mede (aldus De Nederlandse Bank),

dat per 1 januari 1972 geen wettig betaalmiddel meer zijn:

5 frankstuk, nikkel, beeltenis Leopold III

50 frankstuk, zilver, wereldtentoonstelling 1958

50 frankstuk, zilver, huwelijk Boudewijn en Fabiola

Inwisselen van deze munten is mogelijk tot uiterlijk 31 augustus 1972.

DENEMARKEN

Ter gelegenheid van het 25-jarig regeringsjubileum op 20 april 1972 van koning Frederik IX van Denemarken, zou een zilveren geldstuk van 25 kronen worden uitgegeven. Munten van 25 kronen waren nog nooit eerder in omloop gebracht, zodat het hier een nieuwe denominatie in de Deense muntenreeks betrof.

Door het overlijden van de Deense koning echter, zal het 25 kronenstuk worden vervangen door een herdenkingspenning, waarvan de baten zullen worden besteed aan liefdadige doeleinden.

2 PFENNIG 1967 e.v. (DUITSLAND)

Duitsland was zich, na de oorlog bewust dat het arm was. Het hing de huiken naar de wind en sloeg de benodigde pasmunt van lagere waarde, uit ijzer dat terwille van het uiterlijk was voorzien van een dunne bronzen huid.

Yeoman noemt dat: bronze-clad steel. Vertaald: met brons bekleed staal. Zodoende kreeg het 10-Pfennigstuk en het 5-Pfennigstuk een messingkleurig uiterlijk, de 1-Pfennig een roodbronskleurig uiterlijk.

Op de rand bezien, is de stalen kern dan ook duidelijk zichtbaar.

In die serie van schijn-mooie munten, vormt het 2-Pfennigstuk een uitzondering. Dit geldstuk is namelijk van puur, massief brons vervaardigd. Sinds 1967 wordt dit geldstuk echter vervaardigd uit "bronze-clad steel", evenals dit het geval is met het 1-Pfennigstukje, namelijk uit staal met een laagje brons.

BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN

In de serie "Numismatic Pocket", uitgegeven door J. Mevius te Amsterdam en J. de Mey te Brussel, verscheen in januari, "De munten van O-verijssel (1578-1796)" door Th. H. R. Kiezebrink.

Het boekje is rijk geïllustreerd, met vermelding van bijzonderheden, en prijzen in franse en zwitserse francs. De schrijver stelt uitdrukkelijk, dat deze prijzen alleen bedoeld zijn om een indruk te geven van de eventuele waarde van de munt.

Het suggestieve omslag noodt U, dit werkje te kopen. De verkoopprijs bedraagt f. 12,50.

Het januari-nummer van "De Geuzenpenning", driemaandelijks tijdschrift van het Koninklijk Genootschap voor Munt- en Penningkunde en de Vereniging voor Penningkunst, bevat een zeer lezenswaardig artikel over in de handel zijnde valse leeuwendaalders en dukaten.

Met de uitgave van een braille tijdschrift voor visueel gehandicapte verzamelaars, is enige tijd geleden gestart. Het blad heeft de naam "Ratel" en verschijnt maandelijks. In dit blad kunnen de abonnees adverteren om ruilcontacten te leggen. Verder wordt in het blad zoveel mogelijk informatie verstrekt betreffende ruilbeurzen, tentoonstellingen, nieuw uitgekomen munten, en dergelijke.

Indien U verzamelaars kent, die iets aan het blad zouden kunnen hebben, wilt U dan op het bestaan daarvan wijzen? Ook artikelen voor dit blad over verzamelen of verzamelingen zijn van harte welkom.

Indien U de uitgave van het blad financieel wilt steunen, wordt verwezen naar het gironummer 24.24.500 t.n.v. Adm. Ratel, braille tijdschrift verzamelaars. Redactie: mevr. M.W. Kok-Giljam en H. Kok, Planetenlaan 22 hs., Haarlem, tel. 023 - 25.22.70.

Er is reeds een verheugend aantal abonnementen afgesloten, waarvan de meeste direct betaald zijn.
 Willen diegenen, die hun abonnementsgeld nog niet voldaan hebben, dit alsnog even doen?

DE NUMISMATISCHE KRINGEN

Wijzigingen van agenda's en secretariaten (ten opzichte van het eerste nummer)

Verslagen van bijeenkomsten worden in deze rubriek niet opgenomen. Terwille van de overzichtelijkheid, zijn de Numismatische Kringen in alfabetische volgorde vermeld.

Alblasserwaard

Vergaderplaats: "Werf Merwedestichting", Troelstrastraat 5, Hardinxveld-Giessendam, op de 2e dinsdag van de maand.

- Agenda: 12 maart - Lezing over het opzetten van een muntenverzameling, het schoonmaken van munten, e.d..
 10 april - Lezing over de munten van het Koninkrijk.
 8 mei - Onderlinge ruilavond.
 12 juni - Lezing over muntvervalsing.

Amsterdam

- Agenda: 14 febr. - Dr. v.d. Wiel met een lezing over "munten van het Prinsdom Oranje".
 15 maart - Dr. Ir. van den Brandhof met een lezing "muntfabricage in het verleden en heden".
 12 april - De heer Wagenaar met een lezing over eretekenen en onderscheidingen.

Breda

Op 27 januari 1972 is opgericht de Numismatische Kring "De Baronie" te Breda. Contact-adres: C.W. Nooten, Leeuwenhof 25, Breda. Telefoon 01600 - 33811. Agenda niet bekend.

Groningen

- Agenda: 17 maart - Dr. Mook over "Van betaalmiddel tot verzamelstuk".
 28 april - De heer Lod. Beuth over de Europese munt.
 19 mei - Dr. H.H. Zwager over Griekse munten.
 26 mei - Excursie naar de Nederlandse Bank te Amsterdam. De heer P.J. Soetens zal als gastheer optreden.
 In juni, juli en augustus geen bijeenkomsten.

Kampen

30 mei, gezamenlijke ruilavond met de Kringen Oost-Nederland en Twente, in het IJsselhotel te Deventer.

Limburg

Vergadering 25 maart (alleen voor leden): aanvang 15.30 uur.
 Voor de vergadering in april volgt een convocatie.

Noordoostpolder

Secretariaat: J. Brinksma, Sternstraat 4, Zwartsluis. Tel. 05208-1803
 Bijeenkomsten: In het Geref. Centrum, Corn. Dirkszplein te Emmeloord, op de derde donderdag van de maand, aanvang 20.00 uur.
 Agenda: 16 maart - De heer H.G. Dijkstra over "Hoe en wat verzamelen".
 20 april - Huishoudelijke bijeenkomst. Na afloop onderlinge veiling.

De Numismatische Kring Noordoostpolder bestond op 18 februari één jaar. Een feit, dat wel even vermeld mag worden. De Kring heeft inmiddels al 50 leden. Van harte gelukgewenst en veel succes!

Oost-Nederland

Secretariaat: W.J.A. van der Eyk, Arnhemseweg 93b, Rheden.

Agenda: 28 maart - De heer A.G. van der Dussen over: "De veldtocht van Napoleon in Egypte en de Numismatische gevolgen hiervan".

Rotterdam

Bijeenkomsten: Eerste dinsdag van de maand, in het museum voor Land- en Volkenkunde.

Agenda: 7 maart - Ir. H.H. Palstring over muntvormen en muntmetalen.
4 april - Mevr. Prof. Dr. A.N. Zadoks - Josephus Jitta over Het Romeinse keizersportret: beeldenaar en beeld.

Twente

Agenda: 14 maart - J.H. Evers over "Muntvervalsingen en vervalzers".
30 mei - Gezamenlijke ruilavond met de Kringen Oost- Nederland en Kampen, in het IJsselhotel te Deventer.

Zeeland

Secretariaat: J. Roelse, Diezestraat 57, Oost-Souburg. Telef. 01183-2549.

Vergaderplaats: "De Schakel" Bachten Steene 14, Middelburg, op elke 2e donderdag van de maand, aanvang 19.30 uur. In juni, juli en augustus geen bijeenkomsten.

Agenda: 9 maart - Numismatische quiz.
13 april - De heer P.C. Korteweg over "Munvervaardiging vroeger en nu".
11 mei - (Hemelvaartsdag) Ruilbeurs.
14 sept. - Ruilbeurs. Tevens inlevering munten voor 12 oktober.
12 okt. - Onderlinge veiling t.b.v. de Kring.

Federatie

De vergadering van de Federatie van Numismatische Kringen zal plaatsvinden op 27 mei 1972 om 10.30 uur in hotel Monopole (Diane-zaal) te Amersfoort.

Aan alle Kringbesturen

De Federatie en de redactie in het bijzonder, verlangen van de Kringbesturen Uw reactie inzake DE FLORIJN. Dus gaarne Uw periodieke, schriftelijke kritiek, hetzij in afbrekende dan wel in opbouwende zin. Spaar ons niet.

Wij willen van U weten, hoe U ons tijdschrift vindt. Het is ook Uw tijdschrift!

Hoogeveen

Agenda: 9 maart - Ruilavond.
26 maart - Internationale ruilbeurs voor muntenverzamelaars in de Expansiehal te Hoogeveen.
12 april - Ruilavond.
10 mei - Ds. A. de Haan, "Godsdienstige spreuken op munten".
14 juni - Ruilavond.

SPECULATIE IN HERDENKINGSMUNTEN IN WEST-DUITSLAND BEDWONGEN

Naar aanleiding van de onregelmatigheden, die plaatsvonden bij de uitgifte in 1971 van het vijfmarkstuk ter gelegenheid van de honderdjarige herdenking van de stichting van het Duitse Rijk in 1871, stelde de bondsdagafgevaardigde Büchner in de bondsdag een tweetal vragen.

1e. "Is het de bondsregering bekend, dat bij de verdeling van de op 24 november 1971 uitgegeven en op dezelfde dag uitverkochte vijfmarkstukken verschillende verdeelsleutels werden toegepast, die tot een verschillende bediening van de geïnteresseerde bevolking leidde, zodat bijvoorbeeld meerdere filialen van instellingen in Speyer geen gelegenheidsmunten afgaven en bij banken en spaarbanken in Speyer reeds na twee uren geen munten meer verkrijgbaar waren?"

2e "Is de bondsregering bereid bij toekomstige gelegenheidsmunten de grootte van de oplage niet meer bekend te maken om op deze manier speculatie uit te sluiten en indien de behoefte daaraan meer munten te kunnen laten slaan?"

De staatssecretaris van Economische Zaken en Financiën, Hans Hermsdorf, beantwoordde de vragen van Büchner als volgt:

1e. "De bondsregering oefent op de verdeling van munten geen invloed uit. De gelegenheidsmunten worden, zoals alle wettelijke betalingsmiddelen, door de Duitse Bank "al naar gelang de behoefte in omloop gebracht" (paragraaf 8, hoofdstuk 1 van de muntwet). De verdeling over de credietinstellingen vindt plaats via de centrale banken van de lidstaten naar een verdeelsleutel, die op de bevolkingsaantallen is afgestemd."

2e. "De bondsregering is bereid bij toekomstige herinneringsmunten de grootte van de oplage niet meer bekend te maken. De bondsminister van Economische Zaken en Financiën heeft erop aangedrongen in de toekomst de vaststelling van de dan aan de orde zijnde grootte van de oplage van een herinneringsmunt aanvankelijk open te laten.

In de ambtelijke bekendmaking en in overeenstemmende dagbladpublicaties zal er uitdrukkelijk op worden gewezen, dat de grootte van de oplage "al naar gelang de behoefte wordt vastgesteld". Daardoor moet de muntspeculatie voorkomen worden. De directeur van de Duitse Bank heeft zich met deze regeling akkoord verklaard.

Dienovereenkomstig zal de grootte van de oplage van herinneringsmunten van vijf mark, na beëindiging van de aanmaak van munten ter gelegenheid van de Olympische Spelen, op de vraag worden afgestemd.

De aanmaak van munten ter gelegenheid van de Olympische Spelen zal nog tot medio 1972 duren. De aangekondigde nieuwe regeling kan derhalve voor het eerst bij de uitgifte van vijfmarkstukken ter nagedachtenis van Albrecht Dürer in de herfst van 1972 in werking treden."

(Ref.: Mededelingen van de bondsminister van Economische Zaken en Financiën nr. 6495 d.d. 15 december 1971).

Advertentiekosten f2,50 per vier regels per nummer. Iedere regel meer f0,65. Bij vooruitbetaling te storten op giro 80.59.02 van Algemene Bank Nederland Kampen banknr. 596928688 t.n.v. T.Kuik, inzake De Florijn te Kampen. Tekst zenden aan T.Kuik, De Bruynstr. 2, Kampen. Tel. 05202-4180.	U wenst ook een abonnement op het tijdschrift "De Florijn"? Stort even f10,-- op giro 805902 van Algemene Bank Nederland te Kampen banknr. 596928688 t.n.v. T.Kuik, inzake De Florijn te Kampen. Het abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari.
Postzegelh. "De Veluwe" Apeldoorn Nieuwstr. 66 tel. 05760-16281-31043 geeft munten Koninkrijk in ruil v. oudere ansichtkaarten Nederland.	R u i m e k e u z e i n A N T I E K e n c u r i o s i t e i t e n Rietberg - Burgwal 30 - Kampen telefoon 05202 - 3071
Vele koninkrijksmunten aangeboden vanaf 3 gulden Willem I, via Willem II en II tot 1940. Inruilen tegen jetons, loodjes, gilde- en andere penningen van Zeeland. Ruilvoorstellen aan: P.J. Davidse, Groentje 10, Domburg.	Munthandel " De Leeuwendaalder " Den Haag (J.H. Evers) Johan van Oldenbarneveltlaan 92A INKOOP - VERKOOP TAXATIES - ADVIEZEN Geopend: wo, do, vr van 15-18 uur en zaterdag van 10 tot 18 uur.
Te koop: Ned. en buitenl. munten E.G. Holtslag, Loolaan flat 27 - nr. 19, tegenover de Grote Kerk, Apeldoorn, tel. 05760 - 12504.	Ter perse: "BEGINSELEN DER NUMISMATIEK" (2e vermeerderde druk) Muntkunde voor iedereen, door C.L.A. van Uden.
Te koop aangeboden: provinciale en koninkrijksmunten. B.J. Riggerink, Spoordwarsstraat 10, IJsselmuiden, tel. 05202 -4861.	Dit werk leidt U op prettige wijze in de schone tuin der numismatiek. De munten van Nederland, België en Zuid-Afrika passeren de revue, in een geschiedkundige entourage. Voor de lezers van DE FLORIJN geldt een intekenprijs van f 15,- (off. prijs f20,-) binnen 14 dagen na verschijning van dit nummer. U kunt bestellen bij Uw boekhandel, bij de munthandel of direkt bij uitgeverij GECO, postbus 3402 te Amsterdam.
Gevraagd: revolutie- munten van Mexico. D.L. Steenwijk, Hogeweg 35 Losser. Tel 05423 - 2174.	
Gevraagd: Munten van Kampen en literatuur over Kamper muntslag. G.J. van Gelder, De Boeg 29, Dronten.	
Te koop aangeb. Ned. en buitenl. munten, Grieks en Romeins, Faber Geldersesluis 3, Noordeinde post Elburg. Tel. 05252 - 417.	

INKOOP - VERKOOP G. C. J. M. HOLMAN

Ned. Gouden en Zilveren Munten

GAGELSTRAAT 10 OISTERWIJK

Bank - Boerenleenbank Oisterwijk

Giro - 954534 - Tel. 04242-6133.

Het doet ons genoegen zo kort na het verschijnen van de eerste Florijn, onderstaand toch enige tientallen nieuwe aanwinsten te kunnen aanbieden, waaronder als topstuk de Brusselse 3-Gulden 1822 Piedfort. (Schulman 254) Prijzen op aanvraag. Zie ook mijn munten-kwartaallijst te kwartaal 1972.

1	GELDERLAND. Halve Gouden Ridder	1617	D	652	Oud Type, mooi rond exempl.	
					Kwal. vz: Pr./Zr.Fr., Kwal. kz: Pr. RR	
2	" Gouden Dukaat Bataafse Rep.	1802	D	1171		Zr.Fr./Fr. RR
3	" Bourgondische Rijksdaalder	1568	D	92		Zeer Fraai
4	" Bourgondische Rijksdaalder	1569	D	92	Stempelbarst in rand.	
					Kwaliteit overigens	St.gl./Pr.
5	" Snaphaanschelling	Z.J.	D	516	De variant met in het rand-schrift Gelre	Zeer Fraai RRR
6	NIJMEGEN. Karel V daalder	Z.J.	D	633	(1555)	Fr./Zr.Fr. RR
7	's-HEERENBERG. Oswald daalder	Z.J.	D	575	Muntmeestert.Hoeken. +Zr.Fr.	RR
8	HOLLAND. Gouden Rozenobel	Z.J.	D	825	Geslagen te Gorinchem (+1585)	
					Met IDH i.p.v. IDC en ILLORUM voluit.	
9	" Dubb. Gouden Dukaat	1750	D	775	Nieuw Type, ruimschoots	Fr. RR
10	" Gouden Scheepjesschelling	1782	D	816	Holl. en West Fr. Stempelgl.	RR
11	" Prov. Leeuwendaalder	Z.J.	D	829	Zie aldaar uitvoerige beschr.	
					2e bekende exemplaar en proto-type	
					voor alle prov./ned. leeuwendaald.	RRRR
12	" Zilv. Dukaat	1673	D	969	Nieuw Type, bijna	Zeet Fraai
13	" Prov. 3-Gulden	1681	D	1126		Pr/Zr.Fr. RR
14	" Prov. 1-Gulden	1681	D	1172		Zeet Fraai
15	" Ned. 3-Gulden	1792	D	1146	Enk.krasjes (veld)	Zeet Fraai
16	WEST FRIESL. Gehelnde Rijksd.	1598	D	924		Fr./Zr.Fr.
17	" Ned. Leeuwendaalder	1661	D	836		Zeet Fraai RRR
18	" Halve Ned. Rijksdaalder	1624	D	956	Hoofd gesleten. +Zeet Fraai	RR
19	" Zilv. Ridder	1670	D	1019	Oud Type	Bijna Prachtig
20	" Ned. 3-Gulden	1793	D	1147	Grove kartelrand.	Ruim Zr.Fr.
21	ZEELAND. 1/2 Ned. Leeuwendaalder	1616	D	876		Fraai RRR
22	" Zilv. Dukaat. Nieuw Type.	1757	D	976	Speciaal verzorgde stempel	
					door Holtzhey. Binnencirkels.	Zr.Fr. RR
23	UTRECHT. Zilv. Ridder Oud Type	1668	D	1029	Ex. "De Liefde"	Prachtig. RR
24	" Zilv. Ridder Nieuw Type.	1711	D	1031	Ex. "De Liefde"	Pr./Zr.Fr. RR
25	" Prov. 3-Gulden	1682	D	1132	Kwalitatief bijz. goed + Pr.	RR
26	" Ned. 1-Gulden	1765	D	1182	Slechts 1740 st.gesl.	Zr.Fr. RR
27	FRIESLAND. Daalder	1618	D	1073	Slechts 13175st.gesl.	Zr.Fr. RR
28	" Ned. Leeuwendaalder	1615	D	852	Mnt. Leeuw op voorz.	Zr.Fr.
29	" Ned. Rijksdaalder	1620	D	947		Zr.Fr./Fr.
30	" Ned. 1/2-Gulden	1696	D	1205		Zr.Fr./Fr.
31	OVERIJSEL. Ned. Leeuwendaald.	1606	D	856	Eerste Jaar.	Ruim Fraai RRR
32	DEV. KAMP. ZW. Karel V daalder	1555	D	673		Zeet Fraai
33	DEVENTER. Dubbele daalder	1689	D	1070		Fr./Zr.Fr. RR
34	" Zilv. Ridder Oud Type	1662	D	1038		Zr.Fr./Fr. RR
35	KAMPEN. Arendrijksdaalder	Z.J.	D	700	Mooi patin	Zeet Fraai
36	ZWOLLE. Zilv. Ridder Oud Type	1659	D	1039	Eerste Jaar	Zr.Fr./Fr. RR
37	GRONINGEN. Florijn.	1692	D	1119	Klein borstbeeld.	
					Hoed zonder pluim. Klop:G.O.	Fraai
38	WILLEM I 3-Gulden Brussel.	1822	S	254	Mnt. Palmtak.	
	De piedfort, die mogelijk voor enkelen 'n reëel alternatief geworden is, nu men moet kiezen tussen de onbetaalbare 1823 Brussel (+ Fl. 25.000.--) en de waarde-loze naslag. Kwal. vz: bijna prachtig. kwal. kz: Zeet Fraai RRR					
39	WILLEM I 2 1/2 Gulden Utrecht.	1840	S	257	Mnt. Lelie.	Zeet Fraai RR
40	WILHELMINA 2 1/2 Gulden.	1898	S	782	Mooi patin.	Zeet Fraai

A. G. van de Dussen

Hondstraat 5 Maastricht Tel. 043-15119

munten (zowel antieke als moderne);
penningen, eretekenen en numis-
matische boeken

aan serieuze verzamelaars zenden
wij gratis onze maandelijkse prijslijst
en onze literatuurlijst

v.d. Wijk

de florijn

nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van numismatische kringen

3

mei 1972

E. TEN KATE JZN.
ANTIQUAIR
ZWOLLE

Sassenstraat 72
Tel.: 05200-15759

oude munten
boeken en catalogi
oude land- en stedekaarten
topografische prenten
antiquiteiten

Mevius & Hirschhorn INTERNATIONAL
AMSTERDAM

UTRECHTSESTRAAT 33, tel. 020-66990
munten, boeken, albums etc.

UTRECHTSESTRAAT 115, tel. 238.968
bankbiljetten, gouden munten.

Vertegenwoordigers van talloze uitgevers,
o.a. Whitman, Malter-Westerfield,
Bonanza-Press, Seaby, Spink,
Beckenbauer e.v.a.,
alsmede van „Coindex”.

Munten- en/of boekenlijsten op aanvraag.
Vraag inlichtingen betr. onze
abonnement-service op nieuwe munten met 10 % korting!

NUMISMAAT & KUNSTHANDEL
„DE SNEEKER VLIAGER”

JILLE B. WESTERHOF

munten, penningen,
prenten, boekwerken,
antiquiteiten

Nauwe Noorderhorne 18, Sneek Telefoon 05150-7198, b.g.g. 6866
Maandags gesloten

het geheel of gedeeltelijk overnemen van de inhoud, ook in gewijzigde vorm, is verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van de redactie.

redactie: P. C. Korteweg, Enkstraat 10, Zwolle, tel. 05200-14739 (huis),
ir. J. Koning, T. Kuik, mr. J. R. Voûte,
J. C. v. d. Wis, Kornalijnlaan 64, Groningen, tel. 778000 (bureau)

advertenties en abonnementen: T. Kuik, Postbus 39 Kampen, tel. 05202-4180
postgirorekening 80.59.02 van de Algemene Bank Nederland te Kampen, t. n. v.
T. Kuik, inzake De Florijn te Kampen (banknummer 59.69.28.688)

abonnementsprijs f 10,— per jaar (een abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari)
losse nummers f 3,—
advertenties f 75,— per kwart pagina excl. B.T.W.

verschijnt 5 x per jaar, te weten in januari, maart, mei, september, november
uiterste datum voor opgave advertenties, agenda's en inleveren kopij:
de 10e van de voorafgaande maand.

MUNTEN DER OOST-NEDERLANDSE HEERLIJKHEDEN door Drs. A. T. Puister (II-slot)

D. De heerlijkheid Almelo (Prov. Overijssel)

We kennen slechts een drietal munttypen, die blijkens hun opschriften te Almelo zijn geslagen en wel alle onder één en dezelfde heer n.l.: Everhard van Heekeren die omstreeks 1350 regeerde.

Het geslacht van Heekeren (ook wel genaamd van der Eese) was, zeker tussen 1335 en 1390, geparenteerd aan de heren van Kuinre. Zo was Herman, heer van Kuinre - wiens munten onder de volgende heerlijkheid besproken zullen worden - gehuwd met Mechteld van der Eese, zijn zus-ter Aleyd met Willem de Rode van Heekeren en zijn zoon - eveneens Her-man genaamd - met Hillegonda van Heekeren-Rechteren.

1. Halve groot

v.z.: wapenschild met 12 ruiten
(5.4.3) binnen vijfpaas
k.z.: lang glad kruis
v.d.Ch.(Ov.) ontbreekt.
jaarboek 1959, p. 16

2. Halve groot

als Koevorden 9
v.d.Ch.(Ov.) ontbreekt
jaarboek 1959, p. 15

3. Achtste groot
v.z.: wapenschild met 12 ruiten als
op 1
k.z.: lang glad kruis
v.d.Ch. (Ov.) XVII

De aanduiding "Almelo-Lita" op No. 1 stelt ons voor een onoplosbaar raadsel, doch het wapen plus de naam van de muntheer, laten geen andere toeschrijving dan die aan Almelo toe.

E. De heerlijkheid Kuinre (Prov. Overijssel)

Kuinre, het rustige en gezellige plaatsje in de kop van Overijssel moet eertijds de zetel zijn geweest van een geslacht van machtige ridders, heren die van ca. 1280 tot ca. 1380 munt sloegen. Zij zijn hiertoe ongetwijfeld voor een belangrijk deel in staat gesteld door hun gunstige strategische ligging, nl. in een niemandsland of grensgebied tussen de invloedssferen van twee elkaar bestrijdende grotere machten, te weten enerzijds de graaf van Holland via Friesland en anderzijds de Bisschop van Utrecht via het Oversticht.

Daar beiden hun handen meer dan vol hadden aan hun streven naar machtsuitbreiding in de genoemde richtingen, kon een kleinere derde zich uitstekend handhaven in een "op de wip" positie. Wij numismaten mogen ons gelukkig prijzen met deze situatie die tot een interessante reeks munten heeft geleid.

Munten die niet alleen zijn geslagen in Kuinre, de hoofdplaats van de heerlijkheid, doch ook te Emmeloord; althans het opschrift op bepaalde kopjes "MONETA EMELWAR" kan nauwelijks anders worden geduid.

De toeschrijving van de munten wordt hier bemoeilijkt door het ontbreken van voldoende duidelijke genealogische gegevens waardoor niet bij elke munt, in het tijdvak waarin deze typologisch thuis hoort, een heer van de naam zoals vermeld op de munt is te vinden.

De ons bekende munten staan ten name van een Hendrik, Jan of Herman. Van de laatste weten we dat hij van 1337-1376 regeerde. De munten van Hendrik moeten qua type de periode tot ca. 1280 opvullen, terwijl die ten name van Jan typologisch tussen 1280 en 1337 liggen. Of we in deze periode één dan wel twee heren Jan moeten plaatsen is onzeker, maar twee is wel het waarschijnlijkst.

De bekende munten zullen hierna per heer worden besproken.

Hendrik - ca. 1280

1. Sterling (= 1/3 groot)
v.z.: aanzierend, gekroond, gebaard
hoofd met scepter
k.z.: lang dubbellijnig kruis met
4x3 bolletjes
v.d.Ch. (Ov.) I 2 t/m 5
2. Sterling
v.z.: aanzierend gekroond hoofd
k.z.: lang glad kruis met 4x3 bolletjes
v.d.Ch. (Ov.) I 6 en 7

Beide typen zijn navolgingen van de populaire Engelse pennies, waarop in 1279 het dubbellijnig kruis werd vervangen door het gladde kruis, een verandering die zeer kort na 1280 op het Europese vasteland werd gevolgd.

3. Sterling als Kuinre No. 1
 doch zonder naam van muntheer.
 Nordisk Årsskrift 1970 pl. III 476,477.

Of dit stuk moet worden toegeschreven aan Hendrik of Jan is voor-
 alsnog een niet uit te maken zaak.

Jan I (en waarschijnlijk II) ca. 1280 - 1337

4. Tourse groot
 als Fivelgo No. 1
 v.d.Ch.(Ov.) ontbreekt.

5. Halve adelaars groot
 als Koevorden No. 2
 v.d.Ch. (Ov.) II 25

6. Halve ruiter groot
 als Koevorden No. 1
 v.d.Ch. (Ov.) II, 26, 27,
 XX 7 en 8

7. Halve ruiter groot
 als Selwerd No. 1
 v.d.Ch. (Ov.) II 29 t/m 33

8. Halve groot met engel
 v.z.: de aartsengel Michael
 k.z.: gebloemd kruis
 v.d.Ch. (Ov.) XX 10

Hier een imitatie van Brabantse
 stukken geslagen onder hertog
 Jan I (1268-1294)

9. Halve groot met leeuw
 als Selwerd No. 2
 v.d.Ch. (Ov.) II 34 en 35

10. Sterling als Kuinre No. 1
 Nordisk Årsskrift 1970 pl. III 467,472

11. Kwart groot
 als Koevorden No. 6
 v.d.Ch. (Ov.) I 11 t/m 20,
 II 21 t/m 24 en XX 2 t/m 6

12. Kopje
als Koevorden No. 7
v.d.Ch. (Ov.) I 8 en 9
13. Dubbele mijt
v.z.: een gothische letter L
k.z.: een lang glad kruis met in de hoeken GAND
v.d.Ch. (Ov.) II 28.
14. Dubbele mijt
als Kuinre No. 13
v.d.Ch. (Ov.) XX 9

No. 13 zowel als no. 14 zijn slaafse navolgingen van gelijksoortige Vlaamse muntjes geslagen onder graaf Lodewijk van Nevers (1322-1346). De imitatie gaat zelfs zover dat de letters GAND zijn overgenomen van het voorbeeld, alwaar ze de stad Gent (Gand) moeten aanduiden. Het verschil tussen 13 en 14 is dat op de voorzijde van de eerste Moneta Gande(n)sis staat en op die van de tweede, Moneta Alost(en)s (Aalst) ondanks de letters GAND op de keerzijde van het Kuinrese stuk; m.a.w. slaafser en onbegreper had het niet kunnen worden gekopieerd.

Herman 1337 - 1376

15. Plak (een dubbele groot bekend onder de naam botdrager)
als Koevorden No. 8
v.d.Ch. (Ov.) XX 11
16. Halve groot
v.z.: links gewende klimmende leeuw
k.z.: lang glad kruis
jaarboek 1959 blz. 15
17. Achtste groot
als Kuinre No. 16 doch kleiner
v.d.Ch. (Ov.) I 10 (variant)
18. Kopje
als Koevorden No. 7
v.d.Ch. (Ov.) ontbreekt
19. Kopje
als vorige
geslagen te Emmeloord
v.d.Ch. (Ov.) ontbreekt

Op vele en in het bijzonder op de kleinere, munten (b.v. no. 11) van Kuinre komen titelaanduidingen voor die vrijwel nergens elders worden gevonden, te weten "Miles", "Militis" en "Domicellus".

F. De heerlijkheid Voorst (Prov. Overijssel)

Dit vlek was eertijds op enkele kilometers afstand ten Noord-Westen van Zwolle gelegen. Reeds in 1190 wordt een kasteel aldaar vermeld;

het gold voor het sterkste in het Oversticht. Toch slaagde bisschop Jan van Arkel er, met de steun van de drie steden, in 1362 in, de burcht te veroveren op de heer van Voorst die zijn omgeving tiranniseerde. Het slot werd, zo verhalen de kronieken, met de grond gelijk gemaakt.

Evenwel, lang voor deze gebeurtenis werd er in deze heerlijkheid (op het kasteel?) munt geslagen, althans één type is ons bekend van:

Zweder van Voorst (vóór 1288 - na 1295)

1. Sterling

v.z.: wapenschild met leeuw

k.z.: lang dubbellijng kruis met
in de hoeken de letters L,
O, V, A.

Revue de la Numismatique Belge t II,
4e série

Het betreft hier een nabootsing van Brabantse stukken van hertog Jan I (1268-1294) o.a. geslagen te Leuven, aangeduid met de letters LOVA, die hier op het stuk van Voorst wederom slaafs, onbegrepen en betekenisloos zijn overgenomen gelijk we dat bij Koevorden en Kuinre reeds op vele stukken zagen.

G. De heerlijkheid Borculo (Prov. Gelderland)

Borculo, als heerlijkheid bekend sinds 1190, heeft echter slechts onder één zijner heren munt geslagen en wel onder heer Gijsbert uit het geslacht Bronkhorst, waaraan de heerlijkheid door huwelijk ten deel viel.

Gijsbert van Bronkhorst 1367-1401

1. Tourse groot

als Fivelgo No. 1

v.d.Ch. (Geld.H en St)
ontbreekt

2. Halve groot

v.z.: wapenschild met 3 koeken
(2.1) binnen driepas

k.z.: lang, glad kruis
v.d.Ch. (Geld.H en St) ontbreekt
jaarboek 1959, p. 18

3. Sterling, genaamd Brabantinus

v.z.: gekwartileerd wapenschild
(leeuwen)

k.z.: kort gebloemd kruis
v.d.Ch. (Geld.H en St) XXIII

Dit laatste type is een navolging van de door hertog Jan III (1312-1355) in Brabant geïntroduceerde munten.

Ten aanzien van de Tourse groten van Borculo zij nog opgemerkt, dat op vele exemplaren de naam van de heer sterk is vervormd en de naam van de heerlijkheid niet eens wordt aangeduid.

H. De heerlijkheid Bredevoort (Prov. Gelderland)

Van dit niet overbekende maar interessante oude stadje in de Gelderse achterhoek, is sinds 1860 een muntje bekend. Het versterkte stadje verwisselde in de loop der eeuwen dikwijls van eigenaar. Zo waren dit beurtelings de bisschop van Munster, de hertog van Gelre of de heer van Steinfurt. Omstreeks 1350 behoorde deze burcht-stad, hoofdplaats van de gelijknamige heerlijkheid, aan Gelre en werd er munt geslagen onder en op naam van de kastelein (kasteelheer):

Gerard Vullinck ca. 1350

1. Kwart groot

v.z.: linksgewende leeuw

k.z.: lang glad kruis

v.d.Ch. (Geld. H en St) ontbreekt

Het betreft hier een navolging van de munten geslagen onder hertog Reinald II van Gelre (1326-1343)

Nabeschouwing

Hiermede ben ik dan gekomen aan het einde van de in dit bestek besproken categorie munten. Weliswaar zijn er stukken bekend en gepubliceerd door v.d.Chys, van een zekere heer Jan van Hulhuizen, doch het ongetwijfeld 15e eeuwse type van deze munten is ten enenmale onverenigbaar met hun hoge gewicht en hun uitvoering in koper, een metaal dat eerst in de 16e eeuw als zodanig wordt gebruikt.

Daar bovendien de opschriften op deze stukken in de landstaal (Nederlands) zijn gesteld, iets wat in de middeleeuwen slechts hoogst zelden voorkomt, lijkt het mij verantwoord deze stukken als hoogst dubieus te beschouwen en hier verder onbesproken te laten.

Voorts nog een enkele opmerking over de rechtspositie van al deze tot dusver besproken Muntheren.

De vraag of hun muntrecht juridisch altijd even gaaf was, is niet te beantwoorden, maar het lijkt raadzaam aan te nemen dat zeker hier - gelijk zo vaak elders - usurpatie (overweldiging) het begin van het recht is geweest.

Bij de bespreking van Kuinre is reeds gewezen op de bijzonder gunstige positie waarin de heer aldaar verkeerde.

Elders zullen ongetwijfeld soortgelijke verschijnselen in meerdere of mindere mate een rol hebben gespeeld.

Het is nl. opvallend dat in deze streek de heerlijke munt in de 14e eeuw zo'n bloei kende terwijl elders, bijv. in Holland, grotere en machtiger heren geen munt sloegen. De afgelegenheid heeft ongetwijfeld mede tot deze muntslag bijgedragen. De heren in kwestie voelden zich soeverein op hun burchten en ongrijpbaar voor de rechtsmacht van bisschop, hertog of graaf.

De munten dezer kleine "rijkjes", die, zoals gebruikelijk voor deze periode, nooit jaartallen dragen, stellen de numismaat voor dateringsproblemen, indien niet uitsluitend op grond van de naam van de muntheer één bepaalde periode voor de vervaardiging van het stuk kan worden aangegeven. Zo wordt bijv. de vraag welk stuk aan wie moet worden toegeschreven voor de eerste Reinalden van Koevorden niet door ieder gelijk beantwoord. Datering is voorts dáár moeilijk waar betrouwbare en volledige genealogieën der heersende geslachten ontbreken. In al

dergelijke gevallen moet de leer der typen-vergelijking plus de overwe-
ging dat imitatie weinig zin meer heeft lang nadat het prototype op-
kwam en bloeide, uitkomst bieden.

Het zal de lezers opgevallen zijn dat speciale populaire munttypen zo
vaak zijn nagevolgd. Een tabellarisch overzicht moge dit voor 4 typen
nog eens verduidelijken.

	$\frac{1}{2}$ groot ruiter n.rechts	$\frac{1}{2}$ groot ruiter n.links	$\frac{1}{2}$ groot met leeuw	botdrager
Voorbeeld ge- geven door	Margaretha v.Henegouwen 1244-1280	Jan van Henegouwen 1280-1304	Lodewijk I v.Vlaanderen 1322-1346	Lodewijk II v.Vlaanderen 1346-1384
Nagevolgd door				
Selwerd		ca. 1310	ca. 1330	
Koevorden	Hendrik II 1275-1284/8	Reinald I 1284/8- 1315/24	Reinald II 1315/24-1370	Jan I en Rein III 1370-76 en 1376-95
Kuinre	Jan	Jan	Jan	Herman 1337-1376

Geëindigd moge worden met een woord van dank aan Dr. H. Enno van Gel-
der, directeur van het Koninklijk Penningkabinet, voor de verleende
medewerking bij het vervaardigen van de foto's van stukken uit genoemd
Kabinet, alsmede voor het mij kort voor het schrijven van dit opstel
attenderen op de publikatie in de onder Kuinre geciteerde jaargang
1970 van het Scandinavisch Numismatisch Tijdschrift.

MUNTHANDEL HABETS

Munten
Penningen
Medailles

Van Anrooystr. 7.
Geleen
Tel.: 04494-7810

Boeken
Catalogi
Albums

Aanbiedingslijsten sturen wij op verzoek gratis.
Nederlands leverancier Coinholders en accessoires

VALSE RIJKSDAALDERS IN OMLOOP

Na de stroom valse gouden tientjes, waarvan in ons vorige nummer melding werd gemaakt, blijken nu via de malafide handel valse zilveren rijksdaalders in omloop te zijn gebracht.

De vervalsingen zijn voor de minder deskundige verzamelaar moeilijk van de echte te onderscheiden, zodat bij aanwerving van rijksdaalders t.b.v. uw verzameling de grootste voorzichtigheid geboden is!

Het betreft de volgende jaartallen:

Willem I 1840 (er zijn ook fictieve jaartallen onder de valse rijksdaalders!)

Willem II 1843 t/m 1849

Willem III enkele jaren, die bij het ter perse gaan van "De Florijn" de redactie nog niet bekend waren; in het volgende nummer hopen we u de jaartallen te kunnen geven.

De meest hanteerbare kenmerken zijn:

kantschrift: de letters zijn groter en staan verder uit elkaar;
de punt achter ONS ontbreekt.

omschriften: de stukken van Willem II hebben een onjuist gevormde N of S.

beeldenaar : alle exemplaren hebben slijtplekken en beschadigingen op dezelfde plaatsen.

De redactie adviseert haar lezers vooral te kopen bij deskundige en betrouwbare handelaren. Bij aantreffen van andere dan bovenstaande jaartallen of andere vervalsingen van koninkrijksmunten verzoeken wij u het Kon. Penningkabinet (Zeestraat 71B, Den Haag) en de redactie van De Florijn op de hoogte te willen stellen.

origineel

vals

JAQUES SCHULMAN N.V.

Keizersgracht 448
Amsterdam-C
tel. (020)-233380

Sinds 1880 handelen wij in
munten, penningen, eretekenen en
boeken over de numismatiek.
Archeologische voorwerpen.
Veilingen - prijslijsten - taxaties -
inkoop - verkoop

NIEUW VERSCHENEN MUNTEN

Bahamas: In 1972 is een nieuwe serie munten uitgegeven. Het grote, zilveren 5-dollarstuk van 42 gram heeft op de keerzijde een ander wapen dan voorheen. Dit wordt dus weer een nieuw nummer in Yeoman.

Cameroen: Uitgifte van een 100 francs 1971. Een echte circulatiemunt van nikkel, Yeoman nr. 14. Een soortgelijke munt werd uitgegeven in Gabon.

Duitsland: (Bundesrepubliek) Terwijl u dit leest, moet het vierde type van de vijf herdenkingsmunten, geslagen ter gelegenheid van de Olympische Spelen, in circulatie zijn.

Duitsland: (Demokratische Republiek) De DDR gaf een nikkelen munt ter waarde van 20 Mark uit met het portret van de dichter Friedrich von Schiller. In 1955 werd von Schiller al met een 5-markstuk door de Bondsrepubliek geëerd. Deze munt heeft nu een waarde tussen de 200 en 300 Mark.

Japan: Gaf een leuke 100 Yen van nikkel uit ter gelegenheid van de in 1972 in Sapporo gehouden Olympische Winterspelen.

Mexico: Gaf in 1971 een 5 pesos (cupro-nikkel) uit met de beeltenis van de vrijheidsstrijder en president Vicente Guerrero.

Mongolische Volksrepubliek: Gaf in 1970 een serie circulatiemunten uit van 1, 2, 5, 10, 15 en 50 mongo en in 1971 een 1 Tugrik, alle van niet-edele metalen.

Mozambique: In november 1971 werd een nikkelen 20 escudos uitgegeven met aan beide zijden, evenals bij de vorige uitgaven, een wapen.

Peru: Gaf een attractieve zilveren munt uit van 50 sol (21,5 mm) met de beelden van Tuac Amara, een Indiaan met lang haar en een hoed op.

Singapore: Gaf zojuist een zilveren crown uit. Op de voorzijde een wapen met SINGAPORE SINGAPURA; op de keerzijde een adelaar en de waarde-aanduiding 10 DOLLARS. Er bestaat ook een 150-dollarstuk in goud!

Tanzania: Gaf zowel in 1971 als in 1972 in het kader van het "FAO Coin Plan" een stuk van 5 shillingi uit met de beeltenis van president Julius K. Nuerere. Beide munten verschillen iets van elkaar. De bedoeling van de FAO (Food and Agricultural Organization of the United Nations) is, door het doen slaan van munten met voedselmotieven, het wereldvoedselprobleem onder de aandacht van het mensdom te brengen. Al eerder gebeurde dit door middel van postzegels.

Tsjechoslowakije: Gaf in 1971 drie zilveren munten uit,

100 korun met Josef Manes;

50 korun ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van de Communistische Partij;

50 korun met Hviezdoslav.

U.S.A.: De "Ike-dollar" 1971 is nu in drie uitvoeringen op de markt; in nikkel als circulatiemunt, in zilver FDC en bovendien in zilver geslagen op gepolijste stempels met een fraaiere verpakking. Van de laatste twee uitvoeringen worden er aan iedere Amerikaan per ponskaart 5 exemplaren toegewezen, hetgeen erg eerlijk en democratisch is, maar wel prijsverhogend werkt voor de niet-amerikaanse verzamelaar. De munt zal meerdere malen verhandeld moeten worden eer hij een exemplaar aan zijn verzameling zal kunnen toevoegen.

AGvdD

**Kopieën van de delen van der Chijs
Vraag vrijblijvend folder aan bij**

J. HOLLEMAN

**Weverstraat 27
Overdinkel 7831**

Tevens zenden wij U op aanvraag
onze gratis prijslijsten
van munten toe.

"WAT GEBEURT ER MET ONZE CENT?"

Van 's Rijks Muntmeester Dr. Ir. M. van den Brandhof ontvingen wij een aantal correcties op het artikel dat onder bovenstaande titel in ons eerste nummer opgenomen was. Graag zouden wij de volledige tekst van het schrijven van Dr. van den Brandhof overnemen; omwille van de plaatsruimte moeten wij echter enige bekorting toepassen.

- a. De Muntcommissie 1968, ook genaamd Commissie Stevers, heeft rapport uitgebracht aan de Minister van Financiën, die het ter kennisneming aan de Staten-Generaal zond.
- b. De metaalwaarde van de cent was ten tijde van het uitbrengen van het rapport 1,4 cent, waarbij de productiekosten (meer dan 1 cent) niet zijn inbegrepen. Ondertussen is de koperprijs gedaald, zodat de metaalwaarde van onze cent momentaal 0,85 cent bedraagt.
- c. Het slaan van aluminium centen zal de kosten verminderen, maar de muntslag evenwel niet lonend maken. Het zal echter mogelijk toegepast worden, als de metaalwaarde van de cent gaat stijgen boven de nominale waarde. Immers bestaat een reëel gevaar voor het insmelten door het publiek, waardoor de circulatie wordt ontwricht.

Wij citeren Dr. van den Brandhof: "De fraaiste oplossing is evenwel indien de cent geruisloos uit het betalingsverkeer verdwijnt door een gaandeweg afronden van alle prijzen op veelvouden van 5 cent. Zweden heeft per 1 januari 1972 deze maatregel door een wetswijziging, die o.a. alle 1- en 2-öre stukken buiten omloop stelt, reeds getroffen. Het oog gericht houdend op de voortgaande inflatie zal het, de buiten-omloop-stelling van de cent buiten beschouwing latend, op den duur nodig zijn ons muntstelsel aan te passen aan de verminderde koop. Daarom zullen de stuiver, gulden en rijksdaalder drastisch dienen te worden verkleind in afmeting en gewicht en zullen het dubbeltje en kwartje van een legering moeten worden vervaardigd, die een geringere waarde bezit, dan het thans toegepaste nikkel.

De commissie illustreert dit door, aan de hand van een zo goed mogelijk berekende prognose, de koopkracht van de gulden in 1990 gelijk te stellen aan die van het dubbeltje in 1939. Uit deze vergelijking is het een ieder duidelijk, dat in 1990 de gulden en de rijksdaalder met de huidige maten en gewichten niet meer te handhaven zijn. Ook zal er dan behoefte bestaan aan een tienguldenstuk, dat niet te groot en daardoor onhandelbaar in gewicht en afmeting mag zijn."

"NEDERLANDSE ANTILLEN"

Ook over het artikel onder dit hoofd was Dr. van den Brandhof zo vriendelijk, ons een aantal opmerkingen te sturen waaraan wij het volgende ontleen:

"Het wapen dat op de voorzijde van de kleinere Antilliaanse munten (tot en met het kwartje) voorkomt, is het officieel vastgestelde Landswapen..." "De rangschikking van de zes sterren rond de waarde-aanduiding van genoemde munten is om esthetische redenen bij de cent en de stuiver in 2 groepen van drie sterren en bij de overige coupures in 3 groepen van twee sterren. Men mag naar mijn mening de ontwerper, die de hem ter beschikking staande elementen zo artistiek mogelijk heeft verwerkt, dienaangaande geen verwijten maken. Zelfs de gevoelens van de eilandbewoners ten opzichte van elkaar hebben niet tot enige opmerking hierover geleid!"

Dr. van den Brandhof deelt niet onze mening, dat de 2½ gulden op de Antillen als plaatselijke "dollar" wordt beschouwd. Onze bewering berust op berichten uit Sint Maarten, zodat onze opmerking mogelijk slechts geldt voor dit eiland. "De situatie is n.l. zo, dat het in de toekomst nog te vervaardigen zilveren 5-guldenstuk (38 mm. diameter en 25 gram), dat reeds in de huidige Muntverordening werd opgenomen, als Antilliaanse daalder in omloop zal worden gebracht. Het 2½-cent-stuk wordt aldaar een "plak" (en geen dollar-cent) genoemd en heeft in het betalingsverkeer nog een bepaalde functie, die men van overheidswege niet wenste te negeren."

Wij zijn Dr. van den Brandhof zeer erkentelijk voor deze correcties.

Red.

FRIES MUNT- EN PENNINGKABINET GEOPEND IN FRANEKER

Op 12 april j.l. is in de gerestaureerde Camminghastins te Franeker een derde uithof van de Stichting Het Fries Museum geopend. Reeds eerder vestigde de Stichting uithoven in Janum (Kerkmuseum) en Veenklooster (Museum Fogelsangh State).

In het pand te Franeker, waarin thans een bijkantoor van de Friesland Bank en een Fries Munt- en Penningkabinet zijn gevestigd, zetelde vroeger het overbekende Hotel "De Valk".

In 1969 nam de Friesland Bank het voormalige hotelpand over om het af te breken en op dezelfde plaats een nieuw filiaal te bouwen. Van afbraak werd echter afgezien toen functionarissen van Monumentenzorg ontdekten, dat in het oude pand een laat-middeleeuwse stins (lett. stenen huis = woning van adellijke familie) verborgen zat.

De diverse delen van het pand werden gebouwd tussen ca. 1350 en ca. 1500.

Er werd een restauratie- en reconstructieplan opgezet, dat inmiddels is uitgevoerd. Zoals gezegd, is in een deel van het gerestaureerde gebouw, dat de naam Camminghastins kreeg, met medewerking van het Koninklijk Penningkabinet thans een Fries Munt- en Penningkabinet ingericht, een initiatief dat o.i. navolging verdient.

Een "openbare" collectie is thans werkelijk openbaar geworden.

Reeds via de numismatische literatuur kregen we inzicht in de schatten van het Fries Museum. Het is dus alleszins de moeite waard de smaakvol ingerichte expositie van de uitgebreide Friese collectie munten en penningen te gaan bezichtigen!

Het kabinet is geopend van dinsdag t/m zaterdag tussen 10.00 en 17.00 uur. De toegangsprijs bedraagt slechts 50 cent.

Conservator is de heer H.M.Gerritz.

munten en postzegelhandel

Inkoop - Verkoop - Taxatie

A. ASSINK

Nobelstraat 16 - Utrecht

Tel.: 030-15098

ZILVERGELD UIT DE CIRCULATIE

Met ingang van 1 januari 1973 zijn de zilveren guldens en rijksdaalders geen wettig betaalmiddel meer. In een bij de Tweede Kamer ingediend wetsontwerp wordt voorgesteld beide munten uit de omloop te nemen. In een toelichting op het wetsontwerp zegt staatssecretaris van der Stee van Financiën, dat de voorgestelde maatregel een logisch gevolg is van de invoering van de nikkelgulden (1968) en de nikkelrijksdaalder (1970). Het naast elkaar voortbestaan van zilveren en nikkelmunten als blijvend verschijnsel, achtte de staatssecretaris ongewenst. De Nederlandsche Bank brengt al geruime tijd de binnengekomen zilveren munten niet opnieuw in omloop. Het aantal zilveren guldens is dan ook sinds augustus 1968 teruggelopen van f 183,5 miljoen tot f 137,8 miljoen eind december 1971. In oktober 1970 stond voor een bedrag van f 116,4 miljoen aan zilveren rijksdaalders uit. Eind december 1971 was dit gedaald tot f 115,8 miljoen. De Nederlandsche Bank zal na 1 januari nog gedurende enige maanden de oude munten innemen.

Tot zover dit krantebericht van 7 maart 1972.

Uit de hierin genoemde verschillen tussen de aantallen uitgegeven en nog in omloop zijnde guldens en rijksdaalders kan men opmaken, dat slechts een gering gedeelte is ingenomen.

Op het ogenblik is echter nauwelijks enig zilvergeld in circulatie. Hieruit valt af te leiden, dat het publiek de zilveren munten dus naarstig opspaat.

INWISSELEN VAN MUNTEN OP POSTKANTOREN

Blijkens een publikatie van het Ministerie van Financiën en de PTT, zijn de mogelijkheden om op postkantoren kleingeld (centen, stuivers, dubbeltjes, kwartjes) in te wisselen en te ontvangen, belangrijk uitgebreid.

1. Het aantal postkantoren met deze "muntendienst" is gebracht van 250 op 500.
2. De muntendienst belast zich nu ook met het innemen en afgeven van guldens en rijksdaalders.
3. Bij de hoofdpstkantoren van Amsterdam, Eindhoven, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht kunnen de munten ook ongesorteerd ter inwisseling worden aangeboden. Zij worden daar machinaal gesorteerd en geteld.

Inlichtingen over het dichtstbijzijnde postkantoor met muntendienst en over de wijze van aanbieding kunt u vragen bij een postkantoor of telefonisch bij de "Klantenservice Posterijen" op het nummer 0017 (gratis).

GEEN ALUMINIUM CENT MET EEN GAT

Staatssecretaris Van der Stee (Financiën) acht de invoering van een aluminium cent, voorzien van een gat "niet nodig en niet gewenst". Hiertoe was door de "Muntcommissie 1968" geadviseerd, wegens de hoge metaalwaarde van de bronzen cent.

Staatssecretaris Van der Stee kan voorlopig wel instemmen met het advies, niet boven de huidige muntreeks, munten van vijf en/of tien gulden in omloop te brengen. Wel gaat hij er van uit, dat in de toekomst de invoering van een muntstuk van tien gulden noodzakelijk zal zijn.

PAS OP ALS U GAAT KOPEN OP EEN BEURS

Laatst bezocht ik met enige vrienden (adspirant-numismaten) een muntenbeurs. Ik zag daar een Rijksdaalder Willem I met de prijs er op geplakt: f 400,--. Ik zei tegen de handelaar: "Dat is billijk, ik haal iemand die deze munt van u koopt." Binnen de minuut was ik terug met mijn kennis, maar het prijsje was weg en de koopman vroeg f 500,--.

Bij een andere tafel kocht mijn kennis een ronde stuiver. Toen wij later ergens dineerden en onze "buit" eens gingen bewonderen, bleek dat onder het plakkertje met de prijs een gaatje zat (omdat het muntje vroeger als hangertje fungeerde). Haal dus vóór u koopt dat plakkertje weg en zeker als het aan de rand boven is aangebracht; deze zouden wel eens beschadigingen kunnen camoufleren.

Ik geef u de raad uw munten bij voorkeur te kopen bij de gedegen munt-handelaar. Hij heeft een naam op te houden en zal u geen appelsen voor citroenen verkopen.

v. Uden

BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN

Rectificatie.

De firma Mevius & Hirschhorn maakt ons erop attent, dat de in het boekje "De munten van Overijssel" vermelde prijzen niet zijn uitgedrukt in Franse en Zwitserse Francs, doch in Nederlandse guldens.

In "De Geuzenpenning" van april 1972 staan artikelen over:
Een muntvondst te Wijk-bij-Duurstede,
Een solidus van Valentinianus III,
1000 jaar Rome.

munten
penningen
oude landkaarten
antiek
inkoop - verkoop

muntlijst met overwegend
provinciale en stedelijke munten
wordt op aanvraag toegezonden

H. J. HUIZINGA

Markt 20
Delft
Telefoon 015-22022

MUNTEN VERZAMELEN

Het aantal verzamelaars van munten is de laatste jaren sterk toegenomen. En natuurlijk de vraag naar munten eveneens. Vele handelslieden zagen en vonden een markt met ongekende mogelijkheden. En zo zij zich niet laten verleiden tot het verkopen "van echte naslagen", wat een grote ergernis is voor vele verzamelaars, streven wij naar prettige contacten. Ondanks dat iedereen wel weet wat een munt is, verbaast het mij telkens weer, dat er vele verzamelaars/handelaren zijn die niet een juiste kwaliteitsomschrijving van een munt kunnen geven. Het komt voor, dat munten, die volgens normen van het Handboek Nederlandse munten van J. Schulman amper fraai genoemd, voor zeer fraai of bijna prachtig verkocht worden.

Laat ieder beginnend verzamelaar er vooral op letten, alvorens hij tot koop/ruil overgaat, of de kwaliteitsnormen wel haalbaar zijn. U moet de munt duur betalen, koop dan voor hetzelfde geld kwaliteitsom-schrijving is gelijk. Oefent u zich voor u zelf, door van iedere munt die u hebt of ziet een kwaliteitsomschrijving te geven. En weest daar dan eerlijk in.

Meerdere malen heb ik munten in een collectie gezien met grote of kleinere sporen van montage. Went u eraan om iedere munt zeer goed te bekijken en niet te vergeten of de randen gaaf zijn. Ondanks de kundigheid van vakbekwame restaurateurs en de vele foefjes die er zijn om die sporen te verbergen, blijven er toch sporen achter, hoe gering ook. Een spreekwoord luidt: "Van schade en schande wordt men wijs", maar houdt u vooral de schade klein.

Indien u schriftelijk ruilt of koopt, vraag dan de munten op zicht. Bonafide handelaren vinden het vanzelfsprekend dat u, alvorens u koopt, eerst de munten op uw gemak bekijkt. Ook zij kunnen u helpen of adviseren indien u iets wilt weten en of u een bepaalde munt voor uw verzameling zoekt. Koop een standaardwerk van uw verzamelgebied, het is een onmisbare hulp, ook al staan er niet altijd prijzen bij. En heeft u problemen, leg het een meer geroutineerde verzamelaar voor. Hij zal u zeker helpen om u de juiste weg te wijzen.

Wij wensen alle beginnende verzamelaars veel succes en vele mooie aanwinsten toe. En heeft u toevallig ook gemonteerde of beschadigde munten in uw verzameling? Informeer eerst of ze zeldzaam zijn. Zo niet, haal ze uit uw verzameling en u zult zien hoe u daar de kwaliteit van uw verzameling door verbetert.

H.G.D.

UIT VROEGER TIJDEN

W i s t u d a t

- ...De provinciale Munten onder leiding stonden van een Muntmeester die zijn instructie kreeg van de Staten en de Muntmeester-Generaal.
- ...De Waardijn van de Munt rekening en register zal houden van alle muntijzers.
- ...Hij 's avonds er op toe ziet dat de gebruikte ijzers weer bij hem worden ingeleverd.
- ...Hij uit het aangemunte materiaal de penning kiest voor de muntbus en wel van de 500 gouden stukken van realen, halve realen, koningsguldens en kronen één penning, van elke twintig marck hele of halve daalders één penning, van de mindere penningen van elke 10 marck één penning.
- ...Hij er op toeziet dat de reparatiën van de huizen en comptoiren op de voordeligste manier zal geschieden.
- ...Hij absente en zieke werknemers laat vervangen door andere personen van eer.
- ...De weegschalen en gewichten juist zijn, naar voorbeeld van de slaper van de rekenkamer en de Ykmeester van den Lande,
- ...Hij altijd bereid moet zijn de leverantie te maken van gemunte penningen op bestelling van de Muntmeester of zijn klerk aan de wisselaars en kooplieden.
- ...Hij geen part of deel zal hebben aan een heimelijke aanmunting.
- ...De Essayeur naar zijn beste vermogen het gehalte van het goud en zilver maakt tot op eenvierde van het greyn toe.
- ...Hij bij ziekte, een commies die terzake kundig is, onder ede hem zou kunnen vervangen.
- ...Hij niet heimelijk voor een andere meester zal werken, dat hij speciaal geen handel mag drijven in goud en zilver.
- ...De Yzersnijder zelf met zijn eigen hand de stempels zal snijden.
- ...Hij zelf een register zal houden van alle ijzers, die hij ten behoeve van de Munt zal snijden; dat hij geen ijzers mag snijden voor een vreemde Prins of Stad, noch voor iemand zonder verlof van de Staten en de Raden.
- ...Hij persoonlijk verantwoordelijk is voor de afgeleverde ijzers aan de Waardijn.
- ...Hij alleen muntijzers levert die voldoen aan het patroon, zonder gebreken van vorm, letter en punt.
- ...Hij niet heimelijk voor anderen een muntijzer zal snijden.
- ...Eén Mark Trooisch verdeeld is in 8 oncen, dat één once verdeeld is in 20 engelschen, en dat één engelsche verdeeld is in 32 azen.
- ...Eén Mark 246,084 gram is.
- ...Eén Ons 30,760 gram is.
- ...Eén Engelse 1,538 gram is.
- ...Eén Aas 0,048 gram is.

- ...De snede aanduidt het aantal muntstukken dat er van één Mark gemaakt kunnen worden, waardoor het gewicht van de munt volkomen bepaald was.
- ...De Cisalien, de afknipsels zijn na het knippen der muntplaatjes, die weer verwerkt kunnen worden.
- ...De Remedie de variatie is in gewicht en gehalte ten opzichte van de voorschriften in de instructie voor de aanmunting.
- ...De Brassage het loon is dat de muntmeester geniet.
- ...De Seigneurage of Sleischat het aanmuntingsrecht is van de vorst of de staat voor elk aangemunt mark goud of zilver. (Een soort le- ges.)
- ...De Munt ook nog verpacht kon worden door de staat aan een particu- lier persoon, en dat dit ook nog wat in het laatste bracht voor de steeds rusteloos zoekende fiscus die de troepen moest betalen van de repartitie van de staat die ze aanstelden.
- ...Hieruit blijkt dat alles wat zich beweegt op het gebied van het slaan, knippen, snijden en snoeien van de munt, de leden van de numismatische kringen en de "florijn" als bladvulling is gegund.

C.J.F.Kl.

de florijn

nederlands tijdschrift voor
munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van
numismatische kringen

RUBRIEKEN:

- in het september-nummer o.a.:
 - benamingen van munten in de spreektaal door ir. J. Koning
 - thematisch verzamelen door J.C.v.d.Wis
 - één Europese munt in het vershiet door Lod.S. Beuth
- in het november-nummer o.a.:
 - muntvervaardiging vroeger en nu door dr.ir. M.v.d.Brandhof
- in het januari-nummer 1973 o.a.:
 - de munten van het Huis Oldenburg door mr. R.A.Rueb

Wenst U zich te abonneren op „De Florijn“?

Dat kan!

De prijs van een abonnement bedraagt f 10,— per jaar.

Opgave aan de heer T. Kuik, De Bruynstraat 2, Kampen.

Telefoon 05202-4180. Gironummer 80.59.02 van de

Algemene Bank Nederland te Kampen t.n.v. T. Kuik, inzake

De Florijn te Kampen (banknummer 59.69.28.688).

DE NUMISMATISCHE KRINGEN

Agenda's en secretariaten. Terwille van de overzichtelijkheid, zijn de Numismatische Kringen in alfabetische volgorde vermeld.

Alblasserwaard

Secretariaat: J. Ooms, Peulenlaan 223 te Hardinxveld-Giessendam.

Vergaderplaats: "werf Merwedestichting", Troelstrastraat 5, Hardinxveld-Giessendam op de 2e dinsdag van de maand.

Agenda: 8 mei - Onderlinge ruilavond

12 juni - Lezing over muntvervalsing

Amsterdam

Secretariaat: J. Schulman, Keizersgracht 448, tel. 020-23.33.80.

Agenda: 10 mei - Spreker nog onbekend

juni, juli en augustus geen bijeenkomsten

Brabant

Secretariaat: P.W. Meyer, Le Sage ten Broeklaan 57, Eindhoven.

Agenda: 4 mei - Lezing door dr. H.J.v.d.Wiel te Gouda: De munten van het Prinsdom Oranje onder het Huis Nassau.

Breda

Secretariaat: C.W. Nooten, Leeuwenhof 25, Breda. Tel. 01600-33811.

Agenda: niet bekend.

Groningen

Secretariaat: Hertenlaan 69, Haren. Tel. 050-45086.

Agenda: 19 mei - Prof. Dr. A.N.Zadoks Josephus Jitta:
Griekse munten

26 mei - Excursie naar de Nederlandse Bank te Amsterdam. De heer P.J.Soetens zal als gastheer optreden.

juni, juli en augustus geen bijeenkomsten.

Hoogeveen

Secretariaat: Dahliastraat 22, Hoogeveen.

Agenda: 10 mei - ds. A.de Haan te Almelo: Godsdienstige spreken op munten.

14 juni - Ruilavond

Kampen

Secretariaat: P. Kale, Wilhelminalaan 3, Kampen. Tel. 05202-3380.

Vergaderplaats: Broederweg 4 te Kampen, elke 2e maandag van de maand.

Agenda: 8 mei - De heer P.J.Soetens: De Kamper munstslag.

30 mei - Gezamenlijke ruilavond met de Kringen Oost-Nederland en Twente, in het IJsselhotel te Deventer.

12 juni - Gezellige sluitingsavond met onderlinge verloting.

Limburg

Secretariaat: Bonnefanten Museum, Maastricht. Tel. 043-19300.

Vergaderplaats: Kleine Komedie, Tongersestraat 23, Maastricht.

Agenda: 25 mei - Programma nog niet bekend

22 juni - Programma nog niet bekend

Noordoostpolder e.o.

Secretariaat: J. Brinksma, Sternstraat 4, Zwartsluis, Tel. 05208-1803.
Vergaderplaats: Geref. Centrum, Corn. Dirkszplein te Emmeloord, op de
derde donderdag van de maand.
Agenda: 18 mei - Huishoudelijke vergadering, met veiling.
15 juni - Ruilavond.

Oost-Nederland

Secretariaat: W.J.A. van der Eyk, Arnhemsestraatweg 93b, Rheden.
Agenda: 30 mei - Gezamenlijke ruilavond met de Kringen Twente en Moneta Campensis, in het IJsselhotel te Deventer. Het hotel bevindt zich op de Westelijke (linker) IJssel-oever. Treinreizigers kunnen gebruik maken van het pontveer.
in juni, juli en augustus geen bijeenkomsten.

Rotterdam

Secretariaat: Mr. J.R.Voûte, Kralingse Plaslaan 36, Rotterdam.
Tel. 010-12.74.20.
Vergaderplaats: elke eerste dinsdag van de maand, in het Museum voor Land- en Volkenkunde te Rotterdam.
Agenda: 2 mei - De heer M.de Jong: Nog iets over florijnen (forinten).
6 juni - Korte voordrachten van de leden.

Twente

Secretariaat: J. Holleman, Weverstraat 27, Overdinkel 7831.
Tel. 05420-62536.
Vergaderplaats: elke tweede dinsdag van de maand, in het Rijksmuseum van Twente te Enschede.
Agenda: 18 mei - Eigen ruilavond
30 mei - Gezamenlijke ruilavond met de Kringen Oost-Nederland en Moneta Campensis, in het IJsselhotel te Deventer

Zeeland

Secretariaat: J. Roelse, Diezerstraat 57, Oost-Souburg.
Tel. 01183-2549.
Vergaderplaats: Gebouw "De Schakel" Bachten Steene 14, Middelburg.
Agenda: 11 mei - (Hemelvaartsdag) Ruilbeurs.
in juni, juli en augustus geen bijeenkomsten.
14 sept.- Ruilbeurs. Tevens inlevering van munten voor 12 okt.
12 okt. - Onderlinge veiling t.b.v. de Kring.

Federatie

De vergadering van de Federatie van Numismatische Kringen in Nederland zal plaatsvinden op zaterdag 27 mei 1972 om 10.30 uur in hotel Monopole (Diane-zaal) te Amersfoort.

Advertentiekosten f2,50 per vier regels per nummer. Iedere regel meer f0,65. Bij vooruitbetaling te storten op giro 80.59.02 van Algemene Bank Nederland Kampen banknr. 596928688 t.n.v. T.Kuik, inzake De Florijn te Kampen. Tekst zenden aan T.Kuik, De Bruynstr. 2, Kampen, tel. 05202-4180.	MUNTEN VAN DE REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA .Set van 8 munten jaartal 1972 ongecirkuleerd, in de waarden van $\frac{1}{2}$ cent t/m 1 Rand, in een plastic etui, prijs 3 Rand. .Sets ook in proof van hetzelfde aantal, aangevuld met een gouden Rand en 2 gouden Rand, voor de prijs van 25 Rand. .Een gouden Kruger-Rand 1972 alleen in proof (1 Eng. ons goud).
Postzegelh. "De Veluwe" Apeldoorn Nieuwstr. 66 tel. 05760-16281-31043 geeft munten koninkrijk in ruil v. oudere ansichtkaarten Nederland.	Verkrijgbaar op aanvraag bij de S.A.-munt te Pretoria, Suid-Afrika.
Te koop aangeb. Ned. en buitenl. munten, Grieks en Romeins, Faber Geldersesluis 3, Noordeinde post Elburg. Tel. 05252-417.	U wenst ook een abonnement op het tijdschrift "De Florijn"? Stort even f10,-- op giro 805902 van Algemene Bank Nederland te Kampen banknr. 596928688 t.n.v. T.Kuik, inzake De Florijn te Kampen. Het abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari.
R u i m e k e u z e i n A N T I E K e n c u r i o s i t e i t e n Rietberg - Burgwal 30 - Kampen telefoon 05202 - 3071	
Munthandel " De Leeuwendaalder " Den Haag (J.H. Evers) Johan van Oldenbarneveltlaan 92A INKOOP - VERKOOP TAXATIES - ADVIEZEN geopend: wo, do, vr van 13-18 uur en zaterdags van 10 tot 18 uur	Het eerste nummer van "De Florijn" bevatte 12 pagina's, het tweede 16 en dit nummer al 20 bladzijden. Was u dit ook al opgevallen?
	Willen diegenen die hun abonnementsgeld nog niet voldaan hebben dit alsnog even doen?

INKOOP - VERKOOP Ned. Gouden en Zilveren Munten

G. C. J. M. HOLMAN

GAGELSTRAAT 10 OISTERWIJK

Bank - Boerenleenbank Oisterwijk

Giro - 954534 - Tel. 04242-6133.

Mits nog voorradig zult u in onze tweede muntenkwartaallijst van 1972 o.a. aantreffen:

- GELDERLAND:** Ph. dldr. 1557(4) - $\frac{1}{2}$ Ph. dldr. 1563(4-3) - Leeuwendldrs. 1616-1617-1633-1640 (+4) $\frac{1}{2}$ Leeuwendldr. 164(4-3) - Ned. rijksdldrs. 1622(3+) 1622(4-3) 1650(4-3) Zilv. duk. N.T. 1709(+3) - Snaph. schell. z. j. (4+) - NIJMEGEN: Karel-V-dldr. z. j. (4-3). 's-HEERENBERG: Karel-V-dldr. z. j. (+3)
- HOLLAND:** Prov. Leeuwendldr. z. j. (4) - 1601(3-4) - $\frac{1}{2}$ Prov. Leeuwendldr. 1577(4-3) - Zilv. duk. N.T. 1673-1684-1693-1694(3 tot 4) - Zilv. rijd. N.T. 1673-1779-1788 (3 tot 4) - Prov. 3-Gld. 1681(3+) - Ned. 3-Gld. 1764(3)
- WEST, FRIESL.**: Geh. rksd. 1598(4-3) - Leeuwendldr. 1616(2-3) - $\frac{1}{2}$ Leeuwendldr. 1634(4) - Ned. rijksdldr. 1622(3) - Dldr. 1686(3-4) - Zilv. rijd. O.T. 1664-1669-1670-1674(2 tot 4) - Zilv. rijd. N.T. 1782(4) - Zilv. duk. O.T. 1662(3) - Ned. 3-Gld. 1763(3) - 1793(2-3) - 1793(3+)
- ZEELAND:** Dubb. dldr. 1692(3-4) - Zilv. rijd. N.T. 1792(3-4) - $\frac{1}{2}$ Zilv. rijd. N.T. 1790(4) - Zilv. duk. N.T. 1795(3-4)
- UTRECHT:** Bourg. kr. rksd. 1569(4-3) - Leeuwendldr. 1646(+3) - $\frac{1}{2}$ Leeuwendldr. 161. - 1618 - 1648(+4) Ned. rijksd. 1620(3) - Zilv. rijd. O.T. 1665-1668(3-2) - Zilv. rijd. N.T. 1711(2-3) - $\frac{1}{2}$ Zilv. rijd. N.T. 1784(3) - Zilv. duk. O.T. 1695(+3) - Zilv. duk. N.T. 1802-1803(+3) - Prov. 3-Gld. 1682(2-3) - Ned. 3-Gld. 1793(2) - 1793(3) - 1794(+2) - 1795(+2)
- FRIESLAND:** Dldr. 1618(+3) - Florijn. Zw. kl. Fr. 1680(4) - Leeuwendldr. 1615(3)
- DRIE STEDEN:** Karel-V-dldr. 1555(3) - Geh. rijksdldr. 1582(2-3)
- OVERIJSSSEL:** Leeuwendldr. 1606-1616-1629-161. (3 tot 4) - $\frac{1}{2}$ Leeuwendldr. 1639(3-4) - Ned. rijksd. 1620(+3) - 1620(3+) - Zilv. rijd. O.T. 1676(+3) - 1676(3-4)
- DEVENTER:** Zilv. rijd. O.T. 1662(3-4) - Leeuwendldr. 1640(4)
- CAMPEN:** Arendrijksdldr. z. j. (3) - 1597(3-4) - Florijn. 1618(3) - 1618(+3) - Zilv. rijd. O.T. 1659(3-4) - 1668(3) - 1668(3-4) - 1670(4) - Zilv. rijd. N.T. 1679(3-4) - Florijn. kl. G. O. 1685(3-4)
- ZWOLLE:** Leeuwendldr. 1639-1641-1648(3 tot 4) - Zilv. rijd. O.T. 1668(+3) - Florijn. kl. G. O. 1621
- GRONINGEN:** Florijn. 167. (+3) - 1692(4) - 1692(+4) - 1692(3-4) - 1692(5)
- BRAB. ANTW.:** Ph. dldr. 1590(+4) - $\frac{1}{2}$ Ph. dldr. 1573(2-3) - Duc. 1634(4-3) - 1636(4-3) - 1650(3) - 1650(+3) - 1664(3) - $\frac{1}{2}$ Duc. 1672(4)
- BRAB. BRUSS.:** Duc. 1635(2-3) - 1659(3) - 1660(3) - 1662(3) - 1668(3)
- BRAB. MAASTR.:** Patagon. 1628(+3) - $\frac{1}{2}$ Patagon. 1627(3+)
- VLAANDEREN:** Duc. 1632(3-4) - 1633(3-4) - 1661(4-3)
- DOORNIK:** Ph. dldr. 1588(2-3)
- WEERT:** St. Maartendaalder. z. j. (+3)
- LUIK:** Duc. 1676. (+2) - Patagon. 1679(+2)
- LOD. NAP.:** 50 Stuiverstuk 1808(2)
- WILLEN I:** 3-Gld. 1832-U- 2 $\frac{1}{2}$ Gld. 1840(+3)
- WILLEM II:** 2 $\frac{1}{2}$ Gld. 1845-L(2-3) - 1845-L(+3) - 1845-L(3-4) - 1845-L(4+) - 1845-L(+4) - 1847(2-3) - 1847(3+) - 1847(3) - 1848(+2) - 1848(3-2) - 1849(3)
- WILLEN III:** 2 $\frac{1}{2}$ Gld. 1850(4-3) - 1851(+2) - 1857(2-3) - 1858(3) - 1868(3+) - 1868(3) - 1868(+3) - 1872(2) - 1872(2-3) - 1872(besch.) - 1874(+2) - 1874(3)
- WILHELMINA:** 2 $\frac{1}{2}$ Gld. 1898(+2) - 1898(3+) - 1898(3) - 1898(+3)
- 2 $\frac{1}{2}$ Gld. 1929(+2) - 1929(3) - 1930(2-3) - 1932(+2) - 1932(3) - 1932(3-4) - 1932(4) - 1937(2-3)
- 2 $\frac{1}{2}$ Gld. 1943D+P(3)

VOOR DE ECHTHEID VAN ALLE HIERBOVEN VERMELDE RIJKSDAALDERS WORDT IN-
GESTAAN!

VOLGENDE KEER VERMELDEN WIJ ALLEEN HET KLEINERE ZILVERGELD.

GEEN KOPERGELD VOORRADIG - BELLEN NA 20.00 UUR S.V.P.

VOOR NADERE BIJZONDERHEDEN ZIE ONZE EERSTVOLGENDE MUNTENKWARTAALLIJST.

A. G. van de Dussen

Hondstraat 5 Maastricht Tel. 043-15119

munten (zowel antieke als moderne);
penningen, eretekenen en numis-
matische boeken

aan serieuze verzamelaars zenden
wij gratis onze maandelijkse prijslijst
en onze literatuurlijst

de florijn

**nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van numismatische kringen**

4

september 1972

E. TEN KATE JZN.

**ANTIQUAIR
ZWOLLE**

Sassenstraat 72
Tel.: 05200-15759

oude munten

boeken en catalogi

oude land- en stedekaarten

topografische prenten

antiquiteiten

Merius & Hirschhorn INTERNATIONAL
AMSTERDAM

UTRECHTSESTRAAT 33, tel. 020-66990
munten, boeken, albums etc.

UTRECHTSESTRAAT 115, tel. 238.968
bankbiljetten, gouden munten.

Vertegenwoordigers van talloze uitgevers,
o.a. Whitman, Malter-Westerfield,
Bonanza-Press, Seaby, Spink,
Beckenbauer e.v.a.,
alsmede van „Coindex”.

Munten- en/of boekenlijsten op aanvraag.
Vraag inlichtingen betr. onze
abonnement-service op nieuwe munten met 10 % korting!

**NUMISMAAT & KUNSTHANDEL
„DE SNEEKER VLIAGER”**

JILLE B. WESTERHOF

munten, penningen,
topografische prenten,
boekwerken, antiquiteiten

Nauwe Noorderhorne 18, Sneek Telefoon 05150-7198, b.g.g. 6866
Maandags gesloten

het geheel of gedeeltelijk overnemen van de inhoud, ook in gewijzigde vorm, is verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van de redactie.

redactie: P. C. Korteweg, Enkstraat 10, Zwolle, tel. 05200-14739 (huis),
ir. J. Koning, T. Kuik, mr. J. R. Voûte,
J. C. v. d. Wis, Kornalijnlaan 64, Groningen, tel. 050-181524 (huis)

advertenties en abonnementen: T. Kuik, Postbus 39 Kampen, tel. 05202-4180
postgirorekening 80.59.02 van de Algemene Bank Nederland te Kampen, t. n. v.
T. Kuik, inzake De Florijn te Kampen (banknummer 59.69.28.688)

abonnementsprijs f 10,— per jaar (een abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari)
losse nummers f 3,—
advertenties f 75,— per kwart pagina excl. B.T.W.

verschijnt 5 x per jaar, te weten in januari, maart, mei, september, november
uiterste datum voor opgave advertenties, agenda's en inleveren kopij:
de 10e van de voorafgaande maand.

THEMATISCH VERZAMELEN

Men kan op vele manieren een interessante collectie moderne munten opbouwen. De tot nu toe meest gebruikelijke manieren zijn:

- het verzamelen van munten gerangschikt naar een bepaalde periode uit de geschiedenis (Griekse wereld, Romeinse tijd, vroege en/of late Middeleeuwen, etc.);
- het verzamelen van munten van één of meerdere gebiedsdelen (steden, heerlijkheden, landen, werelddelen, etc.);
- een combinatie van de mogelijkheden onder a. en b. genoemd.

Een wat minder gebruikelijke manier van verzamelen, doch zeker niet minder interessant, is het aanleggen van een zogenaamde "thematische" verzameling, dat wil zeggen het bijeen brengen van munten, waarvan de beeldenaars betrekking hebben op een zelfde onderwerp. In de filatelie is thematisch verzamelen al jaren lang een verzamel-methode, die vele beoefenaren telt.

De moderne munten geven ook diverse mogelijkheden, waarvan ik er hieronder een aantal noem.

- munten uitgegeven in het kader van de hulp aan de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO), b.v. de Yeoman nummers Bahrein 9, Bolivia 99, Burundi 3, Ceylon 50, China (Formosa) 547, Cyprus 46, Dominicaanse Republiek 29, Egypte 128, Guyana 6, etc.;
- munten geslagen ter gelegenheid van de bevrijding van de Duitse bezetting in de Tweede Wereldoorlog, b.v. Yeoman nummers Tsjechoslo-

- wakije 55, 56, 57, 58, 70, 82, Nederland 64, Noorwegen 85, Rusland 135, etc.;
- c. munten met afbeeldingen van vorsten en vorstinnen;
 - d. munten geslagen met afbeeldingen van gebouwen, b.v. Yeoman nummers Argentinië 30, 34, Oostenrijk 98, 107, 116, 119, 120, België 64, Colombia 72, Tsjechoslowakije 75, 77, Egypte 98, 102, 110, 126, 128, 130, etc.;
 - e. munten geslagen ter ere van personen (componisten, wetenschapsmensen, etc.,) b.v. Yeoman nrs. Oostenrijk 97, 108, 118, 123, resp. West-Duitsland 117, Oost-Duitsland 18, Polen 51, 59, etc.;
 - f. munten geslagen ter gelegenheid van sportmanifestaties (zie hieronder);
 - g. munten met afbeeldingen van planten of dieren (zie Anton v. Ziege-sar: Tiermotivkatalog).

Op de munten, die geslagen zijn naar aanleiding van sportmanifestaties, wil ik wat nader ingaan. Deze munten dienen niet alleen om bij het nageslacht de herinnering aan een internationale sportgebeurtenis in eigen land levend te houden, maar meer nog om uit de verschillen tussen aanmaakkosten en nominale waarden fondsen te verwerven voor de financiering van die gebeurtenis.

Voor dergelijke spormanifestaties moeten dikwijls nieuwe accommodaties gebouwd of aangelegd worden, die in de huidige tijd noch door de organiserende steden, noch door de nationale regeringen en zelfs door de landsregering, niet meer te betalen zijn.

Eén van de meest sprekende en recente voorbeelden zijn wel de Olympische Zomerspelen die in 1972 in München worden gehouden en waarvoor men in 1969 al bezig was fondsen bijeen te brengen d.m.v. onder andere de "Olympialotterie" en de uitgifte van 10-Markstukken (1e type) in 1969 met het jaartal 1972!

De beeldenaars van de munten, die op sportmanifestaties geslagen zijn, bevatten een aantal vaste gegevens:

- a. de vermelding welke spelen het betreft;
- b. de vermelding voor de hoeveelste keer deze spelen worden gehouden;
- c. het jaar, waarin de spelen worden georganiseerd;
- d. de plaats, waar de spelen worden gehouden.

Voorts vertonen de munten nog andere gegevens met betrekking tot de spelen, zoals symbolen (Olympische vlam, de vijf Olympische ringen, brandende toortsen), sportbeoefenaren, al of niet sterk gestyleerde toernooivelden, motto's, etc.

In de meeste gevallen is slechts één zijde van de munt aan de spelen gewijd, in enkele gevallen beide zijden.

Het eerste land, dat ter gelegenheid van een sportmanifestatie munten liet slaan, was Finland, dat in 1951/52 met een zilverstuk van 500 Markkaa kwam.

Deze munt is inmiddels zo schaars geworden, dat de prijs ervan al is opgelopen tot ca. f 100,--. Er zijn zelfs moeilijk te onderscheiden vervalsingen van dit stuk in omloop, zodat het aanbeveling verdient deze munt slechts bij een deskundige en vooral betrouwbare muntenhandelaar te kopen!

Het begin van Finland leek tevens het einde; voorlopig althans, want het zou 12 jaren duren voordat een tweede munt ter gelegenheid van bepaalde spelen zou worden uitgegeven. In de periode 1952-1962 werd slechts één munt uitgegeven, in de daarop volgende periode van 10 jaren maar liefst 17.

MUNTHANDEL HABETS

Munten
Penningen
Medailles

Van Anrooystr. 7.
Geleen
Tel.: 04494-7810

Boeken
Catalogi
Albums

Aanbiedingslijsten sturen wij op verzoek gratis.
Nederlands leverancier Coinholders en accessoires

munten en postzegelhandel

Inkoop - Verkoop - Taxatie

A. ASSINK

Nobelstraat 16 - Utrecht

Tel.: 030-15098

**Kopieën van de delen van der Chijs
Vraag vrijblijvend folder aan bij**

J. HOLLEMAN

Weverstraat 27
Overdinkel 7831

Tevens zenden wij U op aanvraag
onze gratis prijslijsten
van munten toe.

**munten
penningen
oude landkaarten
antiek
inkoop - verkoop**

**muntlijst met overwegend
provinciale en stedelijke munten
wordt op aanvraag toegezonden**

H. J. HUIZINGA

Markt 20
Delft
Telefoon 015-22022

Als we het onderstaande staatje beschouwen, dan kunnen we concluderen dat, na een aarzeland begin, in 1964 het hek eerst goed van de dam is.

Land	Yeoman nummer	Spelen	Denominatie	Jaar Plaats der spelen
Finland	52	15e Olympische Spelen	500 Markkaa	1952 Helsinki
Oostenrijk	111	9e Olympische Winterspelen	50 Schillinge	1964 Innsbruck
Japan	79	18e Olympische Spelen	100 Yen	1964 Tokio
Japan	80	18e Olympische Spelen	1000 Yen	1964 Tokio
Thailand	87	5e Aziatische Spelen	1 Baht	1966 Bangkok
Jamaica	26	8e Spelen van de Britse Gemenebestlanden	5 Shillings	1966 Kingston
Mexico	82	19e Olympische Spelen	25 Pesos	1968 Mexico-Stad
Panama	28	11e Spelen van de Staten van Centraal Amerika en het Caribische gebied	5 Balbaos	1970 Panama
Thailand	--	6e Aziatische Spelen	1 Baht	1970 Bangkok
Colombia	--	6e Pan-Amerikaanse Spelen	5 Pesos	1971 Cali
Finland	--	10e Europese Athletiek- kampioenschappen	10 Markkaa	1971 Helsinki
W.-Duitsland	126	20e Olympische Spelen	10 Mark	1972 München type 1 ("IN DEUTSCHLAND")
W.-Duitsland	--	20e Olympische Spelen	10 Mark	1972 München type 1 ("IN MÜNCHEN")
W.-Duitsland	127	20e Olympische Spelen	10 Mark	1972 München type 2
W.-Duitsland	--	20e Olympische Spelen	10 Mark	1972 München type 3
W.-Duitsland	--	20e Olympische Spelen	10 Mark	1972 München type 4
W.-Duitsland	--	20e Olympische Spelen	10 Mark	1972 München type 5
Japan	--	11e Olympische Winterspelen	100 Yen	1972 Sapporo

Bijgaand de afbeeldingen van de tot nu toe verschenen munten m.b.t. spelen, waarvan vele nog niet in Yeoman's Current Coins of the World zijn opgenomen.

Ten aanzien van enkele munten nog wat bijzonderheden.

De Oostenrijkse munt van 1964 vertoont een scène uit het meest spectaculaire onderdeel van de winterspelen, het ski-springen. De skiër op deze munt heeft de armen nog op de rug. Wie de Nieuwjaarswedstrijden dit jaar op de televisie heeft gezien, heeft

kunnen constateren, dat de skiërs thans de armen naast het lichaam hebben om tijdens de vlucht hun draagvlak te vergroten. Slechts de Canadese vertegenwoordiger sprong nog in de oude stijl.

De Panamese munt van 1970 is bepaald niet mooi, de beeldenaar met de aan de klassieke oudheid ontleende discuswerper van Myron niet origineel. De munt weegt maar liefst 35,1216 gram, heeft een mid-

dellijn van 39 mm en een gehalte van 925/1000 en is daarmee één van de grootste en dikste thans koerserende munten.

De Finse munt van de Europese Athletiekkampioenschappen toont aan, dat het ook anders kan en bewijst, dat de huidige Finse munten in stylistisch opzicht van zeer hoogwaardige kwaliteit zijn en daarmee in de wereld een vooraanstaande plaats innemen. De munt werd door de beeldhouwer Heikki Häiväoja ontworpen en

gegraveerd door de aan de Finse Munt verbonden Heikki Hietanen.

De Westduitse 10-Markstukken vormen een hoofdstuk apart. De Oost- en Westduitse kunstenaars, als het erom gaat elkaar op de politieke tenen te gaan staan. Het opschrift "Spiele der XX Olympiade in Deutschland" van de Westduitse 10-Markstukken (1e type) met de "Glücksspirale" heeft tot protesten van de

kant van de Deutsche Demokratische Republik geleid. Het gevolg is, dat de teksten op de volgende 4 typen zijn gewijzigd in "Spiele der XX Olympiade in München", het daarbij aan de aardrijkskundige kennis van de bezitters ervan overlatend te bepalen of München in Oost- dan wel in West-Duitsland ligt. Gelukkig biedt de keerzijde opheldering. Tevens besloot men het eerste type te hermunten, eveneens met gewijzigd omschrift. De invoer in de DDR van het eerste type met "IN DEUTSCHLAND" werd door de Staatsbank der DDR verboden, om reden dat de regering in Bonn door deze uitgifte "erneut ihre Alleinvertretungsanmassung sowie die revanchistischen Ziele des westdeutschen Imperialismus zum Ausdruck gebracht und die olympische Idee verletzt" heeft.

De beeldenaars van de Westduitse munten werden d.m.v. prijsvragen, waarop vele kunstenaars hun ontwerpen inzonden, verkregen. De beeldenaar van het tweede type, ontworpen door Reinhardt Heinsdorf, werpt wellicht vragen op ten aanzien van de voorstelling. De voorzijde toont tegen een waaierachtige achtergrond in elkander geslagen armen als een symbolische weergave van de Olympische idee.

Nog enkele technische gegevens m.b.t. de 10-Markstukken: legering 625/1000 zilver, 375/1000 koper, de middellijn bedraagt 32,5 mm., het gewicht is 15,5 gram.

De oplage: 1e type "IN DEUTSCHLAND" 10.000.000 stuks (elk der 4 munt-
huizen 2.500.000)
1e type "IN MÜNCHEN" 10.000.000 stuks (idem)
Types 2, 3, 4 en 5 elk 20.000.000 stuks (elk der 4 munt-
huizen 5.000.000)

Het is geenszins mijn bedoeling geweest een gedetailleerde beschrijving van alle munten op sportmanifestaties te geven. Zoals in het begin reeds gesteld, gaat het hier om de signalering van de mogelijkheid tot het aanleggen van thematische verzamelingen van moderne munten en van het geven van een voorbeeld daarvan.

Litt.: R.S. Yeoman: Current Coins of the World, fourth edition, Racine 1970.
Numismatisches Nachrichtenblatt 4/1970, 8-9/1971, 1/1972,
5/1972 en 6-7/1972.

J.C.van der Wis

muntgoud 21,6 karaat
diameter 22,5 mm

gewicht ca 6,7 gram
prijs f 95,—

Gouden belegpenning
van de stad Groningen
1672—28 augustus—1972

uitsluitend verkrijgbaar bij:

HOFJUWELIER
FRANS BRUGSMA

Herestraat 60, Groningen
tel. 050 - 180141 postgiro 825440

JACQUES SCHULMAN N.V.

Keizersgracht 448
Amsterdam-C
tel. (020)-233380

Sinds 1880 handelen wij in
munten, penningen, eretekenen en
boeken over de numismatiek.
Archeologische voorwerpen.
Veilingen - prijslijsten - taxaties -
inkoop - verkoop

ÉÉN EUROPESE MUNT IN HET VERSCHIJT

In het hedendaagse betalingsverkeer neemt de munt tegenover het bankpapier, cheque- en giroverkeer, een volkomen ondergeschikte plaats in. Ministers van Financiën denken in honderden miljoenen en miljarden. Voor hen is de munt een randverschijnsel, een bijkomstigheid van technische aard. Zij kijken naar het bos, terwijl ik mijn kijker wil richten op één van de bomen van dat bos. Maar wie de zorg voor het bos ter harte gaat, kan dit niet zonder kennis van de boom en de wijze waarop deze geworteld is.

De munt is ons meest gebruikte gebruiksvoorwerp. Er gaat een dieptepsychologische werking vanuit welke door economen vaak niet voldoende wordt onderkend. Vergeten wij niet, dat de eerste kennismaking van het kind met geld ligt in de kennismaking met de cent, het dubbeltje. In de menselijke psyche is de munt nauw verbonden met het waardebesef. Munten van zink of ijzer suggereren de waardeloosheid van het geld. Een uitspraak als: "voor mijn part is de gulden van blik" zal door weinigen onderschreven worden.

Voorts is vanaf de oudste tijden de munt een symbool van eenheid en binding. Op deze overweging gebaseerd nam op 30 november 1966 de Assemblée te Straatsburg een resolutie aan waarin werd aanbevolen reeds nu Euro-munten te slaan die naast de nationale munten zouden circuleren en waaraan ter bevordering van een Europees bewustzijn grote psychologische betekenis werd gehecht. Wij leefden toen in de periode van de Gaulle en men sprak daarom over de "Eurofranc", in waarde gelijk te stellen met de Franse franc. Deze munt-vlieger is gelukkig nooit opgegaan. Er zou, behalve dan in Frankrijk, een grote muntverwarring zijn ontstaan, waardoor wij de Eurofranc al spoedig uit onze portemonnaïes zouden verwijderen. Zo'n Eurofranc zou impopulair zijn en de Europese zaak geen goed hebben gedaan.

Een Europese munt is geen doel op zichzelf. Het is de consequentie van de eenwording van Europa, waaraan een zekere mate van sociale, economische en monetaire integratie dient vooraf te gaan. Het rapport van de Commissie-Werner, de Luxemburgse Minister-President voorziet hiertoe een aantal fasen, waarin beslissingen moeten worden voorbereid en genomen, die uiteindelijk tot een monetaire unie moeten voeren.

Deze (ik citeer:) "Impliceert de volledige en onherroepelijke interne convertibiliteit van de valuta's, opheffing van de marges waarbinnen de koersen kunnen schommelen, de definitieve vaststelling van de pariteitsverhoudingen en volledige liberalisering van het kapitaalverkeer. Haar ontstaan kan gepaard gaan met de handhaving van nationale munteenheden of de invoering van één communautaire geldeenheid. Psychologische en politieke overwegingen pleiten voor het invoeren van één munteenheid, waardoor het definitieve karakter van de onderneming zou worden bevestigd".

Het gesprek op hoog niveau is pas goed op gang gekomen sinds de Haagse Topconferentie van december 1969, waar in beginsel het besluit viel tot monetaire en financiële integratie. Duitsland en Nederland stelden vanuit het einddoel de schepping van supranationale beleidsorganen als prioriteit, Frankrijk wenste alleen voorzichtig verkennend te opereren, naar later bleek.

Toch blijft men optimistisch en er is zelfs een termijn van 10 jaar genoemd. Dat deze uitspraak zou betekenen, dat in Europa over 10 jaar alle nationale munten door Europese zouden zijn vervangen, waag ik te betwijfelen, zulks alleen al op grond van het feit dat Engeland, dat zo juist is overgegaan op het decimale stelsel - hetgeen een zeer kostbare en ingrijpende operatie inhoudt - mogelijk pas in een volgende generatie daartoe bereid zou zijn. Uit mijn verdere betoog zal blijken, dat het voor de hand ligt dat op technische gronden in dezen de Benelux zal voorgaan, Duitsland en Italië (welk laatste land dringend geldsanering behoeft) zullen volgen en Frankrijk voorlopig de rij zal sluiten. Dit betekent, dat naar mijn mening de Franse zienswijze de meest praktische weg aangeeft.

In afwijking van het standpunt, tot op heden ingenomen door de Nederlandse Minister van Financiën, zijn Duitse collega en de Voorzitter van de Economische Commissie van het Europese Parlement, ben ik van oordeel, dat de aspecten van de Europese munt in het verschiet, niet stráks, maar reeds nu aan de orde dienen te komen, zij het dan niet op het hoogste niveau.

Op dit niveau en in de fase van de huidige besprekingen raken inderdaad de vragen, waarmee ik u hoop bezig te houden, niet de kern van de problematiek, zoals Minister Witteveen in zijn rede op 26 mei 1970 voor de Internationale Kamer van Koophandel te kennen gaf. Hij merkte toen op: "Het is een technisch aspect, dat in een later stadium aan de orde komt". De aspecten waarom het hier gaat, volgen direct en mijn conclusie is dat zij reeds nu, in de eerste fase als bedoeld in het rapport-Werner in een in te stellen Europees Muntadviescollege, dus op lager en meer deskundig niveau aan de orde dienen te worden gesteld. Instelling van een dergelijk college, dat slechts aanbevelingen kan doen, zal zeker de instemming van Frankrijk genieten en als zodanig weer een voorzichtige stap in de door allen gewenste ontwikkeling betekenen.

Wat zijn nu die aspecten ?

1. Vaststelling van de goudpariteit van de nieuwe Europese munteenheid.
In de overkomst van Britton Woods in 1944 werden de pariteiten van de munten der deelnemende landen in onderdelen van grammen goud vastgesteld en daarmee de koersverhouding. Iets soortgelijks zal ook ten aanzien van de toekomstige Europese munteenheid dienen te geschieden. Vaststelling van de muntvoet kan niet gekoppeld worden aan een bestaande munteenheid. De franc is "te licht", hetgeen af te leiden valt uit de centime, die praktisch niet meer in het verkeer voorkomt. Koppeling van de U.S.A.-\$ is ongewenst
 - a. omdat de \$ niet meer tot de sterke valuta behoort, en
 - b. omdat deze koppeling psychologisch onverteerbaar is voor een Europa, dat juist op zoek is naar eigen identiteit, en
 - c. omdat de \$-cent als 1/100 deel van de munteenheid een voor Europa te hoge denominatie is in verhouding tot de koopkracht van cent en pfennig, die overigens op zichzelf een wat te lage koopkracht representeren. Een te zware muntvoet schept de behoefte aan $\frac{1}{2}$ centen, zoals deze nu in Engeland worden ingevoerd (en daar nóg een te grote koopkracht vertegenwoordigen), omdat men à tors et à travers het aloude pond als muntvoet heeft willen handhaven. Gaarne geef ik toe, dat cent en pfennig bezig zijn zichzelf te overleven en ik meen, dat de muntvoet van de nieuwe eenheid ergens

in de buurt van f 1.50 à f 2.-- zal moeten liggen. In de te kiezen Europese muntvoet zal de nieuwe cent als laagste denominatie behouden blijven. Theoretisch kan dit punt reeds nu worden overwogen.

2. Samenstelling van de nieuwe munten-reeks.

Het gaat daarbij om de vaststelling van de onderverdeling der pasmunten alsmede om de vaststelling van de te gebruiken muntmetalen. Wat deze onderverdeling betreft leveren de cent, het 5 cent-stuk en het 10 cent-stuk geen probleem op, maar tussen een 20, 25 of 50 cent-stuk, tussen stukken met een waarde van 200, 250, 500 of 1000 cent zal een keuze gemaakt moeten worden. Voorts moeten dié afmetingen der muntstukken worden vastgesteld, die elke mogelijke muntverwarring uitsluiten (onze nikkelen rijksdaalder blijkt een duidelijke misgreep, die voorkomen had kunnen worden indien wij hier een competent en permanent Muntadviescollege hadden gekend).

3. Naam en vormgeving van de nieuwe munten.

(a). Allereerst de naam van de nieuwe munteenheid.

Sedert de oudste tijden heeft de voorstelling óp de munt vaak de naam bepaald: de didrachme in het oude Athene, waar een uil op voorkwam ("uilen naar Athene dragen"), de kroon, de leeuw (lion d'or), sovereign, eagle, grijpstuiver (een munt van Philips de Schone, waar een griffioen of te wel een grijp op voorkwam), Louis d'or, Kreuzer, dukaat, ecu (schild). Deze naam ECU, nu als afkorting van European Currency Unit (overigens aardig gevonden), lijkt minder geschikt, daar Europa vooralsnog geen bruikbaar symbool heeft (een letter E is ook uit esthetisch oogpunt ongeschikt) en een leeg wapenschild is inderdaad een zinledige voorstelling.

Vóór de naam Phoenix, de andere serieuze kandidaat, pleiten steekhoudende argumenten:

1. Als symbool van een uit de as van twee wereldoorlogen omhoogstrevend Europa, dat zich in vereniging vernieuwt, is de Phoenix zinvol.
2. De afkorting, de griekse letter Phi (Φ) is een evenwaardig lettersymbool aan het £-teken van het Engelse pond (als afkorting van Libra-Livre) en aan het \$-teken, met eigen karakter zonder het plagiaat van een E met een streep erdoor.
3. Het was in Griekenland en op Sicilië, de bakermat van onze westerse beschaving, dat reeds in de 6e eeuw vóór Christus de eerste munten in Europa zijn geslagen. Op munten van Sicilië uit eind 18e eeuw ') en van Griekenland van 1828-1831 ' ') en op het 5 drachme-stuk van 1930 van de Hellenikon Demokrateia ' ' ') komt de Phoenix als symbool voor, opstijgend naar het kruis.

i) (Ferdinando III (1759-1825),
Oncia 1785, Craig 37)

ii) Republiek 1828-1831
10 lepta 1828, Craig 3.

iii) Republiek 1924-1935,
5 drachmai 1930, Yeoman 5.

Op de Europese munt zou de Phoenix kunnen opstijgen naar de ξ , door Churchill als symbool bedacht. Dit symbool zou ook op een nieuwe Europese vlag niet misstaan, zulks ter vervanging van de hoekige zwembroek die in de huidige Europese vlag een E moet voorstellen.

(b). De vormgeving.

Munten hebben een vóór- en keerzijde (avers en revers) en daarenboven een rand of kant, die gekarteld kan zijn, als bij onze dubbeltjes en kwartjes, glad als bij de cent en stuiver of voorzien van een kantschrift als het "God zij met ons" op gulden en rijksdaalder.

Nu is het bij een Koninkrijk een vast gegeven aan de voorzijde de beeldenaar van de vorst te plaatsen en aan de keerzijde het rijkswapen. Voor de Phoenix hebben wij al een kant gereserveerd en waar Europa geen opperkoning noch keizer heeft, rijst de vraag wat op die andere kant moet komen. Ik meen dat wij als wij denken aan één Europese munt de gedachte aan volstrekte uniformiteit rustig van ons af kunnen zetten en ons spiegelen aan de munten van het Duitse Keizerrijk na de eenwording in 1871 en de invoering van de Reichsmark. Daar bleef op de stukken van 2, 3 en 5 Mark en op de gouden munten de keerzijde uniform: de Reichsadler, en werden de voorzijden pluriform met de beeldenaren van de vorsten der deelstaten, bv. van Pruisen (de Keizer), Sachsen, Beieren, Baden etc. of de wapens van de steden Hamburg, Bremen en Lübeck. Zo zouden op de Phoenix in België de beeldenaar van Koning Boudewijn, in Luxemburg die van Groot-hertog Jan en in ons land die van Koningin Juliana kunnen prijken, welke munten door elkaar binnen de Benelux en later binnen de gehele Europese federatie gangbaar zouden zijn. De republieken Frankrijk, Italië en de Bundesrepubliek zouden dan voor de voorzijde hun eigen symbool kunnen kiezen, hetzij, zoals op het 25 en 50 Schillingstuk van Oostenrijk, de wapens van de deelnemende Europese landen in cirkel kunnen plaatsen rond de waarde-aanduiding in het midden.

Er is nog een punt. Op elke munt komt tekst voor, meestal in de eigen taal, van het land. In het meertalige Zwitserland werd geopteerd voor het latijn: "Confoederatio Helvetica". Maar wat is er eigenlijk tegen dat wij de landstalen op de munten handhaven?

Een specifiek probleem is dat van de gelegenheidsmunten, hetzij te slaan naar aanleiding van een bepaald evenement, een Olym-

piade of een Wereldtentoonstelling, hetzij als gedenkmunt als eerbewijs der natie aan een zijner grote zonen (of dochteren), hetzij geleerde, kunstenaar of staatsman. Nationale figuren als Dante en Galilei in Italië, Rembrandt en Van Gogh in ons land, Rubens in België, Pascal en Pasteur in Frankrijk, Bach en Goethe in Duitsland, geven uitdrukking aan een niet te onderdrukken gedachte van een "Europe des Patries".

Maar wij kennen ook reeds een voorbeeld dat twee zelfstandige landen tegelijkertijd met eenzelfde voorstelling op hun munt gezamenlijk eer bewezen aan een gemeenschappelijke cultuurdrager: Walter von der Vogelweide in 1950 zowel in Oostenrijk als in de Weimar Republiek met een munt herdacht.

Wat ons in Europa bindt, is de herkomst, de ontwikkeling en de eenheid van toekomst en cultuur. Wat is zinvoller dan hiervan te getuigen door bv. ter ere van Erasmus tezamen met de andere landen waar hij geleefd en gewerkt heeft: België, Frankrijk, Engeland, Italië, Zwitserland en Duitsland, een munt te slaan. Zo ook Descartes in Frankrijk en Nederland; Händel in Duitsland en Engeland; Mozart, Beethoven en Brahms in Duitsland en Oostenrijk. Is een beter symbool van Europese verbondenheid denkbaar?

4. De vaststelling van de oplagen, alsmede de toerekening van de muntwinst.

Ook op dit punt doen zich allerlei vragen voor. De eerste vraag luidt, welke criteria moeten gelden bij de bepaling van de oplagen: het bevolkingsgetal of de massa van de bestaande muntcirculatie of een andere norm. In Luxemburg en Monaco bv. circuleren in meerderheid de Belgische resp. Franse munten. Voorkomen dient te worden dat de munten van deze landen al bij uitgifte agio gaan doen door de vraag van muntenverzamelaars, verspreid over de gehele wereld. Het lijkt de vraag of toepassing van een der beide genoemde criteria daar geen aanleiding toe zou geven.

Waar munten thans, in tegenstelling met vroeger eeuwen, niet meer aan intrinsieke waarde gebonden zijn, wordt hierop een belangrijke muntwinst geboekt. Als voorbeeld noem ik de nikkelen gulden die aan productiekosten minder dan f 0.10 kost. De vraag moet worden gesteld aan wie straks deze muntwinst toevalt en wie de zeggenschap over uitgifte en oplage heeft. Het wil mij vóórkomen dat hier in beginsel een supra-nationale instantie, zij het in onderling overleg met de landen die bij de uitgifte betrokken zijn, daartoe geschapen dient te worden. Dit zou bv. de Europese Centrale Bank kunnen zijn, die aan Luxemburg als vestigingsplaats reeds is toegezegd. Voorkómen dient te worden (en dat geldt in het bijzonder ook voor de uitgifte van bankpapier), dat enig land op grond van welk motief dan ook via zijn emissiepolitiek inflatie zou kunnen veroorzaken.

In de Bondsrepubliek wilde men bv. liefst 30 miljoen gouden 100 DM-stukken slaan met een intrinsieke waarde van 40 DM aan goud, ter financiering van de kosten der Olympische Spelen. Voor zover deze munten niet bij verzamelaars en speculanten worden opgepot - en dit aantal schat ik hooguit op 5 miljoen stuks - houdt dit een vergroting in van de geldcirculatie met $2\frac{1}{2}$ miljard. Terecht heeft de Bundesbank tegen dit plan stelling genomen. Overigens is niet alleen de wijze van dekking (geldcreatie) inflatoir, maar uiteraard juist de bestedingen, die door het ambitieuze plan geforceerd worden.

Overigens acht ik de tijd wél rijp voor uitgifte van gouden munten,

mits op beperkte schaal. Gebeurt dit in Europees verband dan is een Europees Muntadviescollege alleen al met het oog op de planning van uitgaven, bv. van herdenkingsmunten, volstrekt noodzakelijk.

5. Ik kom nu aan een saillant punt van mijn verhaal, nl. de onontkoombaarheid van invoering van de Europa-munten in fasen.

Ik wees er reeds op, dat er niet mee te rekenen valt, dat Engeland van meet af de Phoenix kan en zal aanvaarden en het decimale pondstelsel prompt weer laat schieten. Daar is echter geen man mee overboord, mits het pond in vaste verhouding aan de Phoenix gekoppeld blijft. Hoe staat het echter met de andere deelnemende landen? Daar kunnen geen Euromunten naast de nationale munten in omloop komen, gezien de afwijkende muntvoet en formaten. Bovendien zouden dan de artikelen 2 prijskaartjes moeten hebben en dit alles zou voor boekhouding en kasregisters een onmogelijke opgave betekenen. Hieruit volgt, dat bij uitgifte van de Phoenix en haar onderdelen de nationale munten (en natuurlijk ook het nationale bankpapier) gelijktijdig moeten worden ingetrokken. D.w.z. dat de nieuwe munten gereed moeten liggen, vóórdat met deze operatie (die in zéér korte tijd afgewerkt moet zijn) kan worden aangevangen. Wanneer alle deelnemende landen nu tegelijk Phoenixen met hun deelmunten zouden gaan slaan, dan zou de vraag naar muntmetaal (en ik denk hierbij vooral aan het schaarse nikkel) zó groot zijn, dat de prijzen onder sterke opwaartse druk komen. Hieruit volgt, dat deze operatie land na land dient te geschieden, waarbij uit praktische overwegingen de kleinste landengroep met name dus de Benelux, het eerst aan bod komt. De in Utrecht en Brussel gevestigde munthuizen zouden dan het benodigde muntmetaal kunnen lenen van de in de andere landen gevestigde muntfabrieken, die daartoe hun reservevoorraden ter beschikking dienen te stellen. Wanneer vervolgens in de Benelux de Euromunten geslagen en de nationale munten ingeleverd zijn, zou het hieruit ter beschikking gekomen metaal aan een daartoe aan te wijzen volgend land kunnen worden uitgeleverd.

Indien deze suggestie reëel is en aanvaard wordt, dan houdt dit in - en dit is een praktische richtlijn in het overleg op hoog niveau - dat ook de integratie binnen de Benelux prioriteit verdient. De Europese Centrale Bank, reeds toegezegd aan Luxemburg zou dan al spoedig met haar werkzaamheden kunnen aanvangen.

6. Ik ben nu genaderd tot mijn conclusie:

- A. In de eerste fase van het beleidsbepalend overleg dient men nú reeds over te gaan tot instelling van een Europees Muntadviescollege. De taak van dit college zal door de Europese Commissie c.q. de Raad van Ministers dienen te worden vastgesteld. Het college moet in omvang beperkt blijven en naast een enkel op de techniek georiënteerde muntmeester zullen er economen en historisch-cultureel georiënteerde muntkundigen en deskundigen op het gebied van esthetische vormgeving bij betrokken dienen te worden.
- B. Inmiddels behoren wij in onze wetgeving alles na te laten dat een Europese monetaire, sociale en economische integratie zou kunnen schaden.

Lod. S. Beuth.

NIEUW VERSCHENEN MUNTEN

De foto's in de nummers 2 en 3 van "De Florijn" kwamen mooi en duidelijk over, waarvoor mijn dank aan en waardering voor de fotograaf van het Kon. Penningkabinet en de drukker.

o - o - o -

Burundi: Yeoman 3, 10 francs, is nu ook in omloop met het jaartal 1971.

Canada gaat ook in 1972 weer een kleine zilveren herdenkingsdollar uitgeven met op de voorzijde de beeltenis van Koningin Elizabeth. De keerzijde komt overeen met die van de dollars van 1935 met de kano.

Duitsland: (Bundesrepubliek) Als u dit leest, zijn de Olympische Spelen in München waarschijnlijk al beëindigd en zijn alle Olympiademuntten uitgegeven.

Aanvankelijk zouden er vijf verschillende 10-Markstukken worden uitgegeven. Het zijn er nu zes geworden, aangezien het omschrift "IN DEUTSCHLAND" op het eerste type na protesten van de DDR werd veranderd in "IN MÜNCHEN".

Van de munt met "IN DEUTSCHLAND" werden "slechts" 2.500.000 exemplaren door elk der vier munthuizen geslagen, hetgeen de helft is van de oplage, waarin de andere vier typen werden aangemunt.

Van de munt met "IN MÜNCHEN" zijn eveneens 10.000.000 stuks (wederom verdeeld over de vier munthuizen) geslagen.

De uitgifte van het vijfde type wordt verwacht op 22 augustus, vier dagen vóór de opening van de Spelen.

Duitsland: (Demokratische Republiek) In de DDR zit men ook niet stil; er zijn twee nieuwe munten van nikkel en één van zilver uitgegeven, te weten: 5 Mark 1972 Brandenburger Tor (nikkel)

10 Mark 1972 Buchenwald (nikkel)

20 Mark 1972 (zilver) ter herinnering aan de arts Cranach.

Filippijnen: In deze eilandenstaat kwam een nikkelen Peso uit met de beeltenis van José Rizal, een van de leidinggevende figuren in de opstand tegen de Spaanse overheersing in de tweede helft der 19de eeuw.

Griekenland: In de nieuwe Griekse Munt te Athene werden in 1971 de volgende munten met de beeltenis van koning Constantijn (Yeoman 58 t/m 61) geslagen: 50 lepta, 1 drachma, 2 drachmai en 5 drachmai.

Israël: Hier verscheen enige maanden geleden een 10-Pondstuk ter gelegenheid van het tienjarig jubileum van de Israëliische luchtvaart.

Jamaica: Geeft in 1972 een gouden 20-Dollarstuk en een zilveren 10-Dollarstuk uit. Deze munten zijn niet bedoeld voor de circulatie en dus munten voor verzamelaars.

Mexico: In Mexico verscheen een nieuw zilveren 25-Pesosstuk (Rijksdaalder-grootte) met de beeltenis van Benito Juarez, die een belangrijk aandeel had in de verdrijving van Maximiliaan van Oostenrijk en die ten tijde van het Keizerrijk (1864-1867) tegenpresident was. Juarez stierf 100 jaar geleden (1872).

Oostenrijk zette de populaire serie zilveren herdenkingsmunten voort met een 50-Schillingstuk (350 jaar Universiteit Salzburg) en een 25-Schillingstuk met de beeltenis van de componist Ziehrer.

Panama: Met spanning wordt na een half jaar vertraging de zilveren 5 Balbaos verwacht. Het betreft hier een F.A.O.-munt.

Seychellen: Er komen in 1972 drie nieuwe munten uit, nl. een 1 Cents F.A.O., een 5 Cents F.A.O. en een 5 Rupees (in nikkel zowel als in zilver). Verder kwamen ook uit in 1972 de 10, 25 en 50 Cents en 1 Rupee van het oude type.

Tsjecho-Slowakije gaf in 1972 twee nieuwe zilveren munten uit en wel een 20 Koruny met de beeltenis van Sladković en een 50 Koruny met die van Myslbek.

De uitgifte van een 100 Koruny zal ook wel niet lang meer op zich laten wachten !

U.S.A.: Ook in dit jaar komt er weer een zilveren "Ike"-dollar uit die op gepolijste stempels is geslagen.

West Samoa werd 250 jaar geleden ontdekt door Jacob Roggeveen. Van daar nu een cupro-nikkelen herdenkingsmunt van 1 Tala.

Zuid Afrika: In 1972 werden tot nu toe geen nieuwe types aangemaakt. Wel werden weer de 1 en de 2 Rand in goud gemunt, evenals de gouden Kruggerands (handelsmunten).

AGvdD.

VRAGENRUBRIEK

1. Op sommige Franse gaatjesmunten komen puntjes voor ter weerszijden van het jaartal. Bij welke waarden en bij welke jaartallen komt dit voor en bij welke niet?

de heer A.H. Kroes te Dalfsen.

Hierover verschijnt binnenkort een artikelje.

2. Graag zou ik geïnformeerd worden over de opzet van een verzameling. Wat zijn de verschillende manieren om munten op te bergen?

mevrouw M. Wemmers te Dordrecht.

De redactie heeft al iemand bereid gevonden, hierover wat te schrijven. Vermoedelijk zullen beide vragen in afzonderlijke stukjes behandeld worden.

3. Ik heb een aantal Chinese munten. Hoe kan men daarvan de waarde aflezen?

Bestaat er een boek "Eenvoudige Chinese taal voor beginnend verzamelaar"?

de heer W.L. Blindenbach te St.Maartensdijk.

Een populair artikel (met afbeeldingen) is in bewerking.

SCHAT UIT WRAK "AKERENDAM"

Het dagblad De Telegraaf van 5 augustus geeft, juist voor het "ter perse gaan" van ons tijdschrift, een verslag van een spectaculaire schat, welke op 15 juli 1972 werd gevonden door de Zweed Stefan Pearson, die met twee Noorse vrienden aan het duiken was (naar krabbetjes) op de riffen, 150 meter van het eiland Runde.

De Nederlandse Oost-Indiëvaarder "Akerendam" die op 8 maart 1725 bij Aalesund, Noorwegen verging, was een 145 voets driemaster, met aan boord 200 man, 80.000 geldstukken, enkele tientallen kanonnen en een hoeveelheid koperen potten en pannen.

De munten vertegenwoordigden destijds een waarde van 230.000 gulden. Er is thans reeds meer dan 400 kg. aan gouden en zilveren munten opgehaald,

De „Akerendam” in volle zee. Naar een tekening van de 18e-eeuwse schilder Pieter Schenk.

ter waarde van resp. f 80.000.-- en f 85.000.--. Destijds waren na de ramp reeds 20.000 munten aangespoeld, die aan de toenmalige eigenaar, de V.O.C., zijn teruggegeven.

Volgens deskundigen is dit zeker de grootste schat die ooit in Europa is gevonden.

Eerder gevonden wrakken van "V.O.C.-schepen" waren "De Liefde", "De Gouden Draeck", de "Hollandia" en de "Amsterdam".

D I E F S T A L

Bij de firma Mevius & Hirschhorn te Amsterdam is in de nacht van 4 op 5 aug. j.l. ingebroken, waarbij voor 60.000 gulden aan munten werd gestolen.

Hieronder bevinden zich o.a.:

- een zilveren ropij van Ceylon 1784 RRR,
- een VOC-dukaton 1738 Scholten 42a,
- Nederlandse series gepolijst stempel:
 - 1 cent t/m rijksdaalder 1963,
 - 1 cent t/m rijksdaalder 1964,
 - 1 cent t/m gulden 1965.
- een Victoria-serie, threepence t/m crown, in cassette.

De redactie doet een beroep op Uw oplettendheid, teneinde de diefstal te kunnen achterhalen.

ZILVEREN TIENTJES

De Nederlandsche Bank heeft ruim 1 miljoen zilveren tientjes over de postkantoren verdeeld. Het is het restant van de zes miljoen, die in 1970 werden aangemaakt, ter herdenking van de bevrijding.

"Er werd nog steeds naar gevraagd", aldus het ministerie van financiën.

"Daarom is besloten ze in omloop te brengen. Van de vijf miljoen reeds uitgegeven zilveren tientjes is 95 procent opgepot, ook al zijn ze wettig betaalmiddel en is de metaalwaarde minder dan tien gulden".

VALSE ZILVEREN RIJKSDAALDERS EN GOUDEN DUKATEN IN OMLOOP

In aansluiting op het artikel in nummer 3 van "De Florijn", waarin de lezer nadere mededelingen omtrent de in omloop zijnde valse rijksdaalders van koning Willem III beloofd werd, kunnen wij thans het volgende berichten.

Van de valse rijksdaalders van koning Willem III zijn reeds vele jaartallen signaleerd. Om misverstanden te voorkomen, wil de redactie geen opgave verstrekken van de signaleerde jaartallen, omdat het geenszins zeker is, dat van de niet signaleerde jaren geen vervalsingen zouden voorkomen. In principe komen van alle tussen 1849 en 1874 geslagen rijksdaalders van koning Willem III vervalsingen voor!

Deze falsificaten vertonen dezelfde soort afwijkingen als die van koning Willem I en koning Willem II.

Door een abuis werden de foto's in ons vorige artikel in spiegelbeeld geplaatst, waardoor wij ze hieronder nogmaals afdrucken.

origineel

vals

Eveneens komen er thans veel valse gouden dukaten voor. Het betreft vervalsingen van dukaten, die aan het eind der 18de eeuw in de diverse provinciale munthuizen zijn geslagen en van dukaten, die ten tijde van Willem I te Brussel en Utrecht zijn aangemunt. Van de in Brussel geslagen dukaten is reeds komen vast te staan, dat van alle jaartallen vervalsingen in omloop zijn.

Daar 's Rijks Munt te Utrecht het spectografisch onderzoek naar de valse gouden dukaten nog niet heeft afgerond, kunnen in dit stadium geen nadere mededelingen hieromtrent worden gedaan. Wij hopen echter zo spoedig mogelijk nadere gegevens te kunnen verstrekken.

De redactie kan niet genoeg herhalen vooral te kopen bij deskundige handelaars !

Bij aantreffen van vervalsingen verzoeken wij de lezer dringend zich met het Koninklijk Penningkabinet, Zeestraat 71b te Den Haag (tel. 070-180957) in verbinding te willen stellen of de redactie van "De Florijn" te informeren.

vdW.

INTERNATIONALE VERENIGING VAN BEROEPSNUMISMATEN

ZET CAMPAGNE TEGEN VALSEMUNTERIJ VOORT

Het I.A.P.N. (International Association of Professional Numismatists) gaat steeds krachtiger stelling nemen tegen de toenemende vervaardiging van valse munten en naslagen.

Reeds in 1965 werd er een congres gehouden waarop de muntvervalsing aan de orde werd gesteld en waarbij op uitnodiging ook vertegenwoordigers van o.a. munthuisdirecties en diverse andere overheidsinstanties uit vele landen aanwezig waren. Met klem werd toen reeds op de noodzaak gewezen de valsemunterij een halt toe te roepen. Sindsdien zijn er enkele maatregelen genomen. Zo is er een systeem ontwikkeld, waarbij ieder lid van het I.A.P.N. het aantreffen van nieuwe valse stukken meldt aan een centrale post, die onmiddellijk voor verdere publikatie onder de 80 à 90 leden zorg draagt. Tevens verlangt het I.A.P.N., dat instaat voor de integriteit van zijn leden, van al zijn leden dat zij iedere door hen per abuis verkochte vervalsing onvoorwaardelijk terugnemen, ook al zou eerst na vele jaren aan het licht komen, dat er van een vervalsing sprake is.

Onder druk van het I.A.P.N. is in diverse landen (o.a. Frankrijk) de wetgeving zodanig aangepast, dat met enig succes tegen valsemunterij opgetreden kan worden. Dit aantal landen is echter nog zeer gering.

Op de van 19 tot 23 mei 1972 gehouden vergadering van het I.A.P.N. te Athene hebben de aangesloten beroepsnumismaten een resolutie aangenomen en deze aan alle regeringen gestuurd. Het is voor het eerst, dat het I.A.P.N. zich direct tot alle regeringen heeft gewend teneinde de bestrijding van de zich hand over hand toenemende valsemunterij te bevorderen.

In numismatische kringen wordt deze stap van het I.A.P.N. ten zeerste toegejuicht. Ondanks incidentele successen zal de weg naar een volledig verbod op de vervaardiging, de verkoop en de import en export van valse munten en naslagen nog lang zijn, te meer daar de technische uitvoering van een dergelijk verbod vele problemen met zich mee brengt.

Het is daartoe te hopen, dat door de campagne van het I.A.P.N. de nationale overheden zich bewust worden van de schade, die het kwaad van de muntvervalsing voor hen en hun onderdanen kan veroorzaken.

Onderstaand publiceren wij een vertaling van de oorspronkelijk in het Engels en het Frans gestelde resolutie, die aan alle regeringen werd gezonden.

"Op deze 21ste Algemene Vergadering van het I.A.P.N. hebben vele van onze leden hun ongerustheid uitgesproken betreffende zowel het toenemende aantal in omloop zijnde valse munten, alsook een betrekkelijk nieuw verschijnsel, de vervaardiging van "reprodukties" voor de verkoop aan verzamelaars.

Vervalsingen van gangbare munten brengen bedrog en financiële verliezen met zich mee voor regeringen en het publiek.

Naslagen van antieke en niet in omloop zijnde munten zijn op één lijn te stellen met vervalsingen van historische documenten en zijn wederom geschikt bedrog in de hand te werken en zouden door de Wet moeten worden geweerd.

Het is gebleken, dat in vele landen de wetgeving onvoldoende is voor de vervolging van hen, die naslagen vervaardigen, te koop aanbieden, invoeren of uitvoeren; in het bijzonder als het imitaties van buitenlandse munten betreft of antieke en moderne munten die niet langer de hoedanigheid van wettig betaalmiddel hebben.

Deze vergadering van het I.A.P.N.:

1. Geeft uiting aan haar bezorgdheid over de toenemende mate van vervalsing van zowel moderne als antieke munten en de vervaardiging van zogenaamde "reprodukties" van in metaal geslagen munten voor de verkoop van verzamelaars.
Vele duizenden van zulke produkten worden nu jaarlijks gemaakt.
2. Merkt op, dat de meeste regeringen een wetgeving hebben, die erop gericht is het hoofd te bieden aan elke vervalsing van de in hun land gangbare munten binnen 's lands eigen grenzen.
Het is echter duidelijk, dat de wetgeving niet altijd voldoende bescherming biedt tegen de vervalsing van buitenlandse courante munten, verkoop, in- en uitvoer ervan, alsmede tegen vervalsing, uitvoer, invoer of verkoop van eigen en buitenlandse munten die niet langer wettig betaalmiddel zijn.
3. Verzoekt alle regeringen dringend in overweging te nemen, gelet op de ernstig toegenomen risico's van bedrog, hun eigen wetgeving op de vervalsing opnieuw te bezien, teneinde te bereiken, dat een einde zou kunnen worden gemaakt aan vervaardiging, uitvoer en invoer en verkoop van alle valse munten".

vdW.

BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN

1. De firma Mevius & Hirschhorn International te Amsterdam importeerde de volgende boeken:

R.S. Yeoman: A Catalog of Modern World Coins 1850-1960.
Racine (Wesconsin) 1972.
10de verbeterde druk. Prijs f 19.--.

In een tijd van voortdurende prijsstijgingen doet het prettig aan, dat

een zo vertrouwd boek als "Modern World Coins" in verband met de devaluatie van de dollar goedkoper is geworden.

De tiende druk is evenals de voorgaande drukken goed verzorgd; het papier is iets donkerder van kleur, hetgeen vooral bij lamplicht minder schittering veroorzaakt en daardoor rustiger voor de ogen is, terwijl ik mij niet aan de indruk kan onttrekken, dat de foto's er beter op uit komen.

De belangrijkste wijziging is, dat de periode 1960-1964 is weggelaten om de overlapping met "Current World Coins" van dezelfde schrijver te verminderen. Wie denkt hierdoor een dunner boek te krijgen, komt echter bedrogen uit ! Waar ruimte dreigde open te vallen werden nieuwe afbeeldingen geplaatst. De tekst werd op enkele plaatsen gewijzigd en uitgebreid. Waar nodig werd een aantal prijzen van munten aan de huidige marktwaarde aangepast. Bij een aantal landen vond henummering plaats.

Redenen voldoende een oudere druk door deze nieuwe uitgave te vervangen.

vdW.

2. J. de Mey en G. Pauwels: De Munten van België (1790-1971). Wetteren 1972. Prijs f 7.25.

"De Munten van België is een catalogus van munten, die geslagen zijn na de Brabantse Omwenteling van 1790.

Na een kort voorwoord geven de schrijvers een duidelijke omschrijving van de in gebruik zijnde kwaliteitsaanduidingen voor munten en keren zich in niet mis te verstane bewoordingen tegen hen, die met die kwaliteitsaanduidingen de hand lichten. Vervolgens wordt van ieder munttype een afbeelding gegeven, alsmede een korte omschrijving.

Achter de van de diverse munttypen bekende jaartallenreeksen staan de geslagen aantallen en is een waarde-aanduiding in franken voor drie kwaliteitsklassen vermeld.

Jammer is, dat onduidelijk blijft om welke drie kwaliteitsklassen het precies gaat; de schrijvers spreken in hun voorwoord slechts van "zeer fraaie en prachtige exemplaren". Voor degenen, die zich van de betrekkelijkheid van prijsaanduidingen in catalogi bewust zijn, bevat de catalogus ondanks deze kleine tekortkoming voldoende gegevens om een nuttige leidraad voor de opbouw van een verzameling te zijn. Al met al een rijk geïllustreerd en handig boekje in pocketformaat, dat jaarlijks in een nieuwe en herziene druk wordt uitgegeven.

vdW.

3. Catalogus van de munten van het Koninkrijk der Nederlanden met Curaçao, Nederlandse Antillen en Suriname, 1795 - 1972. Uitgeverij Zonnebloem, Amsterdam 1971, 5e editie. Prijs f 4.50. De schrijver wordt niet vermeld.

Anders dan de titel aangeeft, worden in deze catalogus ook de munten van de Bataafse Republiek beschreven, hetgeen de jaartallen achter de titel al deden vermoeden. Voor de beschrijving van de West-indische munten is men teruggegaan tot 1794.

De catalogus is rijk geïllustreerd, alhoewel een aantal foto's zo flets zijn, dat de beeldenaars nauwelijks zijn te onderscheiden.

Van ieder munttype wordt een korte beschrijving gegeven, terwijl ach-

ter alle jaartallen de aantallen geslagen exemplaren staan vermeld. Achter ieder jaartal is bovendien een prijs in 6 kwaliteiten aangegeven. De prijzen, vooral in de betere kwaliteitsklassen, hebben ten opzichte van de vorige druk forse stijgingen ondergaan.

Voor hen, die op jaartal verzamelen, een gemakkelijk hanteerbaar boekje in pocketformaat, dat, indien naast een standaardwerk gebruikt, bij ruilen en in- en verkopen erg nuttig kan zijn.

vdW.

4. Catalogus van de zilveren munten geslagen door de Zeven Provinciën der Verenigde Nederlanden van 1606 - 1795.

Uitgeverij Zonnebloem, Amsterdam 1971.

De schrijver wordt niet vermeld.

Deel I (Holland, West-Friesland, Geoctrooieerde Munt Enkhuizen, Zeeland, Utrecht en stad Utrecht). Prijs f 6.--.

Deel II (Gelderland, Nijmegen, Zutphen, Overijssel, Deventer, Kampen, Zwolle, Friesland, Groningen en Ommelanden, stad Groningen). Prijs f 6.--.

De beide catalogi omvatten, onder weglating van de munten geslagen vóór de ordonnantie van 21 maart 1606, de gehele muntslag in zilver van de Republiek.

Na een korte toelichting en een verklaring der Latijnse opschriften volgt een opsomming per provincie van de diverse munttypen onder vermelding van gewicht en gehalte en van de jaartallenreeksen.

De laatste maken een betrouwbare indruk, alhoewel diverse jaartallen, vermeld in de muntboeken van de Vries en van der Wiel ontbreken (b.v. Holland $\frac{1}{2}$ leeuwendaalder 1609, Ned.Rijksdaalder 1644, 1653, $\frac{1}{2}$ Ned.Rijksdaalder 1632, 1640, Dukaat 1734).

Voor ieder jaartal worden prijzen voor 4 kwaliteiten aangegeven. Sommige van de genoemde bedragen komen met de thans geldende prijzen voor munten overeen, andere zijn duidelijk gericht op prijsstijgingen in de toekomst. De prijzen dienen derhalve met de nodige omzichtigheid behandeld te worden.

Behoudens enkele onnauwkeurigheden (de Westfriesse muntmeestertekens vóór 1631, deel I blz. 40/41; de wat ongelukkige verdeling over twee regels van de klopp G0, deel II blz. 154) zijn het handzame boekjes.

vdW.

5. Catalogus van de munten van de Verenigde Oostindische Compagnie en van Nederlands Indië van 1594 - 1949.

Uitgeverij Zonnebloem, Amsterdam april 1972.

De schrijver wordt niet vermeld.

Dit onlangs verschenen werkje completeert de serie catalogi van de munten van het Koninkrijk der Nederlanden en overzeese gebiedsdelen. Het is een verzorgd boekje. Jammer is echter, dat enkele afbeeldingen zo flets zijn. Een inhoudsopgave voorin is plezierig, evenals een overzicht van de handelscompagnieën, een verklaring van de Latijnse, de Maleise en Javaanse teksten. De typische stuiverbonken zijn niet vergeten en ook de tijdens de oorlog in de U.S.A. geslagen munten zijn vermeld.

K.

6. De Geuzenpenning van juli 1972 bevat o.a.:

- Een artikel over de opgedoken munten van het in 1743 bij de Scilly Islands vergane Amsterdamse V.O.C.-schip "Hollandia".
- De vermelding van een muntvondst in Perzië, waarbij een vrijwel onbekend Oosters munttype ontdekt werd.
- Een verhaal over het beleg van Groningen in 1672 (met o.a. Bommen-Berend).
- Een recensie van "Les petits derniers de Flandre des XIIe et XIIIe siècle", door J. Ghyssens, Bruxelles 1971.

K.

7. Tijdschrift ANTIEK, zesde jaargang, no. 10, de pagina's 685 tot 703. Prijs f 4.25.

P.J. Soetens: Muntslag binnen de huidige Nederlandse grenzen van ca. 590-1581.

De heer Soetens, conservator van het penningkabinet van de Nederlandsche Bank te Amsterdam, beschrijft in dit 18 pagina's tellende artikel de ontwikkeling van de muntslag binnen de huidige Nederlandse grenzen, zoals die zich gedurende 10 eeuwen heeft voorgedaan. Hij begint met een overzicht te geven van de afbrokkeling van het Romeinse gezag en de opkomst van de Germaanse koninkrijken in Europa, voornamelijk dat der Merowingers met betrekking tot de muntslag van trienten in Nijmegen in ca. 600.

Vervolgens geeft de schrijver een 7 pagina's omvattend historisch overzicht van de muntslag hier te lande, dat ondanks de beknoptheid en de veelheid van historische feiten en gegevens toch zeer goed leesbaar blijft. In de moeilijke opgave de antiek liefhebber een kort en algemeen overzicht van 10 eeuwen muntslag in de Noordelijke Nederlanden te geven, is de heer Soetens dan ook alleszins geslaagd. Hij eindigt met de afzwering van Philips II in 1581.

Het artikel wordt geïllustreerd door 11 fotopagina's met ca. 70 foto's van uitzonderlijk goede kwaliteit van munten uit de verzameling van De Nederlandsche Bank, terwijl aan het eind tevens een opgave wordt verstrekt van de geraadpleegde literatuur.

De afgebeelde munten maken deel uit van de expositie, die in het gebouw van De Nederlandsche Bank aan het Frederiksplein te Amsterdam is ingericht en die op aanvraag is te bezichtigen.

vdW.

8. Boekenlijst Mevius & Hirschhorn 1971/1972 + supplement mei 1972.

Deze typografisch uitstekend verzorgde, geïllustreerde boekenlijst omvat 73 pagina's, waarin ca. 300 titels zijn opgenomen, een verdubbeling ten opzichte van de lijst van 1969 !

Het betreft hier een lijst van catalogi en beschrijvende numismatische literatuur, gerangschikt naar land of onderwerp, alhoewel dit niet met een hoofd is aangegeven, hetgeen het zoeken bemoeilijkt.

Gelukkig is achterin de boekenlijst een inhoudsopgave naar land en onderwerp opgenomen, alsmede een alfabetische lijst van auteurs.

Wie de moeite neemt de lijst aan te vragen en door te lezen, zal tot de ontdekking komen, dat de laatste jaren veel gepubliceerd is over talloze onderwerpen.

vdW.

DE NUMISMATISCHE KRINGEN

Agenda's en secretariaten. Terwille van de overzichtelijkheid, zijn de Numismatische Kringen in alfabetische volgorde vermeld.

Alblasserwaard

Secretariaat : Peulenlaan 223 te Hardinxveld-Giessendam.

Vergaderplaats: Café-restaurant "Campagne", Troelstrastraat 5, Hardinxveld-Giessendam, op de 2e dinsdag van de maand.

A g e n d a : 12 sept. - ruilavond
10 okt. - ruilavond
14 nov. - ruilavond
12 dec. - ruilavond

Amsterdam

Secretariaat : Keizersgracht 448 te Amsterdam, tel. 020-23.33.80.

A g e n d a : niet bekend.

Brabant

Secretariaat : Le Sage ten Broeklaan 57 te Eindhoven, tel. 040-15638.

A g e n d a : niet bekend.

Breda ("De Baronie")

Secretariaat : Leeuwenhof 25 te Breda, tel. 01600-33811.

Groningen

Secretariaat : Hertenlaan 69 te Haren, tel. 050-45086.

A g e n d a : 29 sept. - Mr. H. J. Moltmaker: De muntvondst van Feerwerd.
20 okt. - Dr. H. J. van der Wiel: De munten van het Prinsdom Oranje onder het Huis Nassau.
17 nov. - programma nog niet bekend.
15 dec. - dhr. J. Schulman: lezing en veiling voor leden.
26 jan. - Huishoudelijke vergadering. Bijdragen van leden over munten uit eigen collectie.
Streefdata 1973: 16 febr., 16 maart, 20 april, 18 mei.

Hoogeveen

Secretariaat : Dahliastraat 22 te Hoogeveen, tel. 05280-65582.

A g e n d a : 14 sept. - ruilavond
11 okt. - ruilavond
8 nov. - ruilavond
13 dec. - ruilavond

In dit programma kunnen zich nog wijzigingen voordoen.

Kampen ("Moneta Campensis")

Secretariaat : Wilhelminalaan 3 te Kampen, tel. 05202-3380.

Vergaderplaats: Burgwal 59 te Kampen, op de 2e maandag van de maand.

Kampen (vervolg)

- A g e n d a : 11 sept. - Lezing dhr. A.G.van der Dussen met verkoop van munten.
9 okt. - Onderlinge veiling.
13 nov. - Spreker nog niet bekend.
28 nov. - Gecombineerde bijeenkomst met de Kringen Oost-Nederland en Twenthe in het IJsselhotel te Deventer. Spreker is Dr.H.v.d.Wiel (voorz. Kon.Genootschap): De Belgische opstand van 1790 en de numismatiek in die tijd.
11 dec. - Huishoudelijke vergadering.
Streefdata: 8 jan. 1973, 12 febr., 12 maart.

Limburg

- Secretariaat : Bonnefanten Museum te Maastricht, tel. 043 - 19300.
Vergaderplaats: Domminicain, Vrijthof hoek Helmstraat te Maastricht.
A g e n d a : 28 sept. - Voordracht met lichtbeelden door Dr.H.Enno van Gelder: De munten van Philips II.
26 okt. - Jaarlijkse muntveiling (alleen voor leden) door dhr. A.G.van der Dussen. Munten inleveren van 1 t/m 28 sept. bij dhr.v.d.Dussen. Verzoeken een lijstje in tweevoud op te maken, waarvan één als ontvangstbewijs wordt teruggegeven.

Noordoostpolder e.o.

- Secretariaat : Sternstraat 4 te Zwartsluis, tel. 05208 - 1803.
Vergaderplaats: Geref. Centrum, Corn. Dirkszplein te Emmeloord, normaal op de derde donderdag van de maand.
A g e n d a : 28 sept. - Ds.A.de Haan te Almelo: Godsdiensstige spreuken op munten en penningen.
19 okt. - dhr. van der Heide, conservator van het "Museum Schokland": Muntvondsten in de IJssel-meerpolders.
16 nov. - Veiling.

Oost-Nederland

- Secretariaat : Arnhemsestraatweg 93 B te Rheden, tel. 08302 - 6700.
A g e n d a : 26 sept. - Mej. drs. G. van der Meer over Vikingschat-ten.
31 okt. - Onderlinge veiling.
28 nov. - Gecombineerde bijeenkomst met de Kringen Twente en Kampen in het IJsselhotel te Deventer. Spreker is Dr.H.J.van der Wiel, voorzitter van het Kon. Genootschap: De Belgische opstand van 1790 en de numismatiek in die tijd.

Rotterdam

- Secretariaat : Kralingse Plaslaan 36 te Rotterdam, tel. 010-12.74.20.
Vergaderplaats: Museum voor Land- en Volkenkunde te Rotterdam, elke eerste dinsdag van de maand.

Rotterdam (vervolg)

A g e n d a : 3 okt. - Onderlinge quiz.
Overigens nog niet bekend.

Twente

Secretariaat : Weverstraat 27 te Overdinkel, tel. 05423 - 1221.
Vergaderplaats: voor lezingen: in het Rijksmuseum van Twente te Enschede;
voor veilingen in Zalencentrum Melkion, Raiffeisenstraat te Enschede.
A g e n d a : 12 sept. - Besloten veiling.
10 okt. - Ir.J.Koning: De munt in onze taal.
14 nov. - Programma nog niet bekend.
28 nov. - Gecombineerde bijeenkomst met de Kringen Oost-Nederland en Kampen, in het IJsselhotel te Deventer. Spreker is Dr.H.J.v.d.Wiel, voorzitter Kon. Genootschap: De Belgische opstand in 1790 en de numismatiek in die tijd.
12 dec. - Huiskamerbijeenkomst in Delden, bij de voorzitter.

Zeeland

Secretariaat : Diezestraat 57 te Oost-Souburg, tel. 01183 - 2549.
Vergaderplaats: Gebouw "De Schakel", Bachten Steene 14 te Middelburg.
A g e n d a : 14 sept. - Ruilbeurs. Tevens inlevering van munten voor 12 okt.
12 okt. - Onderlinge veiling t.b.v. de Kring.

Federatie

De vergadering van de Federatie van Numismatische Kringen in Nederland zal plaatsvinden op zaterdag 4 nov. 1972 om 10.30 uur in hotel Monopole te Amersfoort.
(Door verschillende omstandigheden kon 21 oktober niet doorgaan).

N.B.

Door de vakantieperiode zijn sommige Kringbesturen nog niet bijeen geweest.
Hierdoor konden geen agenda's worden opgegeven.
Willen de Kringsecretarissen deze zo mogelijk doorgeven vóór de tiende van de maand, voorafgaande aan die waarop een nieuwe "Florijn" zal verschijnen ?

- - - - -

- MUNTJES -

Advertentiekosten f2.50 per vier regels per nummer. Iedere regel meer f0.65. Bij vooruitbetaling te storten op giro 80.59.02 van Algemene Bank Nederland Kampen banknr. 596928688 t.n.v. T.Kuik, inzake De Florijn te Kampen. Tekst zenden aan T.Kuik, De Bruynstr. 2, Kampen, tel. 05202-4180.	G.J.M. Bisselink - NUMISMATIEK Bergherveld 140 's Heerenberg Gld. tel. 08346 - 1007 Op aanvraag zenden wij U gaarne onze prijslijst van Nederlandse en buitenlandse munten.
Postzegelh. "De Veluwe" Apeldoorn Nieuwstr.66 tel.05760-16281-31043 geeft munten koninkrijk in ruil v. oudere ansichtkaarten Nederland.	Munten van Zutphen gevr. in ruil voor:Snaphaanschelling Zel.1583, Scheepjessch. W.Fr. 1576 B.-P. , Drie-mijststuk Dev-Kamp-Zwol 1556, Arendsch Kampen z.j., Rijdersch. Dev.1688, Kamp.1681 klop pijlenb, Kampen 1686, Dubb.st. Tras 1677, Kamp.1679, Dev.1683, Zilv. duit Overijss m.borstb.Willem V 1767!, Daalder(30st) Zel.1680, enz. E.M.Smilda, Ludgerstr. 59,Aalten
Te koop aangeb. Ned. en buitenl. munten, Grieks en Romeins, Faber Geldersesluis 3, Noordeinde post Elburg. Tel. 05252-417.	U wenst ook een abonnement op het tijdschrift "De Florijn" ? Stort even f10.-- op giro 805902 van Algemene Bank Nederland te Kampen banknr.59.69.28.688 t.n.v. T.Kuik, inzake De Florijn te Kampen. Het abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari.
R u i m e k e u z e i n A N T I E K e n c u r i o s i t e i t e n Rietberg - Burgwal 30 - Kampen telefoon 05202 - 3071	Dit nummer van "De Florijn" is extra dik; het bevat 28 bladzijden.
Munthandel " De Leeuwendaalder " Den Haag (J.H. Evers) Johan van Oldenbarneveltlaan 92A INKOOP - VERKOOPT TAXATIES - ADVIEZEN geopend: wo,do, vr van 13-18 uur en zaterdag van 10 tot 18 uur	Er is reeds een verheugend aantal (415) abonnementen afgesloten, waarvan de meeste direct betaald zijn. Willen diegenen, die hun abonnementsgeld nog niet voldaan hebben, dit alsnog even doen ?

INKOOP - VERKOOP Ned. Gouden en Zilveren Munten**G. C. J. M. HOLMAN****GAGELSTRAAT 10 OISTERWIJK****Bank - Boerenleenbank Oisterwijk****Giro - 954534 - Tel. 04242-6133.**

Onze onlangs verschenen muntenkwartaallijst van uitsluitend Nederlandse munten, is té omvangrijk ($\pm$ 500 nummers - geen koper) om hiervan op deze pagina een overzicht te geven. Met de vacantie in het verschiet, volstaan wij met een opgave van de nog beschikbare nummers. Even een briefkaartje aan ons adres en U ontvangt bovengenoemde muntenkwartaallijst direct ná terugkomst v a n vacantie (14 Augustus).

PROVINCIAAL

GELDERLAND 1 - 3 t/m 6 - 8 - 11 t/m 15 - 17 - 18 - 20 - 21 - 22 - 24
HOLLAND 25 - 26 - 29 - 31 - 35 t/m 46 - 49 - 52 - 56 - 57
WFRIESLAND 59 t/m 62 - 64 t/m 77
ZEELAND 79 - 82 - 83 - 85
UTRECHT 89 - 90 - 92 t/m 101 - 103 t/m 114
FRIESLAND 119 - 120
OVERIJSSSEL 122 t/m 126 - 129 t/m 132 - 134 - 135
DEVENTER 138 t/m 141
KAMPEN 144 - 145 - 147 t/m 149
ZWOLLE 150 - 151 - 153 t/m 156
GRONINGEN P 159 t/m 161
GRONINGEN S 162

ZUIDELIJKE NEDERLANDEN

BRABANT A 164 t/m 170
BRABANT B 171 t/m 175
BRABANT M 176 t/m 177
VLAANDEREN 178 t/m 180

LODEWIJK NAPOLEON

LOD. NAP. 186

KONINKRIJK

WILLEM I 187 - 189 t/m 196
WILLEM II 198 t/m 200 - 203 t/m 207 - 209 - 210 - 211 - 213 - 214 - 216 t/m
223 - 225 - 228 t/m 230
WILLEM III 234 - 236 - 238 - 240 - 241 - 243 - 245 t/m 253 - 255 - 260 -
262 t/m 266 - 268 - 269 - 272 - 274 - 275 - 277 - 278 - 279 - 281
284 t/m 288 - 290 - 291 - 295
WILH. H.H. 297 - 298 - 302 t/m 309
WILH. K.T. 311 t/m 316 - 318 - 320 - 327 - 330 t/m 332 - 334 - 335
WILH. H.M. 339 t/m 342 - 345 t/m 347 - 353 t/m 359 - 361 t/m 363 - 365 t/m
369 - 371 - 373 t/m 381 - 383
WILH. VOT. 387 - 393 t/m 416 - 419 t/m 421 - 423 - 425 - 427 t/m 432 - 434
GOUD 435 - 436 - 440
INDIë 442 t/m 444
LOTEN 446 - 448 - 449 - 454 - 460

NIEUWE AANWINSTEN

GELDERLAND Bourg. Kruisrijksdaalder 1591 (3)
HOLLAND Ned. 3-Gulden 1795 (3)
WFRIESLAND Halve Zilveren Rijders Nieuw Type 1773 (2-3), 1786 (3)
ZEELAND Leicester Rijksdaalder 1590 (4)
UTRECHT Daalder 1686 (3), Zilveren Rijder Nieuw Type 1742 (3+), Zilveren
Dukaat Nieuw Type 1805 (4-5), Ned. 3-Gulden 1795 (2-3)
DEVENTER Zilveren Dukaat Oud Type 1662 ($\pm$ 3)
ZWOLLE Florijn Z.J. (4)
WILLEM I 1 Gulden 1840 (4)
WILLEM III 25 Cent 1850 (4)
WILH. VOT. 25 Cent 1945 P + Eikel (1)

A. G. van de Dussen

Hondstraat 5 Maastricht Tel. 043-15119

munten (zowel antieke als moderne);
penningen, eretekenen en numis-
matische boeken

aan serieuze verzamelaars zenden
wij gratis onze maandelijkse prijslijst
en onze literatuurlijst

de florijn

**nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van numismatische kringen**

5

november 1972

E. TEN KATE JZN.

ANTIQUAIR

ZWOLLE

Sassenstraat 72

Tel.: 05200-15759

oude munten

boeken en catalogi

oude land- en stedekaarten

topografische prenten

antiquiteiten

Merius & Hirschhorn INTERNATIONAL
AMSTERDAM

UTRECHTSESTRAAT 33, tel. 020-66990
munten, boeken, albums etc.

UTRECHTSESTRAAT 115, tel. 238.968
bankbiljetten, gouden munten.

Vertegenwoordigers van talloze uitgevers,
o.a. Whitman, Malter-Westerfield,
Bonanza-Press, Seaby, Spink,
Beckenbauer e.v.a.,
alsmede van „Coindex”.

Munten- en/of boekenlijsten op aanvraag.
Vraag inlichtingen betr. onze
abonnement-service op nieuwe munten met 10 % korting!

NUMISMAAT & KUNSTHANDEL
„DE SNEEKER VLIAGER”

JILLE B. WESTERHOF

munten, penningen,
topografische prenten,
boekwerken, antiquiteiten

Nauwe Noorderhorne 18, Sneek Telefoon 05150-7198, b.g.g. 6866
Maandags gesloten

het geheel of gedeeltelijk overnemen van de inhoud, ook in gewijzigde vorm, is verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van de redactie.

redactie: P. C. Korteweg, Enkstraat 10, Zwolle, tel. 05200-14739 (huis),
ir. J. Koning, T. Kuik, mr. J. R. Voûte,
J. C. v. d. Wis, Kornalijnlaan 64, Groningen, tel. 050-181524 (huis)

advertenties en abonnementen: T. Kuik, Postbus 39 Kampen, tel. 05202-4180
postgirorekening 80.59.02 van de Algemene Bank Nederland te Kampen, t.n.v.
T. Kuik, inzake De Florijn te Kampen (banknummer 59.69.28.688)

abonnementsprijs f 10,— per jaar (een abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari)
losse nummers f 3,—
advertenties f 75,— per kwart pagina excl. B.T.W.

verschijnt 5 x per jaar, te weten in januari, maart, mei, september, november
uiterste datum voor opgave advertenties, agenda's en inleveren kopij:
de 1 e van de voorafgaande maand.

DE MUNT IN ONZE TAAL

'T WAS EEN DUBBELTJE OP ZIJN KANT.....

In de tijd, dat ik student was, gebeurde het wel dat er 's avonds vrienden binnenvielen en dat dan na korte tijd de vraag op tafel kwam "wat zullen we vanavond doen, werken, naar de sociëteit gaan of naar de film?"

U zult zich ongetwijfeld kunnen voorstellen, dat deze keuze moeilijk, ja, tè moeilijk voor ons was. Vandaar, dat we het lot te hulp riepen. We gooiden er een muntstuk voor op: "kruis" betekende sociëteit, "munt" betekende film en "op zijn kant" werken.... Ja, een stuivertje kan raar rollen!

In onze taal komen meer van dergelijke uitdrukkingen voor, waarin gebruik wordt gemaakt van muntnamen. Als leidraad nam ik de grote "Van Dale", "Nederlands Taalschat" van J. Cauberghe en "Nederlandse Spreekwoorden, Spreuken en Zegswijzen" van K. ter Laan en kwam tot de ontdekking, der er veel meer uitdrukkingen zijn dan ik dacht.

Voor de overzichtelijkheid zette ik daarom de voorkomende muntnamen in alfabetische volgorde. Uitdrukkingen met twee muntnamen zijn voor de leesbaarheid slechts bij één van beide munten behandeld. Zo vindt u "wie de stuiver niet eert, is de gulden niet waard" behandeld bij gulden en niet weer bij stuiver.

Vele uitdrukkingen zijn verouderd. Ik nam deze toch op, omdat ze zo aardig zijn.

Uitdrukkingen van het type als hieronder, waarbij verschillende muntnamen kunnen voorkomen, liet ik weg.

- "dat is geen mite (mijt) meer waard" (ook met halve rooie cent, cent, enz.)
- "hij heeft een aardig centje verdiend"

- "het is om de dubbeltjes te doen"
- "dat heeft een hele duit gekost"
- "hij heeft geen stuiver".

Diverse uitdrukkingen zijn in de loop van de tijd van het ene munttype overgegaan op het andere:

Voorbeeld: "hij zou een oordje in vieren bijten"
 komt ook voor als "hij zou een duit in tweeën bijten"
 en als "hij zou een cent in tweeën bijten".

In dergelijke gevallen is de uitdrukking doorgaans geplaatst bij het oudste munttype (hier dus oord) met vermelding bij welke munt hij nog meer voorkomt.

Ongetwijfeld is deze opsomming onvolledig; u zou mij veel plezier doen mij via de redactie van "De Florijn" attent te maken op niet vermelde uitdrukkingen.

Achtentwintig (met klop)

Achtentwintigstuiverstukken of florijnen waren zilveren munten, die in 1601 voor het eerst door Friesland geslagen werden, welk voorbeeld door andere provinciën en steden werd nagevolgd. Vanwege de vele slechte in omloop zijnde exemplaren werden in 1693 de in circulatie

zijnde florijnen van een instempeling (klop) voorzien door de provincies of de Staten Generaal. Niet geklopte florijnen waren na 1693 niet meer geldig.

- 't Is een oude achtentwintig (aanduiding voor een meisje ouder dan 28 jaar)
- de klop is er op ('t is een meisje van 28 jaar)

Blank.

Was geen bepaalde munt, maar een rekeneenheid van $\frac{3}{4}$ stuiver. In de 14de tot de 16de eeuw was het de naam voor diverse zilveren munten, blank door het hoge zilveragehalte.

- beter een duit in de hand als een blank in de kant (het zekere voor het onzekere nemen)
- hij is een halfblanks heer (hij doet zich als heer voor, maar is in werkelijkheid niets bijzonders)
- die tot een blank geboren is, zal zijn leven geen stuiver rijk worden.

Hieronder dezelfde uitdrukking met andere muntnamen, waaruit duidelijk de wijzigingen in latere tijden te lezen zijn. Zelfs de inflatie lijkt al een rol te spelen!

- die tot een penning (ook oord) geboren is, kan tot geen stuiver komen
- wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje.

Botdrager of Botje.
Zilveren Vlaamse munt van
2 groten, geslagen sedert
1390.

- botje bij botje leggen
(gezamenlijk de kosten
dragen)
- een botje bij botje (pick-
nick, waarvoor een ieder
zijn bijdrage meeneemt)

Cent

Koperen, sedert 1877 bronzen munt ter waar-
de van 1/100 gulden. Voor het eerst gesla-
gen in 1817 bij de invoering van het deci-
male stelsel na de Franse Revolutie. De
naam is ontleend aan "centime" (=éénhonderdste)
- de centen dansen hem in de zak (hij kan
zijn geld niet in zijn zak houden)

- op een cent dood blijven (gierig zijn)
- "wat een centenbak" (gezegde tegen kinderen die pruilend de onder-
lip vooruit steken)
- centenhark, centenkraai (betaalmeester)
- 't is maar een centenkraam ('t is maar een futiliteit)

Daalder

Algemene Benaming
voor de sinds de
16de eeuw voor het
eerst in Duitsland
en daarna ook el-
ders geslagen zwa-
re zilverstukken.
De naam is afge-
leid van de in
Joachimsthal ge-
slagen Joachims-
thalers. Aangezien
de daalder ca.
1560 een waarde
had van 30 stui-
vers, bleef de

naam bewaard als aanduiding voor een bedrag van $1\frac{1}{2}$ gulden. In de 17de
eeuw werden in de Republiek daalders van deze waarde geslagen.

- hij zit op een daaldersplaats (hij heeft een uitstekende plaats)
- de eerste klap is een daalder waard (ook: een goed begin is een
daalder waard)
- hij loopt als een paard van een daalder (hij loopt fier, trots;
waarschijnlijk wordt een paard van speculaas bedoeld, dat als St.
nicolaasgeschenk werd gegeven)
- hij draagt een wisseldaalder bij zich (hij heeft altijd genoeg geld
op zak)
- 't is een vetpot, moeder heeft een daalder gewisseld! (schertsende
uitdrukking als moeder flink opdist)
- "een dikke boerenmeid die kost een daalder" (uit een kermislied;
dus zie ook het raadselrijmpje bij dukaton)

Dertientje

Zou gebruikt zijn in de 18de eeuw als naam voor het vierde deel van een Zeeuwse rijksdaalder (= 13 stuivers).

- hij loopt als een dertientje (hij loopt vlug; het dertientje werd verondersteld een munt te zijn, die vlug van hand tot hand ging)

Dubbeltje

Zilveren, sedert 1948 nikkelen munt ter waarde van 1/10 gulden. Naam ontstaan tijdens de Republiek voor het tweestuiverstuk, de dubbele stuiver.

- het is een dubbeltje op z'n kant (de afloop is nog geheel onzeker)
- hij wil voor een dubbeltje op de eerste rang zitten (hij wil voor weinig geld het beste)
- dubbeltjessporen (ruitersporen met ronde schijfjes in plaats van tandraadjes)
- hij past goed op de dubbeltjes (hij gaat goed met z'n geld om)
- hij draait ieder dubbeltje twee keer om voordat hij het uitgeeft (hij is zuinig)
- hij loopt dubbeltjes te zoeken (hij loopt voorovergebogen)
- hij keert een dubbeltje driemaal om en gooit een gulden weg (zuinig zijn op dingen zonder waarde en tegelijk verkwistend; vergelijk het Engelse gezegde "penny-wise and pound-foolish")
- rijkdom en een dubbeltje kennen elkaar (doe bij een kleintje dikwijls wat, zo wordt het nog een grote schat)
- "ik heb een dubbeltje gevonden" (gezegde van iemand die uitglijdt op het ijs, daarbij doelend op de in het ijs aanwezige luchtbellens, die qua grootte en kleur op dubbeltjes gelijken)
- "dubbeltjesvolk, dubbeltjespraat; kwartjesvolk, kwartjespraat" (mensen die weinig geld kunnen uitgeven hebben andere gesprekken dan mensen met meer geld. Meestal bedoeld als: "ga niet met arme lui om, daar leer je niets goeds van".)

Duit

Sinds de 14de eeuw benaming van munten ter waarde van 1/4 groot of 1/8 stuiver. Aanvankelijk werden uiten in zilver geslagen, na 1573 in koper. In de 17de en 18de eeuw de kleinste eenheid in het Nederlandse muntstelsel (8 uiten = 1 stuiver).

- een duit in het zakje doen (zijn bijdrage leveren)
- de uiten bijten hem (komt ook voor als: de centen bijten hem; hij weet niet te sparen)
- een duit met een gat geeft altijd wat (brengt volgens het bijgeloof geluk)
- voor zeven uiten koopt men niet veel (zeven uiten is nog net geen stuiver!)
- duitje op spelen (kruis of munt spelen: zie ook de inleiding)

- duitenkliever (vrek)
- duitenpletter (iemand, voor wie alles een geldkwestie is)
- duitendief (iemand die er steeds op uit is geld te verdienen)
- geen rooie duit (cent) hebben (rood slaat op de kleur van koper, waarvan duiten en centen tot 1877 werden gemaakt)
- ze gelijken elkaar op een duit (ze gelijken sprekend op elkaar; volgens Dr. F.A.Stoet in "Nederlandse spreekwoorden, uitdrukkingen en gezegden" heeft dit niets te maken met de munt duit, maar is het gezegde ontstaan uit "iemand op ende uit gelijken", zoals "op en top" ontstaan is uit "op ende op")
- duitenplaterij (gepraat over dingen van geen betekenis, terwijl er zeer grote zaken aan de orde zijn; naar Multatuli: "Terwijl het van het uiterste belang was om over de meest belangrijke Indische zaken te handelen, hield de minister van Koloniën de Tweede Kamer bezig met duitenplaatjes, afbeeldingen van de nieuwe Indische duiten en andere munten")
- 't is of hij duiten zou willen stelen (hij is gierig)
- hij is op de duiten als de duivel op de ziel (hij is gierig)

Dukaat

Gouden munt van de Republiek, geslagen sedert 1586 naar het voorbeeld van Venetiaanse munten.

- dukatenkakkertje (naam voor bepaald kinderspeelgoed of een "aardigheidje" van de banketbakker)
In de gevel van hotel Kaiserwörth, op de hoek van de Münzstrasse in Goslar (Harz) is een "Dukatenmännchen" gebeeldhouwd. De uitdrukking is dus ook bij onze oosterburen bekend!

Dukaton

Oorspronkelijk een munt van de Zuidelijke Nederlanden. Later de naam voor de Noord-Nederlandse zilveren rijder, die dezelfde waarde van drie gulden had.

- raadselrijmpje:
"Een man die daags een daalder won,
verteerde daags een dukaton
en toch kon hij bestaan.
Hoe kreeg hij dat gedaan?"
(Verteren is hier gebruikt in de betekenis van teren, met teer besmeren)

Gulden

Oorspronkelijk 14de eeuws goudstuk, afkomstig uit Florence; in de 17de eeuw in de Republiek een zilveren munt met een waarde van 20 stuivers.

- je kunt je gulden maar één keer uitgeven
 - zwaluwen in 't dak, guldens op zak (een zwaluwennest brengt volgens het bijgeloof geluk)
 - die een penning niet acht, krijgt over een gulden geen macht
- wie de stuiver niet eert, is de gulden niet weerd.

Kwartje

Zilveren, sedert 1948 nikkelen munt. Dankt de naam aan de waarde: een kwart gulden. Geslagen sedert 1817.

- kwartjesvinder (bedrieger, valse speler, die voorgeeft geld te hebben gevonden, iemand overhaalt met hem te kaarten en deze dan door vals te spelen geld afhandig maakt)

Mat

Spaanse zilveren munt van 8 realen. Matten werden van de 16de tot de 18de eeuw in Spanje en Spaans Amerika in grote hoeveelheden gemunt en naar West-Europa en Azië uitgevoerd.

- "die hadden veel Spaanse matten aan boord en appeltjes van oranje" (strofe uit het lied op de verovering van de Zilvervloot door Piet Hein)

Munt

Uitdrukkingen met het woord "munt" zijn eveneens opgenomen, daar onder "blank" en "penning" diverse uitdrukkingen voorkomen met betrekking tot munten in het algemeen.

- ergens munt uit slaan (ergens zijn voordeel mee doen)
- iemand met gelijke munt betalen (iemand zijn gedrag betaald zetten op dezelfde wijze als hij ons heeft behandeld)
- iets voor goede munt aannemen (geloven wat iemand zegt)
- klinkende munt is overal verstaanbaar Diets (naar Gezelle; met geld kan men overal terecht; Diets = Nederlands)
- kruis of munt spelen (dit bekende opwerpspelletje, waarbij gewed wordt welke zijde van een munt boven komt, stamt al uit de Middel-

eeuwen: "cruce ende munte werpen". Veel munten in de Middeleeuwen hadden n.l. het symbool van het Christelijk geloof, het kruis, op één zijde van de munt staan.)

- voorts bestaan er nog de woorden muntbiljet, munteenheid, munten, munt(en)kabinet, munt- en penningkunde, munter, muntgas, muntloon, muntmeester, muntpariteit, muntslag, muntsoort, muntspecie, muntstelsel, muntstempel, muntstuk, muntunie, muntvervalsing, muntvoet, muntwezen en de Munt, voor de betekenis waarvan ik korthedshalve naar de woordenboeken verwijs.

Mijt

Naam voor de kleinste Vlaamse munten van een halve penning of 1/24 groot.

- dat is geen mite (mijt) meer waard

In tegenstelling met het gestelde in de inleiding en bij uitzondering heb ik deze uitdrukking wel opgenomen vanwege het feit, dat in een Doopsgezinde Amerikaanse gezangenbundel voor-

komt "it 's not worth a mite". Mogelijk is deze uitdrukking door Nederlandse emigranten meegenomen en in het gezang tot op heden bewaard gebleven.

De uitdrukking "het is geen mieter waard" is van Bijbelse oorsprong (afkorting van Sodomier) en heeft met de mijt niets te maken.

Oord

Oorspronkelijk zilveren, later koperen munt uit de tijd van de Republiek. Er gingen 4 oorden in een stuiver.

- woorden zijn geen oorden (praatjes vullen geen gaatjes)
- hij zou een oord (ook duit of cent) in vieren bijten (hij is gierig)
- ieder oordje brengt zijn gierigheid mee (hoe rijker, hoe gieriger)

- oordje zeker spelen (niets wagen)
- "als dat een examen doen most: ik en me man, we hebben menigmaal teugen mekaar gezeid, hij kan wel in een oortjes doosie; hij wist zijn dingen wel, daar niet van; maar de schrimpeljeuzigheid, weet u."

(uit "Gerrit Witse" van Nicolaas Beets)

- hij kijkt of hij zijn laatste oordje versnoept heeft
- hij ligt daar voor een oordje thuis (hij is daar voor weinig geld in de kost)
- "op de zolders lag nog een aanzienlijke partij oortjesband" (citaat naar Nicolaas Beets; oortjesband is band van een oordje per el)
- "Hansje is geen oordje waard" (uit kinderversje "Hansje sjokken")
- zonder oorden geen mastellen (zonder geld krijg je niets; mastellen zijn ronde, harde koeken uit Zuid-Nederland)
- men zou hem zijn laatste oordje te bewaren geven (hij ziet er uit of hij heel betrouwbaar en zorgvuldig is)
- een oordje gespaard is een oordje gewonnen (sparen doet vergaren)
- "Hier een oortje (het komt bij kleintjes, maar elke dag een daar een blank. draadje is een hemdsmouw in het lange jaar)

Het jaar is lank."

Penning

Oorspronkelijk zilveren munt ter waarde van het 1/240ste deel van een Karoligisch pond (denier, Lat. denarius). Tot in de 18de eeuw uitdrukking voor een munt in het algemeen.

- de godspenning terugbrengen (de verbintenis verbreken)
- de penningen doen de paarden lopen (alles draait om geld)
- de penningen maken de oorlog (zonder geld kun je geen oorlog voeren)
- des pennings klank verdooft alle reden (geld dat stom is, maakt recht wat krom is)
- des pennings reden klinken best (met geld kun je overal terecht)
- een penning gespaard is er twee vergaard (men moet op de kleintjes letten)
- één penning in de spaarpot maakt meer geraas dan als hij vol is (holle vaten klinken het hardst)
- een penning klinkt niet (wie arm is heeft geen invloed)
- één penning met recht is beter dan duizend met onrecht
- wie bouwen wil moet twee penningen voor één tellen (bouwen is altijd duurder dan men denkt)
- het penningske wil een broertje hebben (wie geld heeft, kan er makkelijk bij krijgen - met geld kan men geld maken)
- iets tegen de penning zestien lossen (vroeger werd niet met procenten gerekend. Tegen de penning zestien lossen betekende bij iedere 16 penningen aflossing 1 penning rente betalen; dat was dus $6\frac{1}{4}\%$; in de 17de en 18de eeuw was dat een hoog percentage)
- hij is een echte penningzestien (aan zijn doen en laten is te merken, dat hij belust is op geld)
- iemand de penning gunnen (iemand de klandizie gunnen)
- hij heeft van de dertig penningen niet gehad (hij is niet erg slim; zie Matth. 26:15)
- de tiende penning (door Alva opgelegde belasting)
- kwade penningen (niet gangbare of slechte munt)
- op de penning zijn (zuinig zijn)
- het penningske van de weduwe (kleine gift van grote waarde; zie Lucas 21:1)
- Pieterspenning (offerbijdrage voor de Paus)
- voorts zijn er nog de woorden penningmeester (iemand die de financiën beheert, penningkunde en penningkabinet)

Pistolet

Naam voor gouden, sedert ca. 1530 geslagen Spaanse en Italiaanse munten ter waarde van de Franse kroon (escudos, scudi)

- "in zijn goet vindt men oit de pistoletten van 't verraat" (uit "Geuzenvesper" van Vondel)

Schelling

Sinds de 13de eeuw een zilveren munt van 12 penningen. Later de naam voor munten van zes stuivers.

- op het schellinkje zitten (een plaats in de engelenbak in de schouwburg kostte vroeger één schelling)

Stoter

Naam voor diverse zilveren munten ter waarde van $2\frac{1}{2}$ stuiver, voornamelijk de 1/20 Philipsdaalder, geslagen sedert 1571.

- "hij stapt zo fier als een haan van een stoter of een prins van biesjesdeeg" (uit "Willem Leevend" van de dames Wolff en Deken)
- een pond boter voor een stoter

Stuiver

Werd de naam voor de dubbele groot. Tijdens de Republiek een munt ter waarde van 1/20 gulden of 8 duiten. Tegenwoordig munt van 5 cent.

- een stuivertje kan raar rollen (het kan raar lopen)
- beter één stuiver in de hand van twee te verwachten
- van stuivers blanken maken (oneerlijk zaken doen)
- daar is een aardige stuiver mee te verdienen
- een grijpstuiver (hier is verband te leggen met munten met de afbeelding van een griffioen. De griffioen wordt ook "vogel Grijp" genoemd)
- stuivertje wisselen (ideeën uitwisselen, van plaats verwisselen)
- "'t Eén stuivertje op 't ander bouwt het huis" (naar Guido Gezelle)

Ir. J. Koning
in samenwerking met
J.C. v.d.Wis.

Alle illustraties (uitgezonderd het mijtje, de botdrager en de pistolet) zijn met toestemming van het Koninklijk Penningkabinet overgenomen uit Dr. H.Enno van Gelder: "De Nederlandse munten".

DE LEEUWENDAALDER IN NOORD-AMERIKA

In de GEUZENPENNING van april 1958 publiceerde dr. H. ENNO VAN GELDER een boeiend artikel, waarin hij er onder meer op wees dat de Leeuwendaalder zowel als handelsmunt voor de Oostzee en later als handelsmunt bij uitstek voor de opbloeiende Nederlandse handel op de Levant een functie vervulde. De vraag naar deze merkwaardige muntsoort van de zijde van de handel en de grote produc-

tie sloot de mogelijkheid niet uit dat de Leeuwendaalders ook elders een rol hebben gespeeld.

Uit Amerikaanse publicaties kon worden vernomen dat de Leeuwendaalder aldaar in de loop van de zeventiende en in de eerste helft van de achttiende eeuw, naast de Rijksdaalder, geen onbekende muntsoort was en dat de Leeuwendaalder op een gegeven moment tot wettig betaalmiddel werd verheven.

Een klein stukje geschiedenis zal ons het hoe en waarom duidelijk moeten maken:

Toen de Republiek der Zeven Provinciën de gehoorzaamheid aan het Spaanse gezag had opgezegd verschaftte zij zichzelf ook de mogelijkheid om zich minder gebonden op de wereld-zeeën te kunnen bewegen.

Na de val van Antwerpen in 1585 waren veel prominente kooplieden uitgeweken en hadden zich in Noord-Nederlandse steden, in het bijzonder in Amsterdam en Middelburg gevestigd.

Zij beschikten over grote ervaring en met hen werd ook de beoefening der Nautische Wetenschappen overgebracht.

De belangstelling van vele zijden voor de vaart en handel op Indië leidde in 1602 tot de oprichting van de V.O.C., die ruim 200 jaar lang heeft gefloreerd.

Ook groeide onze belangstelling voor de handel op West-Afrika en Amerika, waar Spanje en Portugal al vestigingen hadden. Tijdens het twaalf-jarig bestand werden enige belangrijke expedities ondernomen. De Engelsman Henry Hudson had van de V.O.C. opdracht om een Noordelijke doorvaart naar Azië te zoeken. Hij slaagde hierin niet maar verrichtte wel nuttig werk door een deel van de Noord-Amerikaanse kust te exploreren. Reeds in 1614 werd aan een Compagnie die de naam kreeg "Vereenigde Compagnie van Nieuw Nederland" een voorlopig octrooi verleend voor de vaart en handel op dit door Hudson geëxploreerde gebied.

In 1621, dus onmiddellijk na afloop van het twaalf jarig bestand werd de W.I.C. opgericht. De Republiek kon alle maritieme activiteiten onmogelijk zelf en in eigen regie uitvoeren. De beide Instituten V.O.C. en W.I.C. moesten worden gezien als commerciële ondernemingen waarin het particulier initiatief, een kapitaalkrachtige burgerij, het maritieme ambacht en een ervaren koopmansstand gebundeld waren.

Zij kregen mede als taak om de belangen van de Republiek te behartigen.

De Hollanders waren zeer actief en allengs hadden zij vestigingen verworven in West-Afrika, Brazilië en de Caribische Zee met welke gebieden een soort drie-hoeksverkeer werd onderhouden.

Verbruiksartikelen van hier naar West-Afrika, slaven van West-Afrika naar Zuid-Amerika en het Caribisch gebied en daarvandaan weer verfhout, suiker, specerijen en zout naar onze gewesten.

Hoewel zich aan de Hudson al enige handelsposten bevonden bleek er bij de burgerij niet veel animo te bestaan om zich als kolonisators daar te gaan vestigen. Men slaagde erin om o.a. een dertigtal Waalse families voor deze opgave te secureren die daar in 1623 aankwamen. Het waren mensen die, om hun geloof vervolgd, hun vaderland hadden moeten verlaten. Zo kwamen in de naburige Engelse kolonies veel Puriteinen terecht en er leefden aldus verschillende bevolkingsgroepen naast elkaar.

Bij ons had men het z.g. patroon-systeem ingevoerd terwijl het gebied onder gezag stond van een Directeur-Generaal. Het waren achtereenvolgens:

Peter Minuit	van 1626 tot 1633
Wouter van 't Willer	" 1633 " 1637
William Kieft	" 1637 " 1647
Peter Stuyvesant	" 1647 " 1664

Het is de W.I.C. door verschillende oorzaken niet goed gegaan en in 1664 hebben wij ons bezit aan de Engelsen overgedragen, welk feit in juli 1667 bij de Vrede van Breda bekrachtigd werd.

Zoals ook bij de Engelsen en de Fransen gebruikelijk, werden de kolonisators en overige onderdanen wat geld betreft zeer krap gehouden om ze daardoor volledig afhankelijk van het moederland resp. de Compagnie te maken. Dit had natuurlijk voor de betrokkenen nare gevolgen omdat men niet elke kleine aankoop met goederen kon betalen.

Aldus zijn we nu aan de essentie van dit artikel gekomen. Er was een enorm gebrek aan pasmunt vooral in de afgelegen gebieden. In Nieuw Amsterdam en Albany was dit gebrek uiteraard minder voelbaar. In 1637 kwamen de eerste Leeuwendaalder in omloop naast de reeds gangbare stukken van 8, de realen, en enkele andere muntsoorten.

Het was een ware mengelmoes aan geld. Vele stukken waren gesnoeid met het gevolg dat sommige transacties plaats vonden tegen betaling in gewicht aan zilver, dus evenals in de tijd van Abraham.

Dat ook de Nederlandse Rijksdaalder daar in circulatie was blijkt uit een publikatie van het Hof van Massachusetts, onze Engelse bureu, van 16 september 1642, welke luidde:

"This Co't considering the oft occasions we have of trading with hollanders at the Dutch Plantation a. otherwise: do therefore order that the holland ducatour being worth 3 guilders shalbee currant at 6 s in all paymts in our iurisdiction and the rixdollar being 2½ guilders likewise currant at 5 s and the ryall of 8 shalbee also currant at 5 s

Dit Hof overwegende de vele gelegenheden, die wij hebben om zaken te doen met de Hollanders van de Nederl. Plantage en anderszins, bepaalt daarom, dat: de Holl. Ducatour, die 3 gulden waard is voor alle betalingen binnen onze iurisdictie op 6 sh gesteld wordt en de Rix Dollar van 2½ gulden op 5 sh. Ook de Reaal van 8 zal 5 sh. zijn."

Toch schijnt de Leeuwendaalder van de Nederlandse muntsoorten het leeuwendeel te hebben uitgemaakt, hetgeen uit het nu volgende zou moeten blijken.

Toen Nieuw Nederland na de overdracht aan de Engelsen New England en Nieuw Amsterdam van toen af New York werd genoemd, was ook Engeland

niet uit de moeilijkheden. De zaak met de Hollanders was wel afgedaan, maar er waren nog altijd lastige Indianen en wat nog veel erger was: er waren ook nog Fransen.

In 1691 moest Peter Schuyler, burgemeester van Albany met een leger van 300 man de Fransen te lijf en in 1709 verzamelde Col. Nicholson in Albany 1500 man voor een expeditie naar Canada. Deze expedities kostten veel geld, waardoor New York in 1709 tot drie maal toe geld moest opnemen, resp. papiergeld uitgeven.

De eerste emissie was voor een bedrag van £ 5000.--. Voor ons onderwerp zijn echter de tweede en derde emissie van meer betekenis, omdat het totaal bedrag van de emissie niet in Ponden maar ook in Leeuwendaalders (Lyon Dollars) werd uitgedrukt.

Beide emissies luiden over £ 4000.-- gelijk aan 14545 Lyon Dollars resp. 10.000 ounces of Silver Plate.

De derde emissie in coupures, en wel:

300 stukken van elk 20, 16 en 8 Lyon Dollars en

337 stukken van 4 Lyon Dollars.

De tekst op deze stukken luidde: "shall be in value equal to money and shall be accordingly accepted by the Treasurer of this colony, for the time being, and in all publick payments, and for any fund at any time in the Treasury".

Hieruit mag dus wel worden geconcludeerd, dat de Leeuwendaalders in het vroege koloniale Americana een officieel bestaan hebben geleid.

Ofschoon ook met betrekking tot Virginia en South Carolina in verschillende andere Amerikaanse publicaties de Leeuwendaalder wordt genoemd mag hier worden volstaan met een vermelding in een werk getiteld: "Memorial History of the City of Philadelphia (Vol. 1 John R. Young-1895).

- Daarin wordt gezegd, dat er in 1702 van overheidswege een proclamatie uitging, dat alleen Sterling-geld wettig betaalmiddel zou zijn om hierdoor een eind te maken aan de veelheid van geldsoorten.

De uitwerking van deze proclamatie was onbetekenend, omdat in 1722, dus 20 jaar later, 20 met name genoemde zakenmensen gezamenlijk adverteerden, dat zij ook andere valuta accepteerden. De door hun uitgegeven koerslijst opende met de "Lyon Dollar", die zij tegen de koers van 5 sh. zouden aannemen.

M.de Jong, Rotterdam.

MUNTHANDEL HABETS

Munten

Van Anrooystr. 7.

Boeken

Penningen

Geleen

Catalogi

Medailles

Tel.: 04494-7810

Albums

Aanbiedingslijsten sturen wij op verzoek gratis.

Nederlands leverancier Coinholders en accessoires

13 Ounces & 3 quarters of
Plate, or 20 Lyon Dollars } (No. 950
At Two & a half per Ounce. per Ann.

THis Indented Bill of *Thirteen*
Ounce, & three quarters of Plate,
or *Twenty Lyon Dollars* due from the
Colony of New-York, to the Posses-
sor thereof shall be in value equal to
Money, and shall be accordingly ac-
cepted by the Treasurer of this Co-
lony, for the time being, in all pub-
lick Payments, and for any Fund at
any time in the Treasury. Dated,
New-York, the 1st of November, 1709.
by order of the Lieut. Governour,
Council & General Assembly of the
said Colony.

Jon: Jansen
R. Lutting
Jon: B. Smith
R. W. [unclear]

NIEUW VERSCHENEN MUNTEN

Algerije: Dit Noordafrikaanse land is al weer tien jaar onafhankelijk van Frankrijk. Ter gelegenheid daarvan werd een zilveren munt van 5 Dinar uitgegeven. Bovendien werden twee koperen munten van 1 Dinar en 20 Centimes in omloop gebracht, die geslagen zijn naar aanleiding van de in 1972 plaatsvindende landbouwhervorming.

Bulgarije: Deze Balkanstaat kwam dit jaar met een mooi glimmend zilverstuk ter waarde van 5 Leva. Op de voorzijde staat de beeltenis van de nationale held Paisji Chilendarski, die 250 jaar geleden werd geboren. Deze geestelijke en geschiedschrijver heeft sterk bijgedragen tot het ontwaken van het Bulgaarse nationale bewustzijn door zijn enige boek Slavisch-Bulgaarse Geschiedenis.

Cayman Eilanden: Deze uit drie eilanden bestaande Britse kolonie in West-Indië heeft thans haar eigen munten. Voordien koerseerden er de Jamaica Dollar en diens onderdelen. Het zijn een bronzen munt van 1 Cent en 3 koper-nikkelen munten van 5, 10 en 25 Cents. Alle munten dragen op de voorzijde de beeltenis van koningin Elizabeth II. De vier munten zijn in de nieuwe druk van Yeoman's "Current World Coins" reeds opgenomen (zie rubriek "Boeken en Tijdschriften").

Er zullen ook hogere waarden in zilver en op gepolijste stempels geslagen worden, die niet in circulatie zullen worden gebracht. Het zijn derhalve verzamelaarsmunten.

Duitsland: (Bundesrepubliek) De zes verschillende Olympiademunten zijn nu alle uitgegeven.

Duitsland: (Demokratische Republiek) De DDR gaf wederom twee nikkel herdenkingsmunten uit, te weten:

een 5-Markstuk 1972 ter herdenking van het feit dat de componist Johannes Brahms 75 jaar geleden overleed;

een 20-Markstuk 1972 ter herdenking van Wilhelm Pieck, die op 7 oktober 1949 president van de DDR werd, in de jaren 1953 en 1957 herkozen werd en in 1960 overleed. Het 20-Markstuk schijnt echt te circuleren.

India: Ter herdenking van het feit, dat India 25 jaar geleden haar onafhankelijkheid verkreeg, werden dit jaar twee munten geslagen. Het zijn een stuk van 10 Rupee (50% zilver) en een stuk van 50 Paise (75% nikkel).

Nederland: Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan liet de Banque de Paris et des Pays-Bas N.V. bij 's Rijksmunt te Utrecht 100 kg. goud tot dukaten vermunten. Hiervoor werd reeds op 2 juli '71 een ministeriële machtiging verleend. Zoals bekend, is de dukaat als enige overgebleven gouden munt in de Muntwet van 1948 opgenomen.

Dit goudstuk is gelijk aan de dukaten, die in 1960 geslagen zijn, met dien verstande, dat het muntmeestersteken en het jaartal gewijzigd zijn in resp. een haan en 1972. De oplage zal 29.205 stuks bedragen.

Een deel van de dukaten zal door middel van inschrijving ter beschikking van het publiek gesteld worden, waartoe in een

landelijk ochtendblad van 16 september j.l. een advertentie werd geplaatst. De inschrijvingstermijn werd op 5 oktober afgesloten. De aannuntingswinst zal ten goede komen aan het World Wild Life Fund. Ter gelegenheid van het 25-jarig regeringsjubileum van koningin Juliana zal in 1973 een zilveren tienguldenstuk worden uitgegeven. De gedachten van de Minister van Financiën gaan uit naar een oplage van 3 miljoen stuks.

Oostenrijk: Hieronder de afbeeldingen van de in "De Florijn" nr. 4 aangekondigde zilverstukken van 50 en 25 Schillinge.

Portugal: De Bank van Portugal gaf ter gelegenheid van haar 125-jarig bestaan een zilveren 50 Escudos uit (diameter 34 mm.). Mocht u onverhoopt nog met vakantie naar Portugal gaan en u wilt de munt hebben, dan kunt u in de rij gaan staan om één exemplaar (bij de Bank) te verkrijgen.

Rwanda: In het kader van het FAO-programma zal dit land een 200-Francsstuk uitgeven. Onze bronnen zijn het er nog niet over eens, of deze munt in zilver of in nikkel zal worden geslagen. De opschriften refereren tevens aan het tienjarig bestaan van deze republiek.

Saudi Arabië: Geeft in het najaar ook een FAO-munt uit ter waarde van 50 Hallala. Deze munt van koper-nikkel, die in een oplage van een half miljoen stuks wordt aangemaakt, draagt op de voorzijde een dadelpalm.

Zweden: Komt in november met een zilveren 10 Kronor ter gelegenheid van de 90ste verjaardag van koning Gustaf VI Adolf. Een nieuw 5 Öre-stukje is in de plaats gekomen van de munten van 5,2 en 1"öre, waarvan het cijfer in een uitholling staat.

AGvD

FALSE RIJKSDAALDERS

In het mei-nummer werden van valse en echte rijksdaalders van Willem I e.v., de afbeeldingen per abuis in spiegelbeeld geplaatst. In het september-nummer werden echter van de herplaatste afbeeldingen, de teksten verwisseld. Er rust blijkbaar geen zegen op valse munten!

munten en postzegelhandel

Inkoop - Verkoop - Taxatie

A. ASSINK

Nobelstraat 16 - Utrecht

Tel.: 030-15098

ONVERWACHT GROTE BEHOEFTE AAN GULDENS

VOOR DE GELDCIRCULATIE

Uit het jaarverslag over 1971 van de Rijksmunt te Utrecht blijkt, dat er in dat jaar bij de bevolking grotere behoefte aan guldens bestond, dan werd voorzien. Met het oog op de ruime voorraad rijksdaalders bij de aanvang van 1971, was het mogelijk tot een wijziging van het rijksdaalders- en guldenprogramma over te gaan. Doordat de totale vraag naar muntgeld de prognose nauwelijks overtrof, kon de produktie worden aangepast en werden tekorten vermeden.

Zodoende kon de Munt in 1971 50 miljoen guldens slaan en (slechts) 8 miljoen rijksdaalders, in plaats van de voorgenenomen aantallen van resp. 25 en 30 miljoen.

Een en ander heeft er toe geleid, dat er op 1 januari van dit jaar 327,8 miljoen zilveren en nikkelen guldens in omloop waren.

De nominale waarde van de produktie van kleine pasmunt in 1971 en van de in dat jaar in omloop gebrachte kleine pasmunt bedroeg respectievelijk 17,4 en 15,1 miljoen gulden tegenover een jaar daarvoor resp. 16,8 en 16,6 miljoen. Rekening houdende met de bekende veranderingen is de Nederlandse muntcirkulatie per 1 januari 1972 als volgt samengesteld: (in miljoenen guldens)

tienguldenstukken	46,4
rijksdaalders (zilver en nikkel)	172,2
guldens (zilver en nikkel)	327,8
kwartjes	102,8
dubbeltjes	78,8
stuivers	17,8
centen	15,6

Op die datum waren bovendien nog altijd in "cirkulatie": bijna vijf miljoen muntbiljetten van een gulden en bijna 3,8 miljoen muntbiljetten van een rijksdaalder.

ZILVEREN 10-GULDENSTUKKEN REGERINGSJUBILEUM KONINGIN

De regering heeft besloten tot uitgifte, in 1973, van zilveren tien-guldenstukken ter gelegenheid van het zilveren Regeringsjubileum van Hare Majesteit de Koningin op 6 september van het komende jaar. Een wetsontwerp tot wijziging van de Muntwet om dit mogelijk te maken is heden op voordracht van de Staatssecretaris mr. van der Stee (Financiën) bij de Tweede Kamer ingediend.

De zilveren tienguldenstukken zullen aan de ene zijde een -nieuw te vervaardigen- beeldenaar van H.M. de Koningin tonen, voorzien van het omschrift JULIANA REGINA.1948.6 SEPTEMBER.1973.

De wijziging opent verder de mogelijkheid om de tienguldenstukken 1973 ook in bijzondere uitvoering -met gepolijste stempels van gepolijste muntplaatjes geslagen- en verpakking tegen een nader vast te stellen prijs ten behoeve van verzamelaars beschikbaar te stellen.

(Het bovenstaande werd bekendgemaakt in de Nederlandse Staatscourant van 21 september 1972).

GRONINGS ONTZET

Het is thans 300 jaar geleden, dat de nog jonge Republiek der Zeven Provinciën zich in oorlog bevond met Engeland, Frankrijk, Munster en Keulen. Het merendeel van het grondgebied der Republiek werd toen in korte tijd door de gezamenlijke vijanden onder de voet gelopen en het jaar 1672 is de geschiedenis ingegaan als het "Rampjaar", een benaming die duidelijk de deplorabele oorlogstoestand aangeeft, waarin ons land zich toen bevond.

Het keerpunt in de oorlog kwam, toen de belegering van Groningen door de bisschoppen van Munster en Keulen werd opgegeven en Coevorden daarop stormenderhand werd ingenomen. De centrale figuur bij dit militaire sukses in het Noorden des lands was de bejaarde baron van Sucha, Karel Rabenhaupt, die in 1672 door de Staten van Stad en Lande met het oppercommando werd belast.

Ter gelegenheid van Gronings Ontzet werd in het Groninger Museum voor Stad en Lande van 22 augustus tot 1 oktober een tentoonstelling ingericht onder de naam "Groningen Constant". Een belangrijk onderdeel van de tentoonstelling vormden de 41 historische penningen en herinneringsmunten uit de collecties van het Koninklijk Penningkabinet en het Groninger Museum. Aan deze imposante reeks gedenkstukken, geslagen naar aanleiding van het beleg in 1672, zijn thans twee historische penningen toegevoegd.

Het eerste stuk is een bronzen gietpenning met een diameter van 10 centimeter, die ontworpen is door de beeldhouwer/kunstenaar M. Meesters, die eerder al op eigen initiatief (penning Bonifatiusherdenking Dokkum) of in opdracht (o.a. voor de Rijksuniversiteit Groningen) penningen ontwierp, terwijl op verschillende plaatsen in de stad Groningen beeldhouwwerken van hem te zien zijn, zoals de "zonaanbidster" in het Noorderplantsoen.

Geboren en getogen Groninger als Meesters is, nam hij zelf het initiatief ter gelegenheid van de viering van Gronings Ontzet een penning te ontwerpen en een positieve bijdrage aan die viering te leveren en het historische gegeven vast te leggen op de bronzen schijf.

Mede door bemiddeling van de Senaat van het Groninger Studenten Corps "Vindicat atque Polit" is de mogelijkheid geschapen de penning in de handel te brengen. De eerste exemplaren werden op 25 augustus j.l. door de Commerciële Club Groningen aangeboden aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix, de Commissaris der Koningin in de provincie Groningen, de elf burgemeesters van de provinciale hoofdsteden en aan de burgemeester van Amsterdam.

Op de voorzijde staat links boven het gekroonde stadswapen, dat door twee adelaars als schildhouders gedragen wordt, terwijl rechts beneden Karel Rabenhaupt is afgebeeld. Tot voorbeeld van de beeltenis van Rabenhaupt diende een reproductie van het schilderij van D. Simons (1673), waarvan het origineel zich in het Groninger Museum bevindt. Daar op dit schilderij Rabenhaupt naar rechts gewend staat en voor een goede compositie op de penning de veldheer naar links moest staan, stond de kunstenaar voor de moeilijkheid naar het spiegelbeeld van het gegeven te werken. Naar het resultaat te oordelen is Meesters daar uitstekend in geslaagd.

Het opschrift luidt: STAD GRONINGEN 300 JAAR ONTZET - 28 AUGUSTUS 1672 - 1972. Rechts van Rabenhaupt staat het teken M van de modelleur Meesters.

Op de keerzijde staat in suggestieve letters een zin uit de lofzang, die Joost van den Vondel in 1672 aan Groningen opdroeg: UW SCHERMHEER RAVENHOOF HEBT GY NAEST GODT TE LOVEN VOOR UW BEHOUDENIS...

De penning wordt gegoten door de Rijnlandse Gieterij in Leiden, waarna Meesters zelf voor de verdere afwerking zorg draagt. Belangstellenden kunnen dit fraaie kunstvoorwerp bestellen bij het kantoor van de VVV, Grote Markt (Goudkantoor) te Groningen of bij Mej. E.G.C.Nieubuurt, Assessor III van het GSC "Vindicat atque Polit", Grote Markt 27, eveneens te Groningen. De prijs van de penning bedraagt, mede door het vele eraan verrichte handwerk, f 80,--. De levertijd is ongeveer een maand.

**Kopieën van de delen van der Chijs
Vraag vrijblijvend folder aan bij**

J. HOLLEMAN

Weverstraat 27
Overdinkel 7831

Tevens zenden wij U op aanvraag
onze gratis prijslijsten
van munten toe.

Het tweede stuk is een gouden penning van 21,6 karaat, een gewicht van 6,7 gram en een diameter van 22,5 mm. Deze belegpenning werd in opdracht van Hofjuwelier Frans Brugsma, Herestraat 60 te Groningen, bij de Koninklijke Begeer in Voorschoten geslagen en draagt op de voorzijde de beeltenis van Karel Rabenhaupt, naar voorbeeld van een gegraveerde zilveren penning ter ere van Rabenhaupt (Frederiks 389).

Het omschrift luidt CAREL RABENHAUPT
1672 28 AUGUSTUS 1972.

Op de keerzijde staat het Groninger stadswapen, waartoe als voorbeeld diende de gravure op de keerzijde van een vierkante herinneringsmunt van 12½ stuiver uit 1672 (Mailliet XLV, 13).

Het omschrift, GRONINGEN CONSTANT; BEHOUDT VAN 'T LANT, is geënt op de spreuken die gegraveerd zijn op de voorzijde van 50-stuiverstuk uit 1672

(Mailliet XLIV, 9) en op de keerzijde van een 25 stuiverstuk (Mailliet XLV, 12; Dirks 1616). Deze technisch fraai uitgevoerde penning van ca. f 95,-- wordt geleverd in een cassette met een waarborgcertificaat, waarop de gegevens van de penning staan vermeld.

vdW

BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN

Anton von Ziegésar: Tiermotivkatalog. Ernst Battenberg Verlag, München 1970. Prijs f 16,--.

De laatste jaren zijn talloze catalogi gedrukt, waarin het in de loop der tijden verzamelde materiaal systematisch werd weergegeven. Vele van deze catalogi bieden weinig nieuws en zijn van middelmatige kwaliteit waaraan een recensent niet veel plezier kan beleven. De "Tiermotivkatalog" steekt echter boven het gemiddelde uit.

In zijn voorwoord stelt de schrijver, dat thematisch verzamelen van munten tot op zekere hoogte nieuw is. De belangstelling voor deze tak der numismatiek neemt echter hand over hand toe, vooral als het gaat om het verzamelen van munten met afbeeldingen van dieren. Vele landen komen ruimschoots aan deze stijgende belangstelling tegemoet door thans munten met dieren erop in omloop te brengen, waardoor met geringe financiële middelen in betrekkelijk korte tijd een basisverzameling kan worden opgebouwd. Daarmee heeft von Ziegésar de redenen tot het schrijven van zijn boek aangegeven.

Het slaan van munten met afbeeldingen van dieren vond reeds in de Griekse Wereld plaats. Wie kent niet de uil op de munten van Athene, de schildpad op die van Aegina, de honingbij op die van Ephesus of de leeuw op de munten van Milete?

Dit inspireerde de bekende 19de-eeuwse numismaten Imhoof Blumer en Otto Keller reeds tot het schrijven van hun boek "Tier- und Pflanzenbilder auf Münzen und Gemmen des Klassischen Altertums", dat in 1889 te Leipzig werd uitgegeven.

Ook in de Romeinse tijd verschenen veelvuldig dieren op munten. De

bekendste afbeelding is wel die met de tweelingen Romulus en Remus, die door een wolvin worden gezoogd. In de Middeleeuwen stond het dier op vele Duitse brakteaten, terwijl in de late Middeleeuwen en de Nieuwere Tijd het dier voorkwam in afbeeldingen van godsdienstige voorstellingen (St. Joris en de draak, het Lam Gods, Daniël in de leeuwenkuil, enz.). Het motief van het dier op zich is dus bepaald niet nieuw, het verzamelgebied erg uitgebreid. Von Ziegésar heeft zich dit goed gerealiseerd en zich bij het samenstellen van de "Tier-motivkatalog" dan ook bewust beperkt tot de munten, die na 1900 zijn geslagen. Hij is bij de samenstelling van zijn catalogus zeer grondig te werk gegaan; zelfs de zogenaamde pseudo-munten zijn erin opgenomen. (Pseudo-munten zijn munten, die speciaal voor verzamelaars worden geslagen door of in opdracht van meestal particuliere bedrijven in het buitenland, die tevens de distributie in handen hebben. Deze pseudo-munten bezitten soms wel de hoedanigheid van wettig betaalmiddel, doch worden in het land waarvoor ze geslagen zijn nimmer uitgegeven. Yeoman noemt ze in "Current Coins of the World" "controversial recent issues", munten waarvan het "munt-zijn" aanvechtbaar is).

Von Ziegésar beschrijft 131 dieren, achtereenvolgens gerangschikt in de lagere diersoorten (insekten, slakken, enz.), de vissen, de reptielen, de vogels en de zoogdieren, waarvan vooral de laatste twee groepen de grootste zijn.

Bij ieder dier worden in het Duits familie, orde, klasse en geslacht vermeld, alsmede de Latijnse benamingen daarvoor. Daarna volgt een alleraardigste korte beschrijving van het dier, die veelal doorspekt is met historische, mythologische of religieuze gegevens. De schrijver geeft daarbij al min of meer aan, waarom juist een bepaald dier door een landsregering op een munt werd afgebeeld.

Onder die beschrijving staan de munten vermeld, waarop het betreffende dier voorkomt, met een verwijzing naar de "Münzkatalog" van Fred Reinfeld en de "Weltmünzkatalog" van Günter Schön, die bij dezelfde uitgever zijn verschenen, waarmee von Ziegésar zich helaas alleen richt tot het Duitse taalgebied. Een verwijzing naar de beide overblijvende catalogi van Yeoman zou wel op zijn plaats zijn geweest.

Tevens wordt voor iedere vermelde munt een richtprijs in Duitse Markten gegeven.

**munten
penningen
oude landkaarten
antiek
inkoop-verkoop**

**muntlijst met overwegend
provinciale en stedelijke munten
wordt op aanvraag toegezonden**

H. J. HUIZINGA

**Markt 20
Delft
Telefoon 015-22022**

Het geheel is rijk geïllustreerd en wordt gecompleteerd met een inhoudsopgave van de in het boek voorkomende dieren, een opgave van landen met de door hen op munten afgebeelde dieren, een zeer uitgebreide bibliografie en een register van in het boek voorkomende diernamen (Duitse en Latijnse).

Deze typografisch uitstekend verzorgde uitgave, die door Mevius en Hirschhorn International te Amsterdam werd geïmporteerd, is méér dan een catalogus alleen en behoort m.i. in het bezit te zijn van iedere verzamelaar van moderne munten, of hij thematisch verzameld of niet.

vdW

A.G. van der Dussen: Boekenlijst 1972/1973 - augustus 1972.

- - - - -

De firma van der Dussen bezit de goede gewoonte jaarlijks een nieuwe en bijgewerkte boekenlijst uit te geven. Eind augustus werd de eenvoudige, doch keurig uitgevoerde lijst voor het seizoen 1972/1973 aan de vaste cliëntèle verzonden.

De lijst bevat de titels van ca. 300 boeken, waaronder vele belangrijke standaardwerken, gerangschikt naar land of onderwerp.

Belangstellenden, die de lijst nog niet ontvingen, kunnen er op aanvraag kostenloos een toegezonden krijgen.

vdW

Jacques Schulman N.V.: Boekenlijst - februari 1972.

- - - - -

Ook de firma Schulman liet een nieuwe, 40 pagina's tellende boekenlijst drukken, die ca. 650 numismatische werken omvat, overzichtelijk gerangschikt naar land of onderwerp. Deze zeer omvangrijke boekenlijst geeft een opgave van numismatische boeken over de meest uiteenlopende onderwerpen. Hier geldt eveneens, dat aan serieuze belangstellenden op aanvraag gratis een boekenlijst wordt toegezonden.

vdW

JACQUES SCHULMAN N.V.

Keizersgracht 448
Amsterdam-C
tel. (020)-233380

Sinds 1880 handelen wij in
munten, penningen, eretekenen en
boeken over de numismatiek.
Archeologische voorwerpen.
Veilingen - prijslijsten - taxaties -
inkoop - verkoop

R.S. Yeoman: Current Coins of the World. Racine (Wisconsin) 1972.
5e verbeterde druk. Prijs f 11,--.

- - - - -

Kort na de verschijning van de nieuwe druk van "A Catalog of Modern World Coins" van dezelfde schrijver, dat de munten van de gehele wereld van 1850-1960 beschrijft en waarop wij u in ons vorige nummer attendeerden, is nu het boek verschenen dat erop aansluit en de periode 1950 - heden behandelt.

Door de grote toename van nieuw verschenen munten zag de uitgever zich gedwongen binnen twee jaren al tot herdruk van dit populaire boek, dat eigenlijk geen verdere introductie behoeft, over te gaan. Het boek is werkelijk up-to-date, zelfs munten die nog in produktie zijn en nog niet in omloop zijn gebracht, staan reeds vermeld.

Deze rijk geïllustreerde nieuwe druk van "Current Coins of the World", die door Mevius & Hirschhorn International in Europa werd geïmporteerd, zal zeker zijn weg weer vinden naar vele verzamelaars in binnen- en buitenland. Aan de prijs, die door de devaluatie van de dollar niet verhoogd behoefde te worden, zal het zeker niet liggen.

vdW

Koninklijk Nederlands Genootschap voor Munt- en Penningkunde te Amsterdam: Jaarboek nr. 56/57 (1969/1970).

- - - - -

Teneinde de achterstand in jaarboeken weg te werken, werd eind mei een dubbeldeel over de jaren 1969 en 1970 aan de leden van het Genootschap gezonden.

De heer J.H. Evers beschrijft de vondst van 2598 laat-romeinse munten, die in 1939 te Hapert werd gedaan en waarvan het Koninklijk Penningkabinet in 1953 een groot deel kon aankopen. Na een korte inleiding over de vondstomstandigheden volgt een tabellarisch overzicht van deze omvangrijke vondst, die ca. 402 aan de grond werd toevertrouwd.

Eveneens van de hand van de heer Evers een beschrijving van een muntvondst van 1435 koperen Romeinse munten in 1966 in de omgeving van Istanbul gedaan. Praktisch alle munten, behalve een Griekse keizersmunt en een antoninianus van Diocletianus, dateren uit de vierde eeuw en bestrijken de periode 313-375. Na een korte inleiding ook hier een uitgebreid tabellarisch overzicht.

Dr. H.J. van der Wiel, van wiens hand in voorgaande jaarboeken al veel verschenen is over de Utrechtse muntslag, schrijft over "De gouden ridders van Utrecht (1606-1644)". Hij beschrijft de oorzaken, die tot de invoering en aanmaak van gouden ridders leidde, toen op 21 maart 1606 een algemene regeling voor de muntslag tot stand kwam, die ook ten aanzien van de goudomloop orde op zaken stelde. De beeldenaar van de ridder werd ontleend aan de ridders, die in 1581 door Gelderland, Friesland en Overijssel geslagen zijn en die op hun beurt de beeldenaar ontleenden aan de ridders van Philips de Goede uit 1434. Gewicht en gehalte kwamen overeen met de veel verbreide Unité's van onze voornaamste bondgenoot in die tijd, Engeland. De gouden ridders zijn slechts gedurende 42 jaren aangemunt, de totale door de gezamen-

lijke gewesten geslagen hoeveelheid bedraagt ca. 2.000.000, in welk bedrag ook de halve gouden rijders zijn begrepen, waarvan twee halve voor één hele zijn gerekend.

Na een verdere beschrijving van de aanmaak en omloop van de rijders in de Noordelijke Nederlanden komt de schrijver v.w.b. de Utrechtse rijders tot een indeling naar 5 types, waarna de jaartallenreeksen met bijzonderheden omtrent muntmeestertekens, omschriften, stempelsnijders, stempelvarianten, etc. worden gegeven. De Utrechtse rijders (hele en halve) zijn over het algemeen zeldzaam te noemen. De gegevens ontleende de schrijver mede aan de hand van de bestudering van stukken in een zestal Nederlandse, Engelse en Belgische openbare collecties.

Dr. H.E. van Gelder beschrijft de munten uit de Oost-Indiëvaarder "De Liefde", die in 1711 bij de Shetland Eilanden verging. De munten werden in 1969 bij Glendining in Londen geveild. Na een aantal correcties en aanvullingen op de veilingcatalogus te hebben gegeven, geeft hij een tabellarisch overzicht van de vondst en komt o.m. tot de conclusie, dat de in de vondst aanwezige hoeveelheden munten in verhouding overeenkomen met de aantallen geslagen dukatons van de Spaanse Nederlanden en de zilveren rijders van de Republiek.

Voorts geeft dr. H.E. van Gelder korte bijdragen over "Botdragers en plakken" en "Stempels van Zeeuwse zilveren dukaten" en beschrijft hij 14 voor het merendeel in 1969 en 1970 gedane muntvondsten in Nederland.

Dr. A.J. Bemolt van Loghem Slaterus geeft een welhaast volledig overzicht van de tussen 1949 en 1970 geslagen "Penningen betreffende het Koninklijk Huis".

Onder de korte bijdragen vinden we van dr. D.A. Wittop Koning "Leeuwen-daalders, speciaal geslagen voor de handel op de Levant", van mr. W. Bisschop "Verschillende stempels van de West-Friese VNANIMITAS-penning van 1619 en van dr. D.A. Wittop Koning "De penningen van het chirurgijngilde van Amsterdam".

Dr. H.E. van Gelder bespreekt tenslotte het boek van P. Spufford "Monetary problems and policies in the Burgundian Netherlands 1433 - 1496", Leiden 1970.

Al met al een interessante en gevarieerde uitgave, waarmee het Genootschap wederom goed voor de dag komt!

Hanno Weiler: Groningen-Münster-Köln. Die Medaillen und Gedenkmünzen auf den französisch-kölnisch-münsterschen Feldzug gegen die Niederlande 1672/73, nebst geschichtlichen Erläuterungen. 507 Bergisch-Gladbach, Birkenhöhenweg 15.

1972, Manuskriptdruck. Prijs f 32,--.

- - - - -

De oorlog, die de Republiek der Zeven Provinciën in de jaren 1672/73 uitvocht met Frankrijk, Engeland, Munster en Keulen, bracht de Nederlandse bevolking veel ellende en ontberingen. Niet echter de modelleurs, de graveurs en de munters, die drukke tijden beleefden en

aan de oorlog veel plezier moeten hebben gehad. Talrijk zijn de prachtige gegraveerde of geslagen penningen en de herdenkings- en noodmunten uit die oorlogsjaren. Nimmer echter werden praktisch alle thans bekende stukken in één comprimerend werk bijeengebracht.

Hanno Weiler onderzocht gedurende drie jaren 44 openbare en particuliere collecties en verzamelde publicaties uit meer dan 130 werken. Deze arbeid heeft geresulteerd in een 170 pagina's tellend boek, dat 377 munten en penningen beschrijft, of zoals de schrijver in zijn voorwoord zegt, dat "ein Werkchen ist entstanden, das alle Ereignisse des Feldzuges in metallenen Bildern wiedergibt..."

Weiler begint met een beknopt overzicht te geven van de krijgshandelingen in de Nederlanden. Daarna beschrijft hij de penningen en munten gemaakt op of naar aanleiding van o.a. de veldtochten van de bisschoppen van Munster en Keulen en de inval van de Franse legers. Het geheel is doorregen met historische gegevens, die tot de aanmaak van de stukken leidde, zodat men al lezende en beschouwende de gehele politieke en militaire toestand uit de jaren 1672/73 op de voet kan volgen, mede door 258 foto's op kunstdrukpapier van prachtige staaltjes van munt- en penningkunst. Het geheel, dat ook voor de minder vergevorderde verzamelaar uitstekend leesbaar is, wordt gecompleteerd door een opgave van onderzochte verzamelingen, een lijst van geraadpleegde literatuur, een register en een reproductie van een kopergravure van de stad Groningen. Jammer, dat Weiler zich heeft laten verleiden tot het plaatsen van prijzen bij de stukken.

Dit boek, dat een werkelijke verrijking van 's lezers numismatische bibliotheek zal zijn, wordt door de schrijver zelf uitgegeven, maar is ook bij enkele internationaal geöriënteerde muntenhandelaren in Nederland verkrijgbaar.

vdW

de florijn

nederlands tijdschrift voor
munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van
numismatische kringen

A R T I K E L E N in de volgende nummers:

- Muntvervaardiging vroeger en nu
- De Federatie-gedachte
- De waarde van het geld in 1658
- Opbergssystemen voor munten
- De opzet van een verzameling
- Florijnen
- Denarius van Crassus
- Chinese munten - uittreksel
- Liberté, Egalité, Fraternité
- De munten van het Huis Oldenburg
- De Franse gaatjesmunten

DE NUMISMATISCHE KRINGEN

(in alfabetische volgorde)

Alblasserwaard

Secretariaat : Peulenlaan 223 te Hardinxveld-Giessendam.

Agenda : 14 nov. - ruilavond
12 dec. - ruilavond

Amsterdam

Secretariaat : Keizersgracht 448 te Amsterdam, tel. 020-23.33.80.

Agenda : niet bekend.

Brabant

Secretariaat : Le Sage ten Broeklaan 57 te Eindhoven, tel. 040-115638.

Agenda : 9 nov. - dr. A.J. Bemolt van Loghum Slaterus:
"Penningen van Kon. Wilhelmina".
14 dec. - dr. D.A. Wittop Koning uit Amsterdam.
11 jan. - de heer T. Kroha uit Keulen.

Breda ("De Baronie")

Secretariaat : Leeuwenhof 25 te Breda, tel. 01600-33811.

Agenda : 16 nov. - Veiling alleen voor leden.
14 dec. - naar Middelburg - òf ruilavond in Breda.
18 jan. - Eénjarig bestaan - Gezellige avond met
quiz.

Groningen

Secretariaat : Hertenlaan 69 te Haren, tel. 050-45086.

Agenda : 17 nov. - De heer Scholing uit Amsterdam over:
"Scheepvaartpenningen".
15 dec. - dhr. J. Schulman: lezing en veiling voor
leden.
26 jan. - Huishoudelijke vergadering. Bijdragen van
leden over munten uit eigen collectie.
Streefdata 1973: 16 febr., 16 maart, 20 april, 18 mei.

Hoogeveen

Secretariaat : Dahliastraat 22 te Hoogeveen, tel. 05280-65582.

Agenda : 8 nov. - ruilavond
13 dec. - ruilavond

Kampen ("Moneta Campensis")

Secretariaat : Wilhelminalaan 3 te Kampen, tel. 05202-3380.

Agenda : 13 nov. - Spreker ir. J. Koning uit Delden:
"De Engelse penny".
28 nov. - Gecombineerde bijeenkomst met de Kringen Oost-
Nederland en Twenthe in het IJsselhotel te
Deventer. Spreker is dr. H.v.d. Wiel (voorz.
Kon. Genootschap): De Belgische opstand van
1790 en de numismatiek in die tijd.
11 dec. - Huishoudelijke vergadering, onderlinge ruilavond.

8 jan. - Spreker: dr. H. Enno v. Gelder uit Den Haag:
"Nederlandse munten van Philips II".
Streefdata: 12 febr., 12 maart, 9 april, 7 mei, 11 juni '73

Limburg

Secretariaat : Bonnefanten Museum te Maastricht, tel. 043-19300.
Agenda : Nog niet bekend.

Noordoostpolder e.o.

Secretariaat : Sternstraat 4 te Zwartsluis, tel. 05208-1803.
Agenda : 16 nov. - Veiling.

Oost-Nederland

Secretariaat : Arnhemsestraatweg 93 B te Rheden, tel. 08309-2700.
Agenda : 28 nov. - Gecombineerde bijeenkomst met de Kringen Twente en Kampen in het IJsselhotel te Deventer.
Spreker is dr. H.J. van der Wiël, voorzitter van het Kon. Genootschap:
De Belgische opstand van 1790 en de numismatiek in die tijd.

Rotterdam

Secretariaat : Kralingse Plaslaan 36 te Rotterdam, tel. 010-12.74.20.
Agenda : Nog niet bekend.

Twente

Secretariaat : Weverstraat 27 te Overdinkel, tel. 05423-1221.
Agenda : 14 nov. - Spreker ir. H. Palstring uit Apeldoorn
in het Rijksmuseum van Twente te Enschede.
28 nov. - Gecombineerde bijeenkomst met de Kringen Oost-Nederland en Kampen, in het IJsselhotel te Deventer. Spreker is dr. H.J. v.d. Wiël, voorzitter Kon. Genootschap: De Belgische opstand in 1790 en de numismatiek in die tijd.
12 dec. - Huiskamerbijeenkomst in Delden, bij de voorzitter.

Zeeland

Secretariaat : Diezestraat 57 te Oost-Souburg, tel. 01183-2549.
Vergaderplaats Gebouw "De Schakel", Bachten Steene 14 te Middelburg.
Agenda : 9 nov. - Ruilbeurs.
14 dec. - Lezing.

Federatie

De vergadering van de Federatie van Num. Kringen zal plaatsvinden op zaterdag 4 nov. 1972 om 10.30 uur in hotel Monopole te Amersfoort.

Verein der Münzenfreunde für Westfalen und Nachbargebiete

12 Nov. 1972 10 Uhr. Sondertreffen zur Besichtigung der Ausstellung "Christoph Bernhard von Galen" im Landesmuseum, Münster, Domplatz 10.
Gelegenheid tot ruilen.

- MUNTIES -

Advertentiekosten f2.50 per vier regels per nummer. Iedere regel meer f0.65. Bij vooruitbetaling te storten op giro 80.59.02 van Algemene Bank Nederland Kampen banknr. 596928688 t.n.v. T.Kuik, inzake De Florijn te Kampen. Tekst zenden aan T.Kuik, De Bruynstr. 2, Kampen, tel. 05202-4180.	G.J.M. Bisselink - NUMISMATIEK Bergherveld 140 's Heerenberg Gld. tel. 08346 - 1007 Op aanvraag zenden wij U gaarne onze prijslijst van Nederlandse en buitenlandse munten.
	Postz.handel De Veluwe Apeldoorn Nieuwstr66 tel.05760-16281-31043 Kan aanb.veel kleingoed Koninkr. als wel 10 gld 1895(opl.149 ex.) c.q.ter inruil,zomede vele grote zilv.st.buitenl.+coll.Eng.penn.
Internationale Numism. Ruilbeurs te Tienen België. 11 nov. a.s. 8.30-17.30 u. in de Grote Sporthal, Stadsschouwburg, Minderbroedersstr.15,Tienen-Centrum	
Te koop aangeb. Ned. en buitenl. munten, Grieks en Romeins, Faber Geldersesluis 3, Noordeinde post Elburg. Tel. 05252-417.	Aangeb. pr.muntenkast 110x154x37 cm m. 60 laden 32x32x3½cm,uitsl. te ruilen v goede Franse munten. J.v.Sprundel, Pr.Bernhardstr. 17 Fijnaard. Telefoon 01686-656.
Te koop ruiterschell. 1691 Nijm. zeer fraai f75,- en enige munten Ned.Indië 1700-1945. F.Dijkstra, Eperw 50 Heerde. Tel.05782-1828.	Van Stockum's antiquariaat C.V. Prinsengracht 15, 's Gravenhage tel. 070-116402. ANTIIEKVEILING 8-10 nov.'72. Munten en penningen o.a. het eerste gedeelte v.d.muntvondst te Barendrecht.
R u i m e k e u z e i n A N T I E K e n c u r i o s i t e i t e n Rietberg - Burgwal 30 - Kampen telefoon 05202 - 3071	
Munthandel " De Leeuwendaalder " Den Haag (J.H. Evers) Johan van Oldenbarneveltlaan 92A INKOOP - VERKOOP TAXATIES - ADVIEZEN geopend: wo,do, vr van 13-18 uur en zaterdags van 10 tot 18 uur	U wenst ook een abonnement op het tijdschrift "De Florijn"? Stort even f10,-- op giro 805902 van Algemene Bank Nederland te Kampen banknr.59.69.28.688 t.n.v. T.Kuik, inzake De Florijn te Kampen. Het abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari.

offsetdrukkerij w van esch
mandjesstraat 3 zwolle

INKOOP - VERKOOP G. C. J. M. HOLMAN

Ned. Gouden en Zilveren Munten
GAGELSTRAAT 10 OISTERWIJK
Bank - Boerenleenbank Oisterwijk
Giro - 954534 - Tel. 04242-6133.

In onze, eerst in oktober verschenen, 3e muntenkwartaallijst 1972 komen de volgende bijzondere stukken voor:

NIJMEGEN

16 Daalder van 30 Stuivers	1565 D	640 Mmt. 2 haken	
		Voorz.: Klimmende leeuw met stadswapen	
		Keerz.: Gekr. dubb. adelaar	Pr./Zr.Fr. RR

's-HEERENBERG

18 Daalder gesl. te Dieren	1577 D	594 Mmt. Kelk. Bijna Zeer Fraai	RR
----------------------------	--------	---------------------------------	----

HOLLAND

37 Prov. 3-Gulden	1681 D	1126	Zeer Fraai RR
38 Prov. 2-Gulden	1687 D	1142	Ruim Fraai RR

WEST FRIESLAND

76 Zilv. Dukaar Nw. Type	1677 D	972 Gesl. in de particuliere munt van Dirk Bosch. Verzorgde gravure door C. Adolphi.	Zeer Fraai RR
--------------------------	--------	--	---------------

ZEELAND

88 Halve Ned. Leeuwendaalder	1649	Onbekend aan Delmonte	Zr.Fr./Fr. RRRR
------------------------------	------	-----------------------	-----------------

FRIESLAND

139 Halve Ned. Rijksdaalder	1620 D	960 Ex. "Batavia"	+ Fraai RR
140 Zilv. Rijder Oud Type	1662 D	983 Vage Dubbelslag +	Zr.Fr. RRR

GRONINGEN-STAD

171 Flabbe (4 stuiverstuk)	1626	Van ná de reductie in 1594	Bijna Zr.Fr. RR
----------------------------	------	----------------------------	-----------------

BRABANT-MAASTRICHT

185 Patagon Philips IV	1628 D	294	Bijna Zeer Fraai RR
186 Halve Patagon Philips IV	1627 D	302 Ex. Schulmanveiling Mrt. 1969	
		Nummer 655	Ruim Zeer Fraai RR

THORN

192 Rijksdaalder onder Margaretha van Brederode	1570 D	774	De maagd met het kind tussen het jaartal boven het wapen Zr.Fr. RR
---	--------	-----	--

KONINKRIJK

WILLEM I

202 10 Gulden	1840 S	189	Muntplaats Utrecht St.gl./Pr.
203 Dukaar	1815 S	201	Muntplaats Utrecht St.gl./Pr.
204 1 Gulden	1840 S	278	Ruim Fraai

WILLEM III

264 25 Cent	1850 S	635	Fraai
265 25 Cent	1890 S	639	Zr.Fr./Fr.
266 25 Cent	1890 S	639	Fr./Zr.Gd.

WILHELMINA KRONINGSTYPE

301 10 Gulden	1898 S	744	Prachtig
302 2½ Gulden	1898 S	782	Zeer Fraai

WILHELMINA HERMELIJNEN MANTEL

316 5 Gulden	1912 S	754	Prachtig
--------------	--------	-----	----------

WILHELMINA VOORROLOGSTYPE

362 1 Gld. P+E 1944 dr 1 RR		met stempelglans
385 25 Ct. P+P 1945 1		met stempelglans
386 25 Ct. P+P 1945 + 1		stempelglans/prachtig

A. G. van de Dussen

Hondstraat 5 Maastricht Tel. 043-15119

munten (zowel antieke als moderne);
penningen, eretekenen en numis-
matische boeken

aan serieuze verzamelaars zenden
wij gratis onze maandelijkse prijslijst
en onze literatuurlijst